

రాజతోభిర చరిత్రము

(ప్రొద్దగ గోనాయని యొక్క చరిత్రము)

మారయగారిమల్లభ

(ప్రచురితము.)

ప్రకాశకులు

గండిరాజు చలపతిరావు.

మంజువాణి ముద్రాక్షరశాల, ఏలూరు.

[సర్వస్వాధ్యుపాంకతితము.]

[మల. 0—8—0.]

విజ్ఞప్తి.

ఉత్కృష్టముగు ప్రౌఢ ప్రబంధములలో రాజశేఖర చరిత్ర మొక్కటి ఈ గ్రంథము యొక్క. సంపూర్ణ ప్రతి నేను గుంటూరు కాలేజీలో చదువుకొనునప్పుడు మతుకుమల్లి సరస్వతి శాస్త్రులవారింట లభించినది. రావు బహద్దరు వీరేశలింగము పంతులవారు కవుల చరిత్రమును రచియించుచున్నావని తెలిసి, వారి కీకవి చరిత్రలోని కృతిపతి వర్ణనాది కములు మున్నగు విషయములతో గూడిన కవిచరిత్ర సంగ్రహముగా వ్రాసి పంపితేని.

తరువాత నొక వేసవి సెలవులలో నా తాళపత్ర గ్రంథమును కాకితముపై వ్రాసి పంతులువారికి పంపగా వారు ముద్రించిరి. కాని యా ప్రతులు లిప్పడు లభింప కుండుటచేత పునర్ముద్రితము గావించితిని. భాషాపరులీ గ్రంథము నాదరింతురుగాక !

ఇట్లు,

భాషాపరుడు.

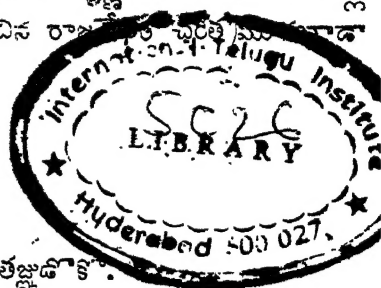
నందిరాజు చలపతిరావు.

రాజశేఖరచరిత్రము.

ఈ రాజశేఖరచరిత్రమును రచించిన కవిసూరయ్యగారి మల్లన్న. ఈతనికి పూర్వము ఏకాదశీ మాహాత్మ్యమును రచించిన ప్రోడకవి మల్లన్న యొకడుండటచేత నీతనిని మాదయ్యగారి మల్లన్న యను చుడిరి. ఈతడమోర శివాచార్యుని శిష్యుడు. శౌనక గోతుడు. అయ్యంకి పురాగ్రహరస్వామి, అయ్యంకి గ్రామము కృష్ణామండలములోని చల్ల పల్లి సంస్థానములోనిది. ఈతడు రచించిన రాజశేఖరచరిత్రము మాదా శాస్త్రముల రసవత్కావ్యము.

క. చెప్పఁదగుఁ గవిత రసముల్
చిప్పిల నప్పప్ప బళిబళి యనలేదా
యెప్పుడుఁ జేయక యుండుటె

యొప్పుఁజామీ సుకవి శౌత యుచితజ్ఞుడొకఁ.

ఈతని కవిత్యము నిర్దుష్టమై ప్రోడభావ విలసితమై, రసవంతమై, యనర్గళధారా విలసితమై, మనోజ్ఞకముగా నుండును.

శా. గాఢార్థ పరిపాదన క్రమకళా కౌశల్యములేక, వా
చా ధక్కార్ఫటితోడఁ దామ తము మర్ఘ్యాయంచుఁ గైవారముల్
ప్రోఢిజేయుచుఁ బాజ్ఞులన్నగుచు గర్వగ్రంధులైయుండు న
మూఢ స్వాంతుల మెచ్చకుండుటయె సమ్మోదంబు మాబొంట్లకున్.

అని కవితారచన కొక మార్గమును నిర్దేశించి యట్లే తన కావ్య మును నిర్వహించెను.

ఇతర ప్రబంధముల వలె వర్ణనా బాహుళ్యముతో సరిపెట్టి కథా వస్తువును పెండ్లివేటలతో సరిపెట్టక కళాపూర్ణోదయమువలె, విచిత్ర తర కల్పనలు పొంపిరి పోవునట్లు కథా వైచిత్ర్యిని గల్పించి, తన యనల్ప కల్పనా కౌశల్యిని వెలడించెను.

కవికాల నిర్ణయమునకు కృతిపతి నాదిండ్ల అప్పా మాత్యుని కాలము సహకారిగా నున్నది. నాదిండ్ల అప్పామాత్యుడు ఆఱువేల

నియోగి బాహ్యుఁడు. కృష్ణమాంబా కుమారుడు, మంత్రియు,
 నండవాఁడును. ఈతఁడు శ్రీకృష్ణ దేవరాయని మంత్రియైన తిమ్మరుసు
 మంత్రికి లల్లుడు. ఈ అప్పామాత్యుఁడు తిమ్మరుసు మంత్రి కూతురు
 తిరుమలాంబను వివాహమాడినట్టి పద్యములలో వర్ణించెను.

సీ. ఏమంత్రిమణి నిజస్వామి కార్యక్రమతత్సగమున సోత్సాహశాలి
 యేమంత్రిమణి మిత్రహితబాంధవాశ్రిత ప్రకరరక్షణకళా ప్రాఘమిద్ధి
 యేమంత్రిమణి వహోపేలాతి నైర్మల్యకీతలతా ధూతకీతలోచి
 యేమంత్రిమణి సుధాధామకాంభవ ధామధాళిధళ్యనుతుల్య భవశక్తిర్తి

గీ. యక్షిమంత్రికులకీర్తిని మహితస్వపతి । పటలమకుటాగ్రఘటిత పత్నద్యయగలి
 సకలకర్ణుల రక్షావిచక్షణుండు । దీనసురకాళి సాళువతిమృమంత్రి

గీ. అభ్యుదయమంత్రికతనియర్థాంగలక్ష్మి । సకలపుణ్యంగనా జనశ్లాఘనీయ
 లక్ష్మమాంబకు నుదయించి లలితమెఱును । తిరుమలాంబికఁ బెండ్లియై తేజస్వలై.

కావున నీ కవి శ్రీకృష్ణ దేవయరాలకాలము అనగా 1540 సువత్సర
 పాఠమున నుండెననుట నిర్వివాదము.

కవితా శైలి దెలియుటకీ క్రింది పద్యములు దాహరింపబడు
 చున్నవి.

ఉ. చెప్పెడి దేవు నవ్వయ రచించినమాటలు రాము బాణముల్
 దప్పిన దప్పఁ డాశ్రిత కలాపము ముంగిటనున్న వేలుపుం
 దిప్ప వివేక శాలి యువతీజన చిత్త వినూత్నదర్పకుం
 డప్పన మంత్రివానిఁ దరమానుతియింప నిలింపకోటికిన్.

ఉ. రాహువుఁగాను నిన్నరగ రాచిన శూలినిగాను నీతను
 దోహము చేసినట్టి యలరోహిణి తండ్రినిగాను దజ్జగ
 న్మోహిని నీలనీలకచ ముద్దుల చక్కెర బొమ్మఁగూర్చక
 యోగి ! హరిణాంక తావక మయూఖ ముఖంబుల నేచ నేటికిన్.

మ. కటి శాటీ భవదేణ కృత్తితను జాగ్రిన్నాకులే కాగ్రి దృ
 క్కుటి లాలాట సమర్పి తాంజలి రమాంఖోజాననా నాయకో

చ. ఎలుకల రాచతేజ నెఱఁ దెలుకకుఁ గాఁ డపరఁజిపైఁడిని
గ్గులుగల మేనివెన్వడుగుఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
మ్ములుగల పేల్పు విఘ్నతరుఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
డలగణ భర్త యప్పు సచిఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
వార్గణి కీపుర సేప్పి తార్థముల్. 5

క. ఆ కాళిదాస ముఖ్య

వ్యాకోచవచో విలాసుఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
పా కవివర్యులకు నమో
వాకంబానరించి యే నఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ

6

గీ. సరస సంస్కృత పుష్ప గుఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
మగు తెనుంగను నెత్తావిఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
దరుణ పవమానమగు కవిఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
చతుర వాచా నిరూఢి కంఠఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ

7

క. చెప్పఁదగుఁ గవిత రసము

ల్చిప్పిల నపుపు బలి బఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
యెప్పుడు చేయక యుండుట
యొప్పుసుమీ సుకవి యెంతఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ

8

శా. గాఢార్థ ప్రతిపాదన క్రమ కళాఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
చాడక్కార్థటితోడఁ దామ తము మఁద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
ప్రాణిన్ జేయుచుఁ బ్రాజ్ఞులన్నగుచు గఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ
మూఢాహ్వంతుల మెచ్చకుండుటయు సఁద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ

ప. అని యిట్టదేవతా ప్రార్థనంబును బురాతన చతుర సుకవి ప్రశంస
నంబును గుకవి నిరసనంబును గావించి యేనొక్క మహాప్రబంధంబు
నిర్మింపఁ దలఁచియున్న సమయంబున.

10

కృతి పతి ప్రశంస

సీ. భట్టియుగంధరఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ

లొరగు లొత్తైడు మంత్రఁ ద్రొన్నెల దాలుపు ముద్దుపట్టి కొ

విక్రిమారోదగ్రః ♦ విక్రిమక్రిమ కళత్
 లెక్కచేయని శూరు ♦ లొక్కవంక
 శేషాహిభాషా వి ♦ శేషులు మెచ్చక
 యుండు విద్యద్రుహ్నా ♦ లొక్కవంకఁ
 గళిదాసామలఁ ♦ గవితాప్రగల్భత
 నొరయు సత్కవివద్య ♦ లొక్కవంకఁ

గీ. దానమానక్రియానూన ♦ దాన సరణి
 వెలయు తుంబుకు నార ♦ బామల గుఱించి
 యుల్లసంబాడు గాయకు ♦ లొక్కవంక
 మహిమఁ గొలువంగ నప్పున ♦ మంత్రవరుఁడు.

11

క. పేరోలగ ముండి కవి
 త్వారూఢ విశేషగోష్ఠి ♦ నాలించు తమిన్
 రారమ్మని ననుఁ బిలిచి సు
 భారస మధురోక్తిఁ బలికెఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రీతిన్.

12

ఉ. శంకర పాదసేవన వ ♦ శంపదమానస మంకజాత ని
 శ్మంక వచోవిలాస రుచి ♦ సారవినిర్జిత పూర్ణపూర్ణి మై
 ణాంక దురక్షరాసన భ ♦ యుకర శౌనకగోత్ర పాత్రయ
 య్యంకి పురాగ్రహర విభ ♦ వాకర మాదయ మల్లసత్కవీ.

13

క. నీ విపుడు చెప్పఁదలఁచిన
 భావరసోద్యన్మహాః ప్ర ♦ బంధము నాపైఁ
 గావింపు మంకితాబుగఁ
 గోవిద హృదయ ప్రమోద ♦ గుంభిత ఫణిలిన్.

14

వ. అని సబహుమానంబుగాఁ గరూపర తాంబూలానర్ఘ్య మణిమయాం
 బరాదు లొసంగిన బ్రీతచేతస్కుండనై యంగీకరించి నా రచియిం
 పు బూనిన యిమ్మహా ప్రబంధంబునకు సార ఘనసార ప్రాయం
 బగు నాయకుని పంశావతారం బభివర్ణించెద.

15

కృతిపతివంశవర్ణనము.

శా. శక్వస్త్రీవ్రతపోమహామహిమచే ♦ జుభాసురద్విట్పురి
విశ్వైశ్వర్యకళాసమ్మద్ధి సరిగా ♦ వేర్వేర నిట్టించి వే
దశ్వాసుండుగ వేల్పుతేని కెసయై ♦ తామించె నేమాని యా
విశ్వామిత్రముసేంద్రు మామక మనో ♦ విధిం బ్రశంసించెదన్. 16

క. ఆకౌశిక మశాబుధి

రాకాహిమరొచి సదివ ♦ రత్నము పుణ్య
శ్లోకుండు వితరణరేఖా
నాకా నోఃహము మంత్రి ♦ నామన వెలసెన్.

17

చ. అతనికి సింగమాంబకు మ ♦ హామహు లాశ్రిత వజ్రపంజరుల్
సుతులు జనించి రుచిత వ ♦ చోరచనాఫణి భర్తలోక స
మ్మత నుతిమార్గవర్తనుడు ♦ మాదయ మంత్రియు గంగనార్యుడున్
గత కలి కల్మషుండు చిటి ♦ గంగనయున్నిగమ త్రయా కృతిన్. 18

ఉ. సాళున నారసింహ మను ♦ జప్రభు కార్యకళాదురంధరుం
డై లవణాబ్ధివేష్టిత ద ♦ రాధిప దుర్మత మంత్ర మంత్రి శుం
డాల వితాన కేసరి య ♦ నంగ ననంగసమాన రూప రే
ఖా లలితాంగు డట్టి చిటి ♦ గంగన యొప్పు గుణానుషంగుడై. 19

శా. అంగాధీశ కళింగరాజ మగధా ♦ దృఢాది భూభృత్సభా
రంగాభంగ విహారముల్ ఘనశిలా ♦ గ్రావస్థలీ సంసర
ద్లంగోత్తుంగ తరంగ నిర్గళిత ని ♦ ధ్వానోద్భుట ప్రక్రియా
సాంగత్యంబులు చిట్టిగంగవిభు వా ♦ చాస్పృభ మారంభముల్. 20

క. అందగ్రజనకు ధృతి జిత

మందర కుధరునకు మాద ♦ మంత్రికి సౌంద
ర్యేంద్రియగు నమలాంబకు
కరిదనులు జనించి రార్య ♦ సందితులగుచున్.

21

శా. ఆహాశోన్నతి సన్నపార్యుడును సిః ♦ గామాత్యుడున్ సర్వ వి
ద్యా రాజీవభవాకృతిన్ వరద దు ♦ డా ఫీశుడున్ ముత్రి చూ
డారత్నంబగు మాధవుడు నరికా ♦ డ్వర్ణచ్చిదాపాదన
శ్రీరామాపరమూర్తి యీతఁడనఁగా ♦ శ్రీరామభద్రాఖ్యుడున్. 22

గీ. అందు వరదయమంత్రి సు ♦ క్రందనునకు
గోపమాంబకు నుదయించి ♦ రాపగేంద్ర
సన్నిభులు తిమ్మనార్యుడు ♦ జన్మతిమ్మ
ఘనుడు గొండయమంత్రి పుం ♦ గవుండు ననఁగ. 23

ఉ. వారలలోన నగ్రజుఁ డ ♦ వారిత శౌర్యుండు తిమ్మమంత్రి ము
రార ముదగ్రదోరసి వి ♦ దారిత దారుణవైరి వీరకం
తీరవ కంఠశోణితధు ♦ నీ ఘనఘన విభాసి త త్వత
దూభరిసితాతపత్ర రణ ♦ భూమియతు డొక మంత్రిమాత్రుండే. 24

శా. నాదిండ్లాన్వయవార్ధి శీతరుచి చా ♦ నత్రాత్రసంపన్నుఁ డా
శాదంతావళ దంత కుంత పటల ♦ స్పర్ధాభు సత్కిర్తి నా
నాదేశ క్షితిపాల మంత్రికుల ర ♦ త్నం బాశ్రితవాత వి
తూదాక్షిణ్య నివాసభూమియని లో ♦ కఖ్యాతి మించె న్మహిన్. 25

గీ. సత్యగుణశీలి యమ్మహా ♦ సచివమణికిఁ
గృష్ణమాంబకుఁ గోనమం ♦ త్రీశ్వరుండు
భాగ్యసంపన్నుఁ డప్పన ♦ ప్రభుండు గోప
దండనాథుండుఁ బుట్టి ♦ రుద్దండలీల. 26

ఉ. ప్రాపిత రాజ్యవైభవ ని ♦ రాకృత పాకవిరోధియైన యా
గోపనమంత్రి ధర్మ ధన ♦ గోపన సమ్మతి గుత్తి గుర్గ ల
క్షీపరిపాలన క్రమ స ♦ మిద్ధ భుజాబలశాలి రూప రే
ఖా పరమత్యలించును డ ♦ యాహవ కార్యధురంధరుం డిలన్.

సీ. శీతలాకృతిఁ గొంత ♦ చెప్పుగఁదగుఁ జంద్రు
నలనెల నుష్ణాంశుఁ ♦ గలయఁడేని

వితరణస్థితఁ గొంత ♦ ప్రతివచ్చు మేఘుండు
 చపలానుమంగంబు ♦ సడలెనేని
 భోగసంకుదఁ గొంత ♦ పునుగింపఁ దగు నింద్రుఁ
 (బాకారి) యనుపేరఁ ♦ బరంగఁడేని
 సౌందర్యమునఁ గొంత ♦ సరిపత్తురాశ్వినీ
 యులు భేషజుబూని ♦ యుండురేని

గీ. కొంతయెనవచ్చు గాంభీర్య ♦ గుణమునందు
 సంబుధిస్వామి యొకపేళ ♦ నడంగఁడేని
 యెనఁగఁ సర్వగుణ భ్యాతి ♦ సతిశయిల్లె
 మానధనరాశి గోపన ♦ ముత్రివసుడు.

28

క. ఆయనుఁగుం దమ్ముండు విన
 యాయతమతిఁ గొల్ప నప్ప ♦ నాద్యుండు నతఁడున్.
 బాయకయన్యోన్య ప్రియు
 లై యలరిరి రామలక్ష్మి ♦ శాకృతు లగుచున్.

29

క. ఆయప్పమంత్రి గుణములు
 పేయి తెఱంగులఁ జెలుగి ♦ వినుతి యొనర్పక
 డాయఁగఁ గాకోదర కుల
 నాయకునకుఁగాక కవిజ ♦ సంబుల తరమే.

30

సీ. నిజకీర్తి జలధి కు ♦ నిద్రగుణస్ఫూర్తి
 నిత్యపూర్ణేనుగా ♦ నిలిపినాఁడు
 కరహేతి పరశిరః ♦ కమ్రకిరీటాగ్ర
 పీఠులపై వాడిఁ ♦ బెట్టినాఁడు
 ధరదాల్చి హరిదంత ♦ దంతిసంతానంబు
 మూలకుముట్టఁగాఁ ♦ దోలినాఁడు
 బాచానిరూఢి గ ♦ ర్వముచూప వచ్చిన
 శేషాహినాలుకల్ ♦ చీరినాఁడు

గీ. కపటరాజన్యమంత్రి ము ♦ ర్గర్వభార
తిమిరకటలంబు శేముషీ ♦ తీవ్రభాను
భానుమాలికచేఁ బటా ♦ పంచచేసి
నెలసినాడన నప్పన ♦ వినుకొఁగొంచె.

31

మ. పలుమాటంబు ధరంబు చూపు బహుమా ♦ పంబుబరాసక్తి శీ
తలభానుండును బొట్టమెంచుటకు నై ♦ తాల్చుంగళాప్రౌఢి ని
చ్చలువారింకఁ జరించువారినిధి యా ♦ శాబద్ధుడై వీరలన్
దిలకిపందగునోటు దాతలని నా ♦ దిండ్లప్పుని జెప్పుచోన్.

32

సీ. ఏమంత్రిమణి నిజ ♦ స్వామికార్య క్రియా
తత్పరమాన సో ♦ తాహశాలి
యేమంత్రి మణిమిత్ర ♦ హితబాంధవాశ్రిత
ప్రకర రక్షణ కళా ♦ ప్రౌఢిబుద్ధి
యేమంత్రిమణి వచో ♦ హేలాతి నైర్మల్య
శీతలతా ఘాత ♦ శీతరోచి
యేమంత్రిమణి సుధా ♦ ధామశాంభవధామ
ధాశధశ్యసుతుల్య ♦ ధవళకీర్తి

గీ. యట్టిమంత్రికులోత్తంస ♦ మహిత నృపతి
పటలమకు టాగ్రఘటిత ప ♦ తృద్దయుగళి
సకలకర్ణాట రక్షా వి ♦ చక్షుణుడు
దీన సురశాఖ సాళువ ♦ తిమ్మమంత్రి.

33

గీ. అన్యహామంత్రి కతని య ♦ ర్థాంగ లక్ష్మీ
సకలపుణ్యాంగనా జన ♦ శ్లాఘనీయ
లక్ష్మమాంబకు నుదయించి ♦ లలిని మెఱయు
తిరుమలాంబికఁ బెండ్లియై ♦ తేజరిల్లె.

34

ఉ. చెప్పెడిదేమి నవ్వుచు ర ♦ చించిన మాటలు రాము బాణముల్
దప్పిన దప్పుఁ జాశ్రిత క ♦ లాపము ముంగిట నున్న వేలుపుం

దిష్ట వివేకశాలి యువ ధీజన చిత్త వినుత్పదర్పకుం
డప్పన నుంట్రి వానిఁ దర ధీమా నుతియింప నిలింపకోటికిఁ. 35

తా. నాదిష్టప్పని శుభక్రీస్తు లమృతాం ధన్సింధు వీచీఘటా
తాదాత్మ్యంబు వహింపఁబోలు నదిగా ధీమా తద్భజా పీఠికా
ప్రాదుర్భూత పటుప్రతాప సుషమా ధర్మాంబు జాతచ్ఛటా
శ్రీదాంపత్యము చూపు నెవ్వఁడు నభ ధీమ నిష్కంభించుచుక్క.

క. ఆప్పనవెట్టకనాది
డప్పన చేతికి నొసంగు ధీనభిమత ఫలముల్
తెప్పలుగాఁ గోకొమ్మని
యప్పనఁగా నెఱుంగ ధీమదు ధీమాచకముఖ్యుల్. 37

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఈదృగ్గుణాహి కర్ణున
కాదర సల్లపన నవకృత తాహృతి చాతు
ర్యోదయ చతుః కర్ణున
కాదిమ వైష్ణవ కథా ని ధీయత కర్ణునకుఁ. 38

క. కుటిలారి భయదసే నా
ర్భటికిన్ బలశైర్య నిలయ ధీపటికిఁ రాధా
విటమంత్ర లిఖితమతి సంత
పుటికిఁ సంతా మృతాన్న ధీపాపిత జటికిఁ. 39

క. దుభేతర మతిగతి సో
హంభావమ్మటికి సంతాప ధీతావని బాహు
స్తంభధృత కుంభినిధర
కుంభీనస జరతకమత ధీకుంభీ తటికిఁ. 40

క. శ్రీకవి తాపఘనోద్ధు
ష్యా (?) కోటి నవీన రోమ ధీసంఘ మిష వస
న్దోకోత్తర గుణబీజా
స్తోకాంకుర నిధికి దాన ధీదుగ్ధాంబుధికిఁ. 41

క. శీలవదాళి విధాతకు

సాళువ తిమ్మప్రధాన ధామాతకు ను

ద్వేల స్పర్శన విజిత

త్రైలోక్య చరాచర ప్రధాతకుఁ బ్రీతిక.

42

వ. అభ్యుదయపరం సరాభివృద్ధిగా నాయెనర్పూరిన యిమ్ముహాప్రబు
ధంబు నకుం బ్రధాన కారణంబు నామచిత పురుఁబెట్టిదనిన

43

కథా ప్రారంభము.

సీ. సాధచరద్వధూ ధజన దర్పణీ భవ

ద్వివ్యోమక స్రవం తీ జలంబు

రజత వప్రస్థాణు ధగజచర్మశాటీ భ

వత్పరిఘా వారి వలయితంబు

శాత మన్యవ శిలా స్థగిత కాంచీనామ

భాసురోపవనాళి పరివృతంబు

పౌరప్రతాప వి భ్రాంతి కృత్కుట్టిమ

స్థలశోణమృదుచి స్థ పుటితంబు

గీ. బహువిధా మోద మోదిత ధిసల కల భ

విసర విస్మయర యుకార వేణు నినద

సరస గాయక గాన ప్ర సంగ సౌఖ్య

కరణ కరమగు నామచి కాఖ్యపురము.

44

శా. నీడల్పాణు పసిండి మేడలపయిక్ సీలాలకల్ పుట్ట యె

డాడం దాకిన కంఠుగాని శశియుం దంకంబుగాదంచు వా

దాడక్ వచ్చిన యంకకానికిఁ దదీ యాశంకతో పిటిపెక్

బ్రోడల్ తోడ్కొనిపోయి చూపుదురు త న్నూత్నక్రియాకేళికల్.

ఉ. వారణ వారకర్ణ పుట వాత కిశోర విసార సారక

ర్పూర పరాగముల్ నెఱయుం బో పురవీధులఁ దారతార ము

క్రారమణీయ మంటప వి తాన వినిర్గత కాంతి వాహినీ

పూరములోపలం గలయఁ బొల్చు వినిర్మల వాలుకాకృతిక్.

46

- ఉ. వాడల వాడలక మెఱయు ♦ వారవధూటుల వక్త్రపద్మ సం
 క్రీడ దమానవాసకుఁ ♦ గేలిసరోవర పుల్ల హల్లక
 క్రోడ సుగంధిగంధముల ♦ కుం గలహంబులు చక్కఁబెట్టి చె
 ల్లాడఁగఁజేయు సజ్జను క్రి ♦ యక మలయాచల వాతపోతముల్. 47
- ఉ. గబ్బి పిసాళి వాలుఁ దెలి ♦ కన్నుల తేటమిటారి చూపులన్
 మబ్బుకొనంగఁజేసి విటమానసముల్ ♦ దమివెల్లి ముంపుచున్
 గుబ్బమెఱుంగుఁ జన్నఁగవ ♦ కుంకుమపూతల కమ్మతావి యా
 గుబ్బులుగాఁ జరింపుదురు ♦ కొమ్మలు తత్పురమార్గవీధులన్. 48
- చ. అరవిరిబాగుతో నలరు ♦ లమ్ములతాంగుల లేత నవ్వులన్
 బెరసి సరంబు లప్పటికిఁ ♦ బెంపు వహించుటజేసి చూపరుల్
 గర మనురక్తమై నిలిచి ♦ కైకొని పిమ్మటబోయి చూచి యా
 సరములుగావు పొమ్మచుచు ♦ సారెకుఁగ్రమ్మట వత్తు రేమనన్. 49
- ఉ. కాఁకరపండువంటి జగి ♦ గల్గినమేలి పసిడిభాత్రికిన్
 క్రవేకము ద్రవ్వి పోసిచను ♦ వేయిముగంబులు చెల్లుధాన్యముల్
 పోకకుఁబుట్టెడన్గినును ♦ బోనొక కల్పము పట్టుఁజూడ్కి పే
 రేకటి దీట వైశ్యపతు ♦ లిండుగనుంగొన నొప్పునప్పునిన్. 50
- క. అన్నగరి చిటుత యేనుఁగు
 గున్నలపై నెక్కినిక్కి ♦ కోయఁగవచ్చున్
 మిన్నేటి పసిడితామర
 లన్నన్ మఱియేమిచెప్ప ♦ నందలి కరులన్. 51
- చ. బిసరుహబంధు కొండచటిఁ ♦ బెట్టుటయొండఁ బయోధిసీటిలో
 మసలకవైచుటొండె నడు ♦ మ న్నిలఁ బట్టఁగరావు వాగవె
 క్కసములు మాకు నెందుసరి ♦ గావునుమీయని యాడుచుండు సం
 తసమున భానురథ్యములఁ ♦ దత్పురితుంగ తురంగ సంఘముల్. 52
- వ. మఱియు నప్పురంబు పురందరశిలాశకలనికర నిచిత రచిత వప్ర ప్రభా
 పూరంబులు పురరాజ పట్టాభిషేచ నోచిత కచ నిచయ గళిత కళి
 తోల్పల కందళంబులంబోలి పొలయ నికటఘట యంత్ర సలిల సం

వర్ధితారామ స్థల పరితోదార శాలికేవారంబులు సతత సన్నిహిత
దర్పక కల్పితాస్పృక సకమయ వేదికలంబోలి మించ సంఘతంబై
యంగజహర శరీరంబును, నయోధ్యా పురంబునుంబోలి సదా
రామాభిరామ క్రీడావర్జనీయంబై విష్ణువక్షస్థలంబును విమలాపగా
జలంబునుంబోలి పద్మాలంకృతంబై నీతివిహర యోగ్యంబయ్యు సనీతి
విహరయోగ్యంబై ఖండ సవక్రమంబులు శాస్త్రంబుల యంద
శూన్యగృహంబులు చతురంగ ఫలకంబుల యంద కార్యంబులు
కామినీమధ్యంబుల యందకాని తనయందు మెరయనీక యొప్పు నప్పు
రంబున కధీశ్వరుడు.

53

సీ. శ్రీసతి సీమంత ♦ సిందూరవేదిక

కపటారి కాసార ♦ గంధకరటి

గంభీరగుణ కథా ♦ కలశ పాధోరాశి

సాతత్య సత్య వి ♦ శ్రమణ సీమ

సకల బాంధవ కలా ♦ పి కలాప నీరదం

బుదితాఘ ధరణి బృ ♦ ద్భినురపాణి

నిజకీర్తివల్లరీ ♦ నీరంధ్ర దిగ్విధి

కవికుటుంబ త్రాణ ♦ కల్పశాఖ

గీ. సజ్జనానూన కరుణార ♦ స ప్రవర్తి

భూజనాత్యంత సంస్తుత్య ♦ పుణ్యమూర్తి

కామినీలోక హృద్వశీ ♦ కరణ పుష్ప

ధన్వంతర నొప్పు నా హేమ ♦ ధన్వ నృపతి.

54

మ. అతః డుత్తుంగ తురంగ ధాటి రభనుం ♦ డై విద్విషన్మండలీ

నత పాదాంబుజుడై యయాతి రఘు మాం ♦ ధాతృప్రభావప్రభా

న్వితుడై తాలై నశేషభూభరము కం ♦ రే కాలకంఠ స్థల

నీతి సంభావిత సంధ్రమ భ్రమితుడై ♦ కేసాహి చెల్లాడంగన్. 55

క. కనికరము మోడ్చు పగరం

గనికరమునఁ బ్రోచు లేక ♦ కలహించెద నే

నని లోనఁ జలము పూనిన

ననిలో నిజకోపవహ్ని ♦ కాహుతచేయున్.

56

సీ. కడుపారఁగాఁ బచ్చి ♦ కలు మేసి తముఁ దామె

యావులుచేసి న ♦ స్తువసి పితుకుఁ

దతికాల మొక్కింత ♦ తప్పనీక మొగుళ్ళు

నెల మూడు వానల ♦ నెలమిఁ గురియుఁ

జెడిఁగి డట్టంబులై ♦ బీరువోక తనర్చి

సకల సస్యములు ను ♦ స్తుకయె పండు

దలపూపు వాడక ♦ తామరతొప్పరై

ప్రజలు నూతేండ్లును ♦ బరిణమింతు

గీ. మునులు తపములు నిర్విఘ్న ♦ ముగఁ జెలంగ

నెందుఁ గలిదోష మావత ♦ జెందనీక

క్రతుఫలంబుల సురల యా ♦ కండ్లు దీర్చి

దరణిఁ బాలించె నా హేమ ♦ ధన్వ నృపతి.

57

క. శులీల సకల ధాత్రీ

పాలన మొనరింపుచును వి ♦ భావను తినయం

బాలిక యను బాలిక కుల

పాలికగా నతఁడు సౌఖ్య ♦ పరతంత్రుడై.

58

గీ. పెద్దకాలాబు నడపిన ♦ పిదపఁ దనకు

బుత్త్రీలాభంబు లేమికిఁ ♦ బాగిలి పొగిలి

యొక్కనాఁడు మనంబున ♦ నోర్వలేక

పలికె నారాజు పాలికా ♦ లలనఁ జూచి.

59

చ మలయజగంధి యీకరి న ♦ మాజము సీహయపంక్తి యీభటా

వలియును గల్గి నాబ్రతుకు ♦ వన్నెకునెక్కడు పుత్త్రహీనతన్

గలువలవిందు పొందువెలి ♦ గా నుడువంక్తులు మింట మిన్ననన్

బాలుపరి యున్నరాత్రి గతిఁ ♦ బూర్వకృతంబది మొట్టిదోగదా. 60

ఉ. మచ్చికతోడఁ బాటులు కు ♦ మారుని నక్కునఁజేర్చి వీధికిన్
వచ్చినుభోహలాలము ♦ నన్ మునుమాపులు ముద్దుసేయగా
నిచ్చుల నిచ్చులుంగని యొ ♦ కించుక యేనియుఁ బాయ వేకటుల్
ముచ్చటదీట నికమన ♦ ముం గయికొందుమె యట్టి భాగ్యముల్.

సీ. లోచనాసంధ క ♦ లోలిని భరకుఁ
దోయజారాతి పు ♦ త్తుండెకాండె
శ్రవణహితాలాప ♦ రత్నాంకురాళికి
గోహణాచలము పు ♦ త్తుండె కాండె
యమిత పాతకపుంజ ♦ తిమిర మండలికి న
ఖాడదీపంబు పు ♦ త్తుండెకాండె
సంసార సుఖమహీ ♦ జాతసంఘమునకు
దోహదసేవ పు ♦ త్తుండె కాండె

గీ. దుఃఖములఁబాసి ముక్తికిఁ ♦ ద్రోవచూపి
ప్రోవఁజాలినవాఁడు పు ♦ త్తుండె కాండె
కాన నిహపర సాధన ♦ కారణంబు
తల్లిదండ్రుల కాత్మీయ ♦ తనయుఁ డబల.

62

ఉ. చందురువంటి నెమ్మొగము ♦ చక్కటిఁ దూలఁగఁ బుట్టు వెండ్రుకల్
గెందలిరాకుఁబాదములఁ ♦ గీల్కొన జేసిన యట్టిచిన్ని పై
డందెలు గల్లు గల్లుమన ♦ నాడుచు నల్లన చేరవచ్చి నా
ముందట నాడ నెన్నఁజొకొమ్మద్యయ ముద్దుఁ గుమారుఁ గాంచుటల్.

గీ. తోయజానన యొకబుద్ధి ♦ తోఁచె నాకు
నాదికారణ మీశ్వరుం ♦ డఖిలమునకుఁ
గాన నదేవ దేవుని ♦ కరుణలేక
యీష్టితార్థంబు లేరికి ♦ నేల కలుగు.

64

గీ. నీలకంఠుని శిరస్సుపై ♦ నీళ్ళుచల్లి
పత్తి రిసుమంత నెప్పొడు ♦ పాటవైచుఁ

గామధేరువువానింటి ♦ గాడి వసర
మల్లసురశాఖ వానింటి ♦ మల్లెచెట్టు.

65

సీ. నవరత్న మయభూష ♦ ణములుదాల్చినవారు
సింహాసనస్థులై ♦ చెలఁగువారు
పరతత్వవాసనా ♦ పరతగాంచినవారు
నిఖిలవిద్యాప్రాధి ♦ నెరయువారు
చిరకాలజీవులై ♦ షేమముందెడువారు
వితరణ విఖ్యాతి ♦ వెలయువారు
బంధుమిత్రస్ఫూర్తి ♦ బాయకుండెడువారు
బహుపుత్ర లాభంబు ♦ బడయువారు

గీ. చక్కదనమున వన్నెకు ♦ నెక్కువారు
తొంటి మేనుల నద్భుక్తి ♦ తొంగలింప
కాశికానాథుఁ గామారిఁ ♦ గాలకంఠ
పూజచేసిన వారె పో ♦ పువ్వుబోడి.

66

సీ. కడలేని సంసార ♦ జడధిలో మునింగిన
జనులపాలిటి నావ ♦ శంభుసేవ
కడు దూరమైయున్న ♦ కైవల్య సీమకుఁ
జక్కని పెనుద్రోవ ♦ శంభుసేవ
యతిభోగ భాగ్యంబు ♦ లను ముత్తయంబుల
సరులఁగూర్చిన కోవ ♦ శంభుసేవ
సకలాగమ జ్ఞాన ♦ సారమహిజాత
జాతంబులో చేవ ♦ శంభుసేవ

గీ. నిరవధికూర పాతక ♦ దురవ గాహ
గహన దహన సమున్నిద్ర ♦ గంధవాహ
సఖిశిఖా మాలికలరేవ ♦ శంభుసేవ
(సద్గుణ లతాంతముల తీవ ♦ శంభుసేవ.)

67

క. కావున మనమదేవుని

భావంబున నిలిపి నుతుని ♦ బడయుద మనుచున్

దేవియును దాను భూపతి

కేవలతరలైవ మార్గ ♦ కృతనిశ్చయుడై.

68

క హాకటలైల ధనుర్ధరు

బాటింపని వాఁడు నాకు ♦ బగవాఁడనుచున్

గూట పరి పండ్లగర్వో

చ్చాటన గుణశాలి యతఁడు ♦ చాటు బంచెన్.

69

ఉ. ఎచ్చటఁజూచినం బ్రమథ ♦ హిండిత చండనిశాత వర్తనం

బెచ్చటఁ జూచినన్ గుహ గ ♦ జేశ్వర భవ్యగుణాను వాదనం

బెచ్చటఁ జూచినన్ శివ స ♦ మీహిత పుణ్యకథాను కీర్తనం

బచ్చపడంగఁజేసె నతఁ ♦ డాదిమతైవకు లాగ్రగణ్యుడై.

70

శా. చూడం జిత్రము పత్రపుచ్చముల కం ♦ చుం జేరనేఁచెంచి పెన్

ప్రోడల్ లైవ కథారహస్యములకై ♦ పోరాడుచు బోవుచోఁ

గూడ స్వచ్ఛి తదీయ వాదముల చి ♦ క్కుల్లీర్పు బో పట్టణ

కీడాకానన వీధికాగ్ర శుకశా ♦ రీ కిన్నర ద్వంద్వముల్.

71

శా. కించిన్మర్దత నృత్యగీత సరస ♦ క్రీడావిధంబుల్ శుకీ

చంచూ చంచదనూన రత్నఖచిత ♦ స్తంభంబు లభింకపో

దంచద్దోపుర పంక్తులు స్మృతయ ♦ నుద్యద్భక్తి నూరూరఁ గ

ట్టింఁచె భూపతి దేవతానిలయ కో ♦ టిన్ జాహ్నవీ జూటికిన్.

72

సీ చంద్రకాంతోపల ♦ స్వచ్ఛవేదీ స్థలుల్

కట్ట జవాసిచేఁ ♦ గలయనలికి

యనవుగాఁ గ్రొత్త క ♦ ట్టాణి ముత్తియముల

నిగులు వెడచల్ల ♦ మ్రుగ్గువెట్టి

య్యోదకంబుల ♦ సభిషేక మొనరించి

రమణీయ రత్నపీ ♦ తమున నునిచి

మృగమద పంకంబు † మేన నిండ నలంది

మేలేర్చి క్రొవ్విరుల్ † గీలుకొలిపి

గీ ధూపమర్పించి కర్పూర † దీప మోసంగి

యమృత దివ్యాన్న రుచిరోప † హారమిచ్చి

పనితయును దాను సాష్టాంగ † వినతిజేసి

చంద్రధరుఁ గొల్చు నా రాజ † చంద్రుఁ డెపుడు.

73

శా. రాజచ్చంద్రశిలా తలాంతరల తా † రమ్య ప్రదేశంబులన్

గాజుం గుప్పెలలోని యచ్చతర గం † గావారి నోలార్చి యా

రాజుం దేవియు మంత్రపూతముగ హే † రాశంపుఁ బూగుత్తులన్

బూజల్ సేయుదు రిచ్చలం జెలంగి ము † పూటం బురారాతిన్. 74

క. సంతాన కాంక్ష నాశ్రిత

చిత్రామణి సకలలోక † సేవితుఁ గరుణా

స్వాంతుని రాజతలై ల ని

కాంతుని భజియింతు రెపుడు † సతియున్ బతియున్.

75

క. ఆ మానవపతి చిత్రా

రామములో నుండమరగి † రాజతభూ భృ

త్సేనుకయి పోదలంపక

సోమకళాధరుఁడు మిగుల † సోమరియయ్యెన్.

76

వ ఇవ్వధంబున బరమ శై వాచార సంపన్నులగు దంపతు లప్పరమేశ్వ
రుని సేవింప నొక్కనాఁడు.

77

చ. కలగని యమృహీవిభుఁడు † గ్రక్కునలేచి నిజంబుగా మదిన్

దలఁపుచు మేను గర్విడవ † నల్లడలుం బరికించి యొక్కపా

జలనిధి యోమునీంద్రపర † సంస్తుత యోజగదేశనాథ నిన్

గల గనుగొంటిఁ దొంటి కలి † కల్మషజాలము వీడుకొంటి నే. 78

మ. అని యుతంతకు నమృహామహిమ క † త్యాశ్చర్యముం బొంది య
జ్జననాథాగ్రణి పాహిపాహియనుచున్ † సంతానదానక్రియా

జాకరై న ఫలంబు మాళినిడి వ ధ డ పీఠపైఁ దార్చి లో
చన యున్నటుల జేస్తుచు బొగడుచున్ సంతోషిత స్వాంతుడై.

ఉ. పాలిక మేలుకొల్పి నర ధ పాల శిఖామణి వింటివే విసి
లాలక నిన్న చేయి యెక ధ నుచ్చెరు వాశ్రితపరిజాత మ
బృల శకాంకమాళి మన ధ పాలిటి కొంగు పసిండి మంద మం
దాలస లీల వచ్చె దర ధ హస విభాసి ముఖాంబుడుడై. 80

క. వచ్చి భవ ద్భక్తి నే
మెచ్చితి నీఫలము నీ స ధ మీహిత మొనఁగుక
బుచ్చుకొను మనుచుఁ జేటికి
నిచ్చి భవానీకుఁ డరిగె ధ నే లలితాంగి 81

క. అని పలికి యభవుఁడిచ్చిన
యన్యులము విభుడిచ్చె ధ వాత్మాంగన కె
దను శివభక్తులకును గలఁ
గనిన ఫలంబును నిజము ధ నాఁజేకులుగా. 82

ఉ. ఇచ్చిన మ్రొక్కి పుచ్చుకొని ధ మంపురు సాంపురు బల్లమివఁగా
నచ్చుపొయ టేక్షణ శి ధ వాచ్ఛణమందు సుధారసంబుతో
మచ్చరికింపఁజాలు రుచి ధ మత్పల మాదట నారగించి వా
క్రుచ్చగరాని మోదమున ధ కు శ్చెలవై పెరుపొందె నంతటన్.

సీ. చూపుఁ దేలుల పిల్ల ధ లూ పాడఁజొచ్చెఁబో
యాడక యవియేల ధ యడఁగియుండు
జనుఁగవ జక్కవల్ ధ పెరుపొంది యుబ్బెఁబో
యబ్బక యవియేల ధ యూరకుండు
వేణికానీలాహి ధ విస్ఫూర్తి మించెఁబో
మించక యదియేల ధ మిన్నకుండు
చిటునవ్వు మొలకలు ధ చిగురొత్తఁ దలఁచెఁబో
తలఁపక యవియేల ధ నలఁగియుండు

గీ. ననఁగ నొకకొత్త చెల్వ ము ♦ య్యంబుజాత
గంధి కెంతేని గల్గెన ♦ క్కినకకైల
కార్ముకానూన కరుణా వి ♦ కాసలబ్ధి
ఫల రసామృత ధారల ♦ ల్పుబె తుండు.

84

క. ఈరీతి నమ్మగేక్షణ
యామాధ మనోనురాగ ♦ యై యుండు తఱిన్
మేరుమహీధర కార్ముక
కారుణ్యము కతనఁగొన్ని ♦ ఘనంబులమక.

85

సీ. కాను దొడ్డతనంబు ♦ గని చింతపడుగతిఁ
గుచముఖంబులు నీల ♦ రుచివహించె
మండస్మితంబున ♦ మరగి రాదన మంద్రుఁ
బలుచని చెక్కలు ♦ పలకఁబాతె
ఫలరసఁబులకెవ్వి ♦ ప్రతిరామి నొల్లదో
యన జహ్వకన్నిట ♦ నరుచిపుట్టె
గర్భస్తుఁడుగు బాలు ♦ కమనీయ గుణభార
మహిమ నా నడలతి ♦ పందమయ్యెఁ

గీ. గలికి బేడిస మొలతో ♦ గలహమాడు
వాలుఁ జూపుల దాటులు ♦ డీలుపడియె
మంటి కమ్మని తాల్చిపై ♦ మనసు పాతె
నాఁడు నాటికి బాలి కా ♦ నలిన ముఖి.

86

ప. అట్లు గర్భ భారాలనయైన యయ్యంగనకుం బుసవనాది కృత్యంబులు
నిర్వర్తించిన యనంతరంబున నవమా సావసానంబగుటయు శుభ
ముహూర్తంబునఁ గుమారుండు దయించిన

87

మ. కురిసెం బువ్వులవాన చూపరుల చూ ♦ డ్కుల్ వేడ్కనోలాడఁగా
నెరసెన్ మెల్లని చల్లగాలి కొదమల్ ♦ నెల్తావి నిండఁగఁ
బొరసెన్ దిక్కులు నొక్కమింత చెలువం ♦ బున్ దత్కుమార ప్రతా
ప రుచింబోల మినఁ బ్రశాంతగతి సు ♦ ప్రిప్తిచె వైశ్వానరున్.

ఉ. అప్పుడు బంధుమిత్ర సమిఁ వాన్వీతుడై మహానీయ వైభవం
బుప్పతిలక్ ధరామర సఁ ముత్కరముఁ బిలిపించి యిచ్చెఁ బో
తెప్పలుగాఁ గరుల్ హరులు - ధేచుపు లుబరముల్ మణివ్రజం
బుప్పతి యుప్పతిం దెఁడుఁ సత్తి సమన్వత దానపైఖరిన్. 89

మ. నరనాథోత్తమఁ డీగతిన్ వివిధ దాఁ స పౌఢిఁ బుత్తోత్సవ
స్ఫురణంబొప్ప ఘటించి సూతక ది సఁ బుల్ పుచ్చి దాతౌయణీ
మకారుణ్య విశేష బంధుఁడగుటల్ వర్ణింపుచున్ రాజ శే
ఖర నామం బొనరించెఁ బుత్తిమనకుం గౌతూహలాయత్తుడై. 90

శా. వైరించ వ్రతి భావ దావద వచోఁ వై యాత్మ సాతత్వ స
త్యారూఢ స్థితి పాండవాగ్రిజ మహీఁ య స్వచ్ఛ కీర్తిచ్చటా
పారా సారనిమగ్న శత్రుగణ శుఁ భత్పూర్వ భూభృద్దిశా
నారీ మన్మథ బంధురక్షణ చణాఁ నాదిండ్ల మంకాగ్రిణీ. 91

క. చతుర తర వచన రచనా

చతురానన త్రిచతురాశ్వఁ సప్తిజ వాసీ

చతురంగ ఖుర రజోవిక

చతురా మాణ్యయన కమలఁ సము దగ్గి బలా. 92

మాలిని. హరి చరణ పయోజఁ ధ్యాన సంధాన మార్గా

సిరమతి గుణధారాఁ శిష్యతాఘ ప్రిచారా

సుర సురభి వి తీర్ణిఁ స్తోత్ర పాత్ర ప్రికారా

గిరిచర దరిపీరాఁ కృష్ణమాంబా కుమారా. 93

గ ద్య .

ఇది శ్రీమదాహార శివాచార్య గురుకరుణా విశేషబద్ధ సారస్వత

మాదయా మాత్యపుత్ర మల్లయ నామధేయ ప్రణీతంబైన

రాజశేఖర చరిత్రంబును మహాప్రబంధంబునందుఁ

బృథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

రాజశేఖరచరిత్రము.

(మాదమగారి మల్లన్న ప్రణీతము.)

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రమణీ మణీయ వి

హారాయతనూత్న లోచ ధీజయుగా

దోరమిత కీర్తినిరసిత

తారక భృత్కాశ యప్ప ధండాధీశా.

1

వ. అనధరింపు మత్తెఱుంగున నావర్తిత నామకరణాది సంస్కారుండై
ప్రతిదిన ప్రవర్ధమానుడగుచు నక్కుమారుడు.

2

ఉ. సిద్ధపురత్నభిత్తి దన ధీడగనుంగొని తోడనాడు న

మ్ముద్దలబాలుడందుఁ గర ధీ ముల్ పలుమాటునుజూచి చీరుచున్

విదేముచేయుచుం దిరుగు ధీ విందులు విందులు విందులుచు నే

ప్రొద్దు నృపాలుడున్ సతియుఁ ధీ బొందుచు నక్కున గారవింపంగన్

శా. కేలీకాంచన సాధవీధికల చ ధీ క్కిందొట్లలోఁ బెట్టియో

ప్రాలేయాచల కన్యకాధవ కృపా ధీ పారంగతా నిద్రహీ

వే లావణ్య పయోనిధీ యనుచు నా ధీ విహృత మోదంబునన్

కోలల్ పాడుడు రక్కుమారకునకున్ ధీ శుద్ధాంతకాంతామణుల్.

4

క. ఆలూరు బెల్లమై గలు

గలున నందియులు మొరయఁ ధీ గా వేమక పె

న్నెల్లి మునిగించె ధరణీ

బల్లభ నందనుడు చూచు ధీ వాంల చూడ్కుల్.

5

గీ. కఱకుఁ జూపుల మూడవ ♦ కన్ననంగ
రత్నములు గీలుకొల్పిన ♦ రావిచేక
ఫాలభాగంబునను గ్రాల ♦ బొడఁడపుడు
శంబరారాతి యభియాతి ♦ చందమయ్యె.

6

మ. వనితానేత్రచకోర చంద్రక తను ♦ స్వచ్ఛందకాంతిచ్ఛటా
ఖని యుత్సాహకళాభూరి మతిలే ♦ ఖా మంత్ర సుసిద్ధి భో
గ నివాసంబు లతొత్సాహక భుజా ♦ గర్వావలంబంబు యా
వన మమ్మానవనాథ పుత్తునకు మ ♦ వ్యభాష నేతెచినన్, 7

సీ. ధరమొక్క మ్రోహల్పఁ ♦ దరముకాదని భోగి
వరుఁడుదాల్చిన తను ♦ ద్వయమనంగ
హృదయ కేహముఁబాసి ♦ యీశుడేగకియుండ
నలవరించిన బోరుఁ ♦ దలుపనంగ
సముదీర్ణలావణ్య ♦ జలధిలోఁజూపట్టు
లాలితశైవాల ♦ లత యనంగ
నిందిర విహరింప ♦ నెడముఁగా నజుఁడు గా
వించిన క్రొందమ్మి ♦ విరులనంగ

గీ. నిడుదబాహుయుగంబును ♦ వెడదయరముఁ
గొమరు మీసలు దీర్ఘ నే ♦ త్రములు మెఱయ
మాసిని జన మానస ♦ మానహరణ
చతురతరమూర్తి యారాజ ♦ సుతుఁడు మెఱసె,

8

ఉ. ఏయు నిశాతబాణముల ♦ హేళిఁ బడింబడి సూక్ష్మ లక్ష్మముల్
త్రోయు సుతప్రభుఁణమునఁ ♦ దుంగధరాధరశృంగ సంఘముల్
వ్రేయు భుజాకృపాణి నవ ♦ లీల నయోమయ పిండ ఖండముల్
చ్రాయము పెక్కువన్ ధరణి ♦ పాల తనూజుఁడుసత్వ యుక్తుడై .

గీ. ఇత్రైట్యగున యావనా ♦ యత్తుడగుచు
దండ్రీయానతి యొక్కింత ♦ తప్పవెఱచి

యావరాజ్యాభిషిక్తుడై ధృతిశయిల్లె
సఖిలవిద్యానిరూఢిఁ బెం ధంది యతఁడు.

10

ఉ. రామునికంటె నప్పరఁగు ధామునికంటె ధనుర్విశేష వి
ద్యామహనీయుడై మెఱసి యాతఁడు చేతుల తీటవో సము
ద్దామ విరోధి బాహుజ వి తానము నుక్కడఁగించి వీర ల
క్ష్మీ మదిరాక్షికి వలపు గీల్కొలిపెన్ విషమాస్త్ర కేళికిన్.

సీ. కలనాభోజన ముని గ్రామణి యాకంట
నానాట నిటమీఁద సవయకున్నె
దత్తితాఠి రక్తావ గలు నిడిపాటని
వారిధి లిటమీఁద నడియకున్నె
నిజమండలోద్భేద నిర్వేదములు మాని
నలినాపుఁ డిటమీఁదఁ జలఁగకున్నె
రంభా నిరంతర రతికేళిఁ జాలస్త్య
నందనుం డిటమీఁదఁ బొందకున్నె

గీ. యనఁగు దర్పిత పరిమధి మనుజ పతుల
బీరములుమాన్వి తనపాద పీఠిజేరి
కప్పుములువెట్టి కొలువ ని మ్మంటకముగ
ధాత్రిపాలించె భువనైక జైత్రుడగుచు.

12

వ. ఇవ్విధంబున, బ్రజాపాలనంబు చేయుచుండునంత నొక్కనాఁడు హే
మధన్వ మహీపాలుండు పేరొలగంబుండు సమయంబున.

13

చ. కనుఁగవ సప్పుకల్ చెదరఁ గా నదరుల్ వెదచల్లు కెంజడల్
పెనఁగొన నక్షహరములు బిట్టుగ నిట్టటు లూఁగ నెంతయున్
గినుకవహించి యొక్కముని కేసరిగొబ్బునఁ జేరవచ్చె న
జ్జన పతియున్ సభాసమలు సాధ్వసమంది వడంకునట్లుగన్,

14

గీ. అమ్మహామానివచ్చిన యాగ్రహంబు
జెందమవియంప గద్దియ డిగ్గి ముక్క

విశము విసమితుడై యున్న ధ విభుని జూచి
తెక్కసేయక పలికె న ధ మృక్కహునఁగ.

15

క. కాచము రత్నము సరిగాఁ

జూచు మహామహుల తపము ధ చూఱలఁబోసి
వేచింతయు మదిఁబెట్టవు
రాచఱికం బింతఁజెఱతు ధ రా నరనాథా!

16

ఉ. ముంపిరి రాజ్యగర్వమున ధ ముందరగానవు గాకధాత్రిఁ బా
లింపరొ తొంటిరాజులు ది ధ లీపరుఁలుల్ మునికోటి కూఁత లా
లింపరొ నొంపరో మద వి ధ లీశ కఠోర సిశాలరూపమున్
నింపరొ దిక్కటాహముల ధ నిర్మల కీర్తి సుధాంశుచంద్రికల్. 17

క. ఘాతుక దైత్యేయ కళా

ఘాతములఁబె మౌనివరుల ధ కాయములఁబె యీ
పాతకము కలిగె ధాత్రికి
సీతరమున నిట్లుచెల్లు ధ నే మము వదలన్.

18

ఉ. పుండ్రకనామధేయమున ధ భూదిభుజాల బలశాలియైన మీ
తండ్రి కవింజర ప్రభుతి ధ తాపస ముఖ్యుల యజ్ఞవేళ పె
క్కండ్ర నిశాటులా దఱిమి ధ కౌశికదైత్యుని నుక్కడంచె నా
తీండ్ర యొకించు కేని వల ధ దే కలదే మఱిదిక్కు ధాత్రికిన్. 19

సీ. కరమండలోద్భేద ధ పదములాలోకించి

మంత్రరక్షణశా ధ మహిదాల్చి
ద్వీపాంతరంబుల ధ తేజఁగు లాకర్ణించి
గడిసున్న మన్నీల ధ క్రమ మెఱింగి
దుర్గాధిపతుల ను ధ ద్దులు విచారముచేసి
బలముల నప్పట ధ పుటికిఁ జూచి
నిజరాజధానిలో ధ ని విశేషము ల్గని
మంత్రి సామంతుల ధ మతము లరసి

గీ. పేదసామల విన్నపం ♦ బాదరించి

వ్రతులమైనట్టి మముబోటి ♦ వారి సరసి
రాజ్యపేలిసఁ దగుఁగాక ♦ ప్రాజ్యవైభ
వంబు గలదని సుఖించు ♦ పాడు నృపుఁడె.

20

సి. నెమ్మేని తిమిరంబు ♦ నేత్రనోళంబుల

పర కర్ణపుటముల ♦ ప్రత్తినోరి
వాకట్టుమందు గ ♦ ర్వ లతాలవాలంబు
వినయకృత్యంబుల ♦ వేరువిత్తు
కరుణారసంబు తె ♦ క్కలికాఁడు మదిచొక్కు
పాతకంబులపాలి ♦ పట్టుగొమ్మ
మొగమొట కుడుగని ♦ పగరాజసంబుల
యిక్కువ గురుసేవ ♦ కెదురుచుక్క

గీ. పరుష వర్తన కునికి లో ♦ భంబు ట్రాకి

బాంధవస్నేహ సిందూర ♦ పాలకంబు
కలశపాథోధిపుత్రి క్రే ♦ గంటి చూడ్కి
శాని రాజుల నేరమె ♦ కాదు సువ్వె.

21

క. అన విని శివ శివయని య

జన్మపత్తి వెఱంగంది యపుడు ♦ సవినయముగ న
మ్మునిషరు విహితాసనమున
నునిచి శ్రయ బాదవఁగా న్ము ♦ దూక్తులఁ బలికెన్.

22

క. వెఱ పోక యితయు లేకీ

తెఱఁగున మిము నెవ్వఁడింత ♦ తెగి చేసెనొకొ
యెఱిఁ గెఱిఁగి యుండి యకటా
కొఱవిం దలఁగోకు కొనుట ♦ కుం దలపెట్టెన్.

23

గీ. వికటదైత్యులు నాపేరు ♦ విన్నయంత

జలదరించుచు వలయాది ♦ చఱులఁగాని
యొదుఁ దలచూప వెఱతు రిం ♦ కేమిచెప్ప
నింత కాలంబునకు నొక ♦ వింత గంటి.

24

ద్వి తీ యా శ్వా స ము .

క. కినుక మెయి నిపుడు మిమ్ము

గనుగాన కలంచి నట్టి ♦ గర్వాంధునిఁ దు

త్తునియలు గానించెద నే

ననఘా వినిపింపు మనిన ♦ నతఁ డిట్లనియెన్.

25

ఉ. ఏమని చెప్పువాఁడ ధర ♦ ణీశ్వర యే వరతంతు సంయమి

గ్రామణి శిష్యుఁడన్ జటిల ♦ కాశికుఁ డన్ బహువేదశాస్త్ర) వి

ద్యామహానీయుఁడన్ బదరి ♦ కాశ్రీమ వాసుఁడఁ బుత్రి)కామణిన్

గోమలపాణి భానుమతిఁ ♦ గోల్పడి వచ్చినవాఁడ నక్కటా.

26

ఉ. నీకరుణా విశేషమున ♦ నమ్మది నేమి కొఱంతలేక య

స్త్రీక తపో విధానములు ♦ చూఱులు పట్టి సమస్త తాపసా

నీకము నేటిదాఁక నతి ♦ నిశ్చలతన్ వసియించె నిప్పుడ

స్వీకృత నిత్యకర్మమయి ♦ చిక్కె విశంకటదైత్య బాధలన్.

27

సీ. విసవయ్య ధరణీశ ♦ విరివీయె కవ్వంపుఁ

గొండచేరువ నొక్క ♦ కోనగలదు

బెడఁగైన యక్కోన ♦ నడుచుక్కి మిక్కిలి

భీకరంబగు నొక్క ♦ బిలముగలదు

తలఁకింతయునులేక త ♦ ద్విలద్వారంబు

సరణిఁబో నొక రక్త ♦ సరసి గలదు

ఘోరతరంబైన ♦ యారక్త సరసి మె

బడిఁ బోవ నటనొక్క ♦ బయలు గలగ

సీ. పరభయంకర మందొక్క ♦ పురముగలదు

తత్పురంబుననుండి సం ♦ తతమువచ్చి

యాత్యైతరుణి కూడిగము చే ♦ యంగవలసి

పొంచి సవరల పాపలఁ ♦ గొంచుపోవు.

28

శా. కాభీదత్ర కఠోరలోహమయ కం ♦ ఖాణంబుపై నెక్కి దం

భోళిక్రూరకరాసిఁద్రిప్పుచు గళో ♦ దూభోచ్చటా కారముల్

గ్రాలక్ గోత్ర ధరాధ యేంద్రములు ప్రీ ధి లన్ లీనమై వేడెముల్
దోలు ధేమని యక్షకిన్నర పుర ధి స్తోమాబు దూటాడగ్గ. 29

సీ. ఒకవేళ సింహమై ధి యుటుకుచు బెదరించు
నొకవేళహరిణమై ధి యొద్దనిలుచు
నొకవేళ భూజముల్ ధి పెకలింపు ఘోణియై
యొకవేళ శలభమై ధి యుద్భవిల్లు
నొకవేళ మాసయై ధి యొయ్య నొయ్యన వచ్చు
నొకవేళ నగ్నియై ధి యుజక వెలుంగు
నొకవేళ మేఘమై ధి యుటుముచు నేలెంచు
నొకవేళశైలమై ధి యుండునడుమ

గీ. నద్దురాత్మనిమాయ లే ధి మనగంగలను
జప తపోనిష్ఠలేమియు ధి జరుగనీక
బదరికాశ్రమసీమ తా ధి పసులనెల్ల
నలఁచి యేచుచు నొక్కనాఁ ధి డడనువేచి.

30

క. నాచిన్ని ముద్దుకూతురు
నాచక్కనితల్లి వీధి ధి నడయాడగ న
న్నీచుకొనిపోయె సాళ్యము
రాచిలుకంగొంచు పోవు ధి క్రమమునఁ దండ్రీ.

31

క. ఆనవ యొయ్యన నెఱిగి మ
హానుర వెనువెంటఁబోవ ధి నదలించి గత
త్రానుడయి చేతి కళగొని
వ్రేసెన్ నను నిట్లు రోవ ధి వివశు డగుచున్.

32

క. ఏడవ యేటిది యెవ్వరు
వేడుక కదలించిరేని ధి వెక్కుచు నేడ్పున్
జూడభయంకరయగు తన
చేడియ కుడిగంబులెట్లు ధి చేయునృపాలా.

33

క. అత్తి దయామతిఁ దనకడ

నత్తమిలని నిద్రవోవ ♦ దహరహమంతుక

బొత్తునఁ గుఱవక తాఁగడి

యెత్తమ తజ్జనని యింత ♦ కేసుయ్యెహోకో.

34

సీ. కడుపార దొండపా ♦ డిడి ముద్దగఱపిన

రాచిల్క కొదమలఁ ♦ జూచి చూచి

పాదులలోనిండ బా ♦ లోపిసిమెంచిన

చూత పోతుబులఁ ♦ జూచిచూచి

తోడికన్నెలుఁదాను ♦ గూడిమాడి చరించు

సురపొన్ననీడలఁ ♦ జూచిచూచి

బృందావనంబులు ♦ మెచి తిన్నెలమీఁద

సూటిఁబెట్టినముగ్గు ♦ చూచిచూచి

గీ. సంతసంబున దేవ పూ ♦ జలు ఘటించి

పారికాంక్షులసేవకై ♦ పరమ నియతి

లీల నడయాడుచున్న బా ♦ లికలఁజూచి

హృదయవీధిక నెట్లు భ ♦ రించువాడ.

35

ఉ. ఇంకిట మాటలేనిటికి ♦ నింతకు నా తనయా లలామ మే

ణాంక నిభాస్య యెందుఁబడి ♦ బొందెనొ యెంత గుండెనో

శంకర సత్కృపారస వ ♦ శంబున గాంచినయట్టి యీ నిరా

తంకునిఁ బంపి నామనసు ♦ తల్లడ మార్పఁగదే నృపాగ్రహీ.

36

ప. అనియిట్లు పలుకుచున్న మునిపలుకుల కులికి నృపాలుండొత్తు

గతంబున.

37

ఉ. కానకగన్న వీనినెటు ♦ గాఁ గుటి లాసుర మీఁది కోటికికో

గానన సీమ కంపు దటు ♦ గాక దురంత విషాద వేదనా

ధీనత యీ మహాత్మునకుఁ ♦ దీర్పక యేగతి నుండఁగాఁదగున్

దీనికి నెద్ది కార్యమని ♦ నివ్వెఱఁ గంద నతండు కృష్ణుఁడన్.

38

ఉ. మత్తవిరోధి వీరగుణా ♦ మర్దనశాలి కపర్ది సత్కృపా
దత్తుఁ డనూనధైర్య నిధి ♦ తావక పుత్తుఁడితండు నేఁడు చే
నెత్తురుగాకయుండ నతి ♦ నిష్ఠుర శాతకృపాణ ధారచే
దుత్తుము రాడి వచ్చు నల ♦ దుర్మను నొండు దలంప కుండుమీ. 39

క. కాపున నీరాజన్యుని

నావెనుకం బనుపు మనుడు ♦ సరపతి ధరఃశి

దేవుని యప్పని వేగమ

కాపింపఁగ వలసి నుతునిఁ ♦ గనుఁగొని పలికెన్.

40

మ. బలియూర్ మాయ లఘోరరాక్షస వరుల్ ♦ బాలుండ వీ వెన్నడున్
గలనన్ దైత్యులతోడఁ బోర వగజా ♦ కాంతుండు నీపాలికిం
గలఁ డచ్చుండ విశంకటాసురుని వే ఖండించి మాదీవనన్
దలపూవాడక పోయిరమ్మిపుడు పు ♦ త్రా) వీరవంశాగ్రాణి. 41

చ. అనిన మహాప్రసాదమని ♦ యాత్మఁజెలంగి కుమార వర్మఁడ
జ్ఞనపతిపంపునన్ సకల ♦ నైన్య సమేతముగా హుటాహుటిన్
మునిపతి చూపుచొప్పున స ♦ ముద్ధతమైఁ జని కాంచె ధాటికా
ఘనతరధూళి సంజనిత ♦ కందర జాలము మంధశైలమున్. 42

క. కనుఁగొని యజ్ఞననాథుఁడు

మునినాయక చూడు దూర ♦ మునఁ గనుపట్టెన్

వినువీధి బిట్టు రాయుచు

ననఘా యిదియే నగేంద్ర) ♦ మన నతఁడనియెన్ .

43

ఉ. అల్లది కంటివే నృపకు ♦ లాగ్రోణి మంధ మహీధరంబు రా
గిల్లెఁ బ్రభుల్ల కింశుక వి ♦ కీర్ణ రుచి చ్చుని పిక్కటిల్ల నీ
యల్లసిత ప్రతాప దహా ♦ నోగ్ర శిఖావళి తానుమున్న య
బ్బలిదుండైన రక్కసుని ♦ పై నెలగోలున వచ్చెనో యనన్. 44

ఉ. విందును బోలె నో వినుత ♦ వీరభయంకర రాజబోక సం
క్రందన నీవురా నెదురు ♦ రాఁ జరుడొంచె నిలింపకామిని

బృంద లతాంతకాంత కబ ధర సారభ సార సన్నిభ
స్మందర కందరా సనిభ ధ మధర బంధుర గంధవాహముల్. 45

క. ఇంచుమణి మందిరాం గణ

మందార మరంద మత్త ధ మధుకర నిసదా
సందమునఁ బొంది నగరా

ణ్ణందనయు దానుఁ బ్రసద ధ నానుఁడు మెలఁగున్ 46

సీ. వామదేవుని మాళి ధ వాడని కొవ్వరిఁ

బూజగామించిన ధ పుణ్యుడితఁడు

సకలా మరశ్రేణి ధ సంప్రీతిఁ బొందుగ

దాసమిచ్చిన మహా ధ ధర్మి యితఁడు

తులసిఁగల్పించి మ ధ ద్మలఁ బావనంబుగఁ

జేసిన యుపకార ధ జీవి యితఁడు

(దేవర్షులకుఁ గామ ధ ధేనువుఁ గలిగించి

తలఁపు లీడేర్చిన ధ ధన్యుడితఁడు)

గీ. పాఁప తరిద్రాటఁద్రచ్చు ని ధ ర్బంధమునకు

నోర్చితిప్పట నొందిన ధ యుత్తముడు

ఇతఁడు సర్వప్రదానైక ధ హే తువనుట

గలశవార్థికిఁ గల్పనా ధ కారవంబు. 47

చ. అని కొనియాడి యాముని వి ధ హాస మనోహరమైన యీ నశే

మృనికడ నేడు నిల్ల మతి ధ దూరముగాఁ జనుదెంచి సేవడ

స్సిన యది దైత్యుఁడొకియును ధ జేరువ యిచ్చటి కర్కమండలా

బును దనుజ ప్రతాపగతిఁ ధ బొల్పరి వారిధిఁగంగుంక బాతెడున్.

వ. అని పలుకు నమ్ముని పలుకుబువిని యవ్పడమితేడు పడవాళ్ళొ

బిలిచి సేనల విడియ నియోగించె నప్పుడు 49

సీ. గగన పాదోల్లేఖ ధ గంధసింధుర ఘటా

ఘంటా ఘణాల్కార ధ కఠిన రవము

తటనాన్వే సుఖకరః ♦ ధ్వజపట పల్లవ
 స్థిత రథావక్రః ♦ చక్రవర్తము
 పుష్ప పాణింధను ♦ ప్రథితవేగవ్యగ్ర
 సైంధవహేషా ప్రి ♦ చండ రవము
 కటి తటాస్ఫల నో ♦ దృటవీరభట ఘట
 క వాగ్రతసంభూత ♦ గాఢరవము

గీ. నెఱసి కకుబంధసీమలు ♦ నిండినపుడు
 చెదరిపాతెడు మృగములు ♦ నదరిచదల
 కుఱుకు సింగంపుఁ గొదములు ♦ వెఱచిపతచు
 పక్షిజాతులునై దైత్య ♦ భయదమయ్యె.

50

చ. జెరసిన యమ్మహారవము ♦ పెల్లన కుల్లము దల్లడిల్లఁ ద
 ద్వరిసరవర్తులైన వన ♦ పాలకదానవు లావిశృంకటా
 నురవతియున్న తద్బిలము ♦ సొచ్చి రయంబునఁ జేరఁబోయి యో
 గురుభుజశాలి యోదనుజ ♦ కుంజర నేడొక క్రొత్త వింటివే. 51

ఉ. చివ్వికు నిన్ను మార్కొనఁగ ♦ జిష్టునకైనఁ దరంబుగాడు వాఁ
 డెవ్వఁడొకాని మమ్మునొక ♦ యిండుకయేని గణింపకెంతయుం
 గ్రొవ్వనఁ గన్నుగానక య ♦ కుంతితదోర్బల ముల్లసిలఁగా
 గవ్వపుఁ గొండదండ మన ♦ కారడవి విడియించె సేనలక. 52

వ. అనినవిని యద్ధనుజుండు రాదోద్రోహక ఘూర్ణమాన మానసుండును
 వికట ఘటిత భృకుటి నటన భయద ఫాల భాగుండును నక్షుద్రరా
 గచ్ఛురిత దుర్నిరీక్షుండును నగుచు నిట్లనియె. 53

శా. ఓరోరీ కలగంటివో బ్రమసితో ♦ యుగ్రాహ వాటోప దు
 ర్వార ప్రిక్రమ మా మకీన భుజగ ♦ ర్వంబెన్నరో కాకనా
 పేరెవ్వారు నెఱుంగరో యకట ♦ ని ర్భీతిన్ నయంబెవ్వఁడే న
 శేరన్వచ్చునె నన్ను బెబ్బలి పయిన్ ♦ జీంబోతు లంఘించునే. 54

ఉ. మంచిది యందుకేమి యని ♦ మంత్రుల మోములుచూచి నవ్విన
 క్తంచరభర్త యెల్లి మన ♦ దానవకోటికి భుక్తిగాఁగ మ
 ట్టించెద వాసినేనలఁ గ ♦ డింది మగంటిమిఁ గాళికావరో
 దంచితలోహసైంధవ ఘ ♦ రాగ్రములక లయకాలు కైవడికా. 55

వ. అసిన విని సచివ నికరం బిట్లనియె. 56

సీ. కాకోదరస్వామి ♦ కంఠనాశంబులు
 పుడుకుదుమే యొక్క ♦ పూటలోన
 సుత్రాముఁబట్టి యీ ♦ డ్దుక వచ్చియిట వ్రేలఁ
 గట్టింతుమేయొక్క ♦ గడియలోనఁ
 గలమహీధ్రముల ♦ నుగ్గులుగాఁగఁ బిడికిళ్ళఁ
 బాడుతుమే యొక్కింత ♦ తడవులోనఁ
 గూర్చాధిపుని వెన్ను ♦ గలగులల్లాబిట్టు
 మట్టుదుమే మాట ♦ మాత్రోలోన

గీ. ముజ్జగంబులు నొక్కట ♦ మొనసెనేని
 మీటి నీదాఁక రానిత్తు ♦ మేనిశాచ
 రేంద్ర, నీసత్యమొగిని నీ ♦ వెలుగవెందు
 విన్ను మార్కొని మర్త్యలే ♦ నిలుచువారు. 57

క. ఆటువలుకు మంత్రుల విశం
 కట దనుజాధముఁడు చూచి ♦ ఘనులారా! మహా
 ద్భట పరభటుకోట్లక మ్రిం
 గుటయుం ద్రుఁచుటయు ♦ నేఁడు క్రొత్తలె మీకున్. 58

సీ. కాల్వరలెక్కక ♦ గ్గలముగాఁగొని యేగి
 దీక్షాస్మృడెలగోలు ♦ దివియువాఁడు
 చటులప్రభంజన ♦ జవతురంగంబులఁ
 బ్రేతజహ్నుండేర్ప ♦ రించువాఁడు
 కదిసి దట్టంబుగా ♦ గంధసింధుర ఘటల్
 భీమకేతుఁడు నడ ♦ పించువాఁడు

విరుద ధ్వజాంకిత ♦ భీకర రథపంక్తి
ఘోరదంష్ట్రుడు పురి ♦ కొల్లువాడు

గీ. కపిలధూమాక్షు ఘర్జర ♦ కామరూప
కుటిల బౌతసులు ముందర ♦ గొలుచువారు
గాఁగ మిన్నను నేలయు ♦ గ్రక్కతిలఁగ
గాటమై యెల్లివానిపై ♦ గదలవలయు. 59

క. అని నిశ్చయించి మంత్రుల
ననిచి వడిక లేచి కటము ♦ లదరఁగ నూర్పుల్
పెనఁగొన నిజసౌధమునకుఁ
జనియె నతండచట నస్త ♦ సమయం బగుటక. 60

క. మెల్లన మెల్లన చీకటి
పిల్లలు చనుదెంచె దొలుత ♦ బెదరి దీతలకుక
జెల్లాచెదరయి పోయిన
భల్లూకచయంబు వచ్చు ♦ పగిది ఘటింపక. 61

క. చరమగిరి సాంధ్యరాగ
స్ఫురిత చ్చవి చూడఁ జూడఁ ♦ బాలుపేద నిశా
చరనాథరాజ్య బక్షి
గురుకుచ పరిలిప్తమయిన ♦ కుంకుమ భంగిక. 62

మ జ్వలనహృదిక లాత్యసన్నిహిత శ ♦ శ్వత్కాంతి సంరక్షకై
జల దుర్గ స్థలి నిల్చి బద్విడిఁ దమ ♦ స్సందోహముల్ వచ్చెనా
దళదాక్షిణ్య పరాగ హల్లక సతాం ♦ తత్రేణికా సీమలక
బొలయుకొఱుంకృతి సింహనాద విచర ♦ త్పుష్పంధయ వ్రాతముల్.

గీ. అమ్మహదైత్యు గెలుచుట ♦ కరుగుదెంచు
వీరుఁడెవ్వఁడొయనిచూచు ♦ వేడ్కఁ బెక్కు
గన్నులొక్కటఁదాల్చెనో ♦ గగనలక్ష్మి
యనఁగ నల్లడఁ దారక ♦ లతిశయిలై. 63

గీ. ఆపుడు సాయంతనార్హ కృ ధ త్యములు నెఱపి
యేకతంబున్న ధాతీత ధ తేంఁదు కడకు
నమ్మహామాని యే తెంచి ధ యవనినాథ
దనుజమాయల కొకవేరె ధ యనువు విచుము.

65

క. మాయాభేదినియన భూ
నాయక యొకవిద్యగలదు ధ నాయెడ వివిధో
పాయవిధానవిధి న్నేఁ
జేయుదు నుపదేశ మిష్ట ధ సిద్ధిఘటింపకొ

66

గీ. అని సలక్షణభంగి న ధ మ్మునివశేణ్య
డమ్మహావిద్య నుపదేశ ధ మాచరింప
నియతినైకొని కాతుకో ధ నిమ్రుండగుచు
నవని నాఘండు సుఖసుపుఁ ధ డయ్యెనంత.

67

సీ. తొలంగు నీరీతి ధ దైత్యుల మాయలని చూపు
విధమునఁ జీకటి ధ విచ్చివోయె
జరగు నీరీతి ని ధ శాట ఫాలాక్షర
పంక్తినాఁ దార కా ధ కటలిఁ విరిసెఁ
దలఁకు నీగతి యాతు ధ ధానుల ప్రాణంబు
లను జాడఁబొలసె మం ధ దానిలంబు
దరికొను నిబ్బంగి ధ దైత్యుల హృదయంబు
లను మాడ్కినర్కోప ధ లాలి మండ

గీ. దనుజ శుద్ధాంత కాంతా వి ధ తాన వక్ర
కాంతి యీపోల్కిఁ బొలియు నాఁ ధ గమల వైరి
తన కళాస్ఫుర్తియంత కం ధ తిరుఁ దొలంగె
వరుణ దిగ్విధి కడఁజేరి ధ వాడఁబొతె.

68

గీ. సవిధకీర్ణ పరాగాన్ని ధ సాక్షిగాఁగఁ
దమ్మివిందు కరగ్రహ ధ ణ మొనరవ్వు

బొలుచు పడ్కిరికి నల్ల ♦ పూసదండ
గట్టినాడన నెలదేటి ♦ గములు పొదలె.

69

శా. ఆరీతి దళనోదయంబగుడు గా ♦ ల్మ క్రియ వీర్చి మ
త్రారాతిద్వికయాధకేసరి న.తం ♦ డాప్తసభానావళి
వే రావించి బలులు లేర్పడవవే ♦ లేర్ప న్ని యోగించి య
వీర క్రూర నిశాటకోటి వెరలక ♦ వ్రేయించె నిస్సాముక 70

ఉ. వెల్లగు నమ్మహారవము ♦ వేచ్చి సరోజభవాండ భాండముల్
చిల్లులు వో బ్రచండగతి ♦ సేనధరాస్థలి యీ నెనోయనన్
వెల్లిగొనగ నేర్పరిచి ♦ నిర్దయత న్నుడిపించె నంత ను
ద్యలయ కాలకాల సదృ ♦ తార్భటి: బూర్వ సుపర్వ నైశ్యముల్. 71

క. తొల తొలగు తొలగు మనుచుక
నిలు నిలు నిలుమనుచు గదిసి ♦ విజనైవికులక
బిలు పిలుపు పిలుపు మనుచుక
బలువిడి జరుదెంచె లోక ♦ భయదంబగుచుక. 72

మ. నలుదిక్కు లబళించు నయ్యభయ నై ♦ న్య వ్యగ్ర గర్జారభటుల్
గలయంబర్వ బుర: పయోధిమశనో ♦ త్కంఠన్నిలింపాసురా
వలి బల్కిబెకలింప వచ్చెననుచుక ♦ వైశాఖ శైలంబు బె
గ్గిలి కూపెట్టె ననంగ జొప్పుడు గుహ ♦ గేహ ప్రతిధ్వనముల్. 73

వ. అప్పు డయ్యరుచాగు నొండరుల దలకడవి పెలుచుదల పడినయెడ
బాడని చుమ్ము క్రమ్ముకొని సుజకెంజాయయనం జాలి మెలయ
ఘాతుక దైతేయ నికామ కాయచ్చాయలు కొదమ చీకటి కోమల
సం బాలయె గలయం బరస్పర ఘటిత పరశు పట్టిన ముసల పరిఘా
విస్ఫులింగులు గగనాంగణంబునం గనుపట్టు నుడుగణంబులనం గ
డలుకొన భయంకర విశలకట దనుజ ప్రతాప తపనుండు గుంకిన
దోచు సాయంకాలంబు ననుకరించెబటుపటహ భేరిధక్కాధమధమ
ధ్వనంబుల వలన మద కరటి పటల చటుల ఘీంకారంబుల వలన

నఖర్వ పవన జనసత్వ నిర్వాహణ భూర్వహ మహిత మహావాహ
 పూర్వహ దోహ ల హేహ నిసాదులుల వలన వికట దితేజ వదనకుహర
 ముహూర్ముహూదుతిత బహుళ కహ కహారవంబుల వలన గలను
 విలయ సమయ సముదిత సముజ్జ్వంభితంబును సాభోధిని బోలె నంత
 కంతకు బంతంబులు పలుకు గనుజుల మనుజుల జట్టు ముట్టి బలిమి
 నలిమి యలిగి యలుగులతోడఁగూడ మిగిలిన గుంకిక తత్తన్మత్త
 రక్షో వక్షుంబు లత్తునకొ కౌత్సేయక ముఖంబులు గుచ్చి హెచ్చిన
 మచ్చరంబున బెచ్చ పెరిగి నమున్నిచు లుగమ నగుమ సమున్నత
 స్తంభంబులు వక్రకలించుకొని యుక్కున వెడలు నృసింహ మూర్తు
 లు బోలి యేతెంచు నుద్వార పిరవర్తంబులును దితిసుతుల కాయంబు
 లతి నిశిత శరపరంకుల జొన్పి చించి చీకాకుచేసి డాసి పాశంబు
 లు నునిమిద గనలి నయనంబుల ననలంబు గ్రమ్ముచు గ్రమ్మున
 ముక్కుం జెమర లదర నదరి వడి జరుడే నేవున మూపు లెక్కింప
 నాని తెగువం దిగిచి చేతులఁ గుత్తుకలు తఱిగి తరగని బలంబుల
 నొఱగఁదొచ్చి చుగున నేనుంగుల మీఁదికి లంఘించు నకించి
 దండిత పరాక్రమా నిస్తులఁగు మావంతులును నగుచు బోరు
 ఘోరంబయ్యె నయ్యవసరంబున

సీ ఉప్పరం బెగసి వే ♦ కుప్పించి రభగభ్య
 రధికులఁ దుమురు గా ♦ రాచివైచు
 నురువడిఁ బఱతెంచి ♦ యిరుపక్కియలుదాకి
 గంధ సింధురకోటిఁ ♦ గనుపుకొట్టు
 జెవులు టిక్కించి చూ ♦ చి మునిగాల్వడినెత్తి
 కొట్టుఁ దేజులఁ జాప ♦ కట్టు వడఁగ
 వెనుకొనిరా నుద్ధ ♦ విడిఁ జివుక్కునఁ దన్ను
 దర్పిత భటశోటి ♦ తలలు డుల్లఁ

గీ. పశ్చిమ ధారాధరస్థిత ♦ భయద నినద
 కఠిన హేషలు దిక్కులఁ ♦ గ్రమ్ము కొనఁగఁ

గలఁచి నృప సైన్యమెల్లఁ జే ♦ కాకు పడఁగ

జగతి కంపింప నాలోహ ♦ సైంధవంబు.

75

మహాస్థగర. వచ్చున్ మత్తేభరాజిక్ ♦ బ్రతుపిత మదహ ♦ ర్యక్షమై

ఘోరభంగిన్ । గొచ్చున్ రథ్య వ్రజంబు ♦ ఘటఘట రథటిక్

ఘోణియై పైపయిక్ గా । ఛిచ్చై యేతెంచి యేర్పున్ ♦ జటజట

మరుచుక్ ♦ సే నలంగాన మాడ్కిక్ । వచ్చుంగా ర్కొంచుగాధ ♦

ధ్వని మొగలయితా ♦ వాన వెన్నెల్లి నిండక్.

76

మ. అపుఁహ్మనవనాథ పుత్తుఁడు తదీ ♦ య న్యగ్ర రాద్రాతిరే

కవ రాభూతములైన సైన్యములఁ జ ♦ క్కం జూచి యీ వాజయే

చి పటామంచగఁ జేసి సైన్యముల గా ♦ సింబెట్టెడున్ దీని నా

దు పటు కూర్తరాహతిం దుము రొన ♦ ర్తున్ దానపు త్పెగ్గిలన్.

మ. అని యూహించి తదీయ సైంధవముపై ♦ నాగ్నేయ బాణంబువై

చినఁ దద్దేహము నీరుగాఁ గరఁచుటన్ ♦ జింతాకుల స్వాంతుండై

దను జండీతఁడజేయుఁ డంచు నిజదో ♦ ర్దర్పంబు చాలించి హే

చ్చిన భీతిం బరువెత్తి తద్విలము చొ ♦ చ్చెన్ దివ్య లుప్పింగఁగన్.

ఉ. చొచ్చినఁ బోకు పోకు మను ♦ చున్ నృపకేసరి తేరుడిగ్గి నీ

వెచ్చటి కేగినన్ విడుతు ♦ నే పటుబాణ పరంపరాహతిన్

బచ్చడి చేయునాఁడ నని ♦ ఫాల నటదృష్టుకుటీ కరాళుండై

యిచ్చ నొకించుకేనిఁ జలి ♦ యింపక తద్విలవిధిఁ దూఱఁగన్.

79

ళా. ఆలో మాచుఘటించి యాదితి సుతుం ♦ డాభీల కాలానల

జ్వోగోదగ్ర విమంబు గ్రక్కుచు ఫణ ♦ వ్యాకిర్ణ రత్నప్రభల్

క్రాలం గూర్ భుజంగమై యగుగు దే ♦ రం జూచి యమ్మాయ పే

వీలంకేసె మునీంద్ర సూచిత మహా ♦ వివ్యా ప్రభావంబుక్.

80

ఉ. సాహసి కాగ్రగామి నృప ♦ సత్తముఁ డట్లు తదీయ ఘోరమా

యాహమికల్ హరింపుచు ని ♦ రంకుశ విక్రమకేళి చూప ను

త్సహముడక్కి యాత్మపురి ♦ చక్కటికేకఁగ నొక్క కాళికా

గేహము చొచ్చి యద్దనుజ ♦ కీటము పాటిలు భీతిపెంపునక్.

81

ఉ. కావుము కావుమోగిరిశ ధ కామిని యో జగదేకమాత నీ
లావున నితకాలము నా ధ ఖాహళి న్రేయును వైరికోటి నేఁ
డీ వనసీమ నొచ్చినను ధ నిమకయేని గణింప కెవ్వఁడో
చేవ నెదిర్చి తుత్తుమును ధ చేసె మదీయ నిశాట సై న్యమున్. 82

ఉ. అంతటఁ బోక తావకన ధ రాగతలోహ తురంగమంబు నిం
తిం తలుచేసివై చి తన ధ యేడ్వెట చూపిన నిబ్బలేక వి
భ్రాంతి వహించి నీచరణ ధ పద్మముచేరితి వాఁడెవఁచ్యై గా
లాంతకు భంగినాకు నభ ధయంబు దగం గృహచేయు శాంభవీ. 83

క. అని వాఁడు మఱుపుసొచ్చినఁ
గనికర మొదవంగ భద్ర ధ కాళీశ్వరి యో
రి నిశాట యోడ కోడకు
మని యూఁజిలంగఁ బలుకు ధ నత్తటి లోనన్. 84

ఉ. వాలిన బాహుగర్వమున ధ వానిపిఱుదన పోయి యమ్మహీ
పాలక నందనుండు గుడిబజ్జకునై చని యోరి నిన్ను మ
త్కాల భుజంగతీవ్రతర ధ ఖడ్గముచే బలియిత్తు నిమ్మహా
కాళి కురోజ కుంభపరి ధ కల్పిత రక్త కపాల పాళికే. 85

ప. అనుచు నవ్వీర కంఠీరవంబు చనుదెంచిన 86

సీ. కొప్పుపై నొప్పెడు ధ కొదమ చందునితోడఁ
గస్తూరికా తిల ధ కంబుతోడ
సీమంత విరచిత ధ సింధూర రుచితోడ
గ్రొత్తముత్తియపుఁ జే ధ ర్చుక్కతోడఁ
దళతళ మను దంత ధ తాటంకములతోడ
రమణీయ నాగహా ధ రములతోడ
గల్లు గల్లును రత్న ధ కంకణంబులతోడఁ
జలుఁగైన చెంగావి ధ వలువతోడ

గీ. ముద్దుపామున లే నవ్వు ధ మొలకతోడఁ
జలచూపులఁ గరుణా ర ధ సంబుతోడ

శాంతరూపంబు నైకొన్న ధంభురాణి
యమ్మహాకాళి వ్రత్యత ధంభునపుడు.

87

గీ అట్లు సాక్షాత్కరించిన ధంభుల జనని
గాంచి విస్మయ సమ్మదా ధంభుతుడగుచు
మనజ నాథుడు సాక్షాత్కరించిన ధంభుని
వేచి కరములు మాళిగి ధంభుని నిలిపి.

88

—ధంభుకము. —

జయ జయ జగదీశ్వరీ సంతతానందీ విశ్వదైత్యర్య సుకల్పనా
కల్పవల్లి కల్పపావుల మల్లిమతల్లి కల్పత్రాన యోగీశ హృచ్చంచరికా
విజయిని నాదానుమోదా, పదారాధ నోదూభత కౌతూహలాయత్ర
జుభానురాధాతి శాంతోదరీ ముఖ్యలేఖంగనా మంటలా పుష్పవత్కుం
డలా కుండలిగ్రామణీ కంఠహర ప్రియంభావుకా భావుక శ్రేణికా భావు
కాపాదనాయత్రచిత్రా మనోదృగ్విభాజ్ఞాత వృత్తా భవానీ భవానీత ఘేద
మృములచ్చటాచ్చేదినీ నిత్యసమ్మోదినీ నిగమ వినుత శంభుకళ్యాణ
వేళాబలబ్ధ శోణితు భాగ్యి కృత్యాలనేత్రా సదా సచ్చరిత్రా
భవారాతికిం బ్రీతికల్పించు సన్నాతియన్ నివకావే తమాల ప్రభానీలవై
శోణి మాణిక్య భాస్వత్కటిచేలవై నేత్రవద్బాలవై యీశునిలాల
వైయున్న యాగట్టు రామాలి విన్నవకావే సుధాహర విశ్రాంతోదార
దర్శికరావిర్భవదోహ ముద్రా సమున్నిద్రోభాకరా కింకరచే దాకి
యుచ్చండదోర్ణం పాండిత్యముల్ చూపి మొదొండైనన్ జండముండా
మరారాతులన్ వాతులన్నెత్తురుల్ గ్రక్కవే త్రొక్కి ఖండించి తన్నస్త
ముల్ మాస్త పద్మంబులంబూనవే వేసవేల్దానపు లోడురా బోరులం
బోరు తత్తైరిభాకార ఘోరానుదుంబట్టి పెట్టివై మట్టి, లోక ప్రసిద్ధం
బుగా వానిమూర్ధంబు నీపాద పీఠంబుగా నున్నవే నొంపవే బల్విడింగట్టి
శుంభు నిశుంభుం గరాంభోజ శూలంబునన్ గ్రోలవే, రక్త బీజామర
దేవి క్రొన్నెత్తురువ్వెత్తుగా దుర్గుని దుర్గించి దుర్గాభి ధానంబునుం
డెందవే పొందవే లోకముల్ శాకసంపత్తిమై బోచి శాకంభరీ నామ

విఖ్యాతి నోయమ్మ యావేదముల్ వాదముల్నేయ నీవేదముల్లాన కిచ్చో
ట నీపాదముల్లాటి నేమంటి నావంటి పుణ్యము లేడెచ్చటన్. 87

శా. తల్లిశాంభవి లోకపాపని సము ♦ ద్యుద్భక్తితో నెవ్వడేన్
హృల్లేఖన్ భవదీయమంత్ర కలనా ♦ హీనస్థితిగాంచు వా
నిల్లాటై విహరించు బంకజ పుటీ ♦ హేలాగఱుల్లాని సు
వల్లీలావతి చానిభాగ్యము చిలిం ♦ ప స్వామికిం గల్గునే. 90

మ. అనియమ్మానవనాళ వర్షండు శరదీ ♦ యాంఘ్రివ్వయిం గ్రమ్మఱన్
విశతుల్ సేయ భవాని సత్కృప మది ♦ నిండారనో రాజ సు
దన నీ చండభుజా పరాక్రమ కళా ♦ ధైర్యులు లే మెచ్చితిన్
గొనుమే చచ్చెద నొక్కదివ్యమణి నీ ♦ కళ వేడ్క సుధిల్లగన్. 91

గీ. ఇమ్మహమణి తావకా ♦ భీష్మితమల
వలయువేళల సమకూర్పు ♦ వసుమతీశ
యమర వర్ణిత మిదియని ♦ యభవురాణి
యవనినాథున కొసంగి య ♦ త్యాదరమున. 92

క. జననాథనాకుఁగాని
ద్వనుజుని మన్నింపు మిపుడు ♦ తాపస పుత్రిన్
గొనివచ్చు నొక్కయోగిని
ఁచునిపల్కి యదృశ్యయయ్యె ♦ సంతటిగోసన్. 93

సీ. అలికింబు పైర క్త ♦ తిలకంబు తెలిగన్నుఁ
గవయందుఁ గాటుక ♦ కర్ణపాశ
ములఁ బటికంపు గుం ♦ డలములు గళమున
సంకుఁ బూసల కంఠ ♦ సరులు గుబ్బ
చనుదోయి వన్నెకు ♦ చ్చులిగంత దాపలి
కరమునందు విభూతి ♦ కక్షపాల
పాణిపద్మంబున ♦ మాణిక్య మయవీణ
పదయుగంబునఁ బైడి ♦ పాదుకలును

గీ. నుదర బాధంబు లాతంబు † యోగపట్టె
సిగినాదంబు బెత్తంబు † చెన్ను మెఱయ
నుట్టివడట్టు యోగిని † యోర్తువచ్చి
లీలనారాజకేఖరు † మ్రొలనిలచి. 94

ఉ. రమ్మున్నపాల నీదగు ప † రాక్రమకేళికః జాలమెచ్చి మా
యమ్మ భవాని సంయమి కు † లాగ్రణి కూరిమిబిడ్డ నిచ్చిరా
పొమ్మన వచ్చితిన్ శిఖరి † పుత్తిక సేవకురాల నాను గే
హమ్మన నున్నయప్పడుచు † నప్పనచేసెద నంచు బల్కినన్. 95

క. మనమునఁబ్రിയపడి యయ్యో
గిని పిఱుదం బోయి సరస † కిసలయరేఖా
జనక రుచి పుంజ మంజుల
కనకమయంబైన యొక య † గారముఁ గనియెన్. 96

క. కని చేరఁబోయి యోగిని
పరుపునొక రత్న వేది † వైనుండి ఫలా
వనిజాత జాతగిరిజా
ప్రణతి పరోదగ్ర పతగ † భావలు వినుచున్. 97

క. అచ్చట సేదలుదీఱ వి
యచ్చర విభున కొనఁగె నపు † డాతిభ్యముల
త్యుచ్చయ కౌతుకమున నట
నచ్చెరువుగ వచ్చి నిలిచె † నమ్ముని సుతయున్. 98

క. చక్కని యా బాలామణి
నక్కునఁ గీల్కొలిపి దీని † నవనీశ్వర పే
రుక్కున విశంకటుండీ
చక్కటిఁ గొనపోవఁజూచి † సదయ హృదయనై. 99

గీ. ఓడ కొడకు మనుచు నేఁ † గూడ బోయి
వాని నడలించి యీ మాని † వరుని కూర్చి

తనయఁ దోడ్కొనివచ్చి ము ♦ తనదన సీమ
నునిచితిని బాలఁ గొనిపోమ్ము ♦ మునికి నిమ్ము.

100

క. అని పలికి రాజశేఖర
మనుజేశ్వర నేడు నాదు ♦ మందిరమునకున్
జనుదెంచితి గావున నే
నన ఘంటగు నీ శుకంబు ♦ నర్పించు దగన్.

101

శా. తూచాతప్పకయుండ నాగమకథా ♦ స్తోమంబులు జెప్పు వా
చా చాతుర్యముగనరా గతభవి ♦ వ్యధ్వర్తమానార్థముల్
సూచించుచున్ మదిమెచ్చు నీ కుబుచు పుచ్చున్ నెచ్చెలింబోలి యీ
రాచిల్కంగయికొమ్ము పార్థివకుమా ♦ రా యంచు వర్ణించుచున్.

క. శీతమయూఖ కళాధర
శాత్రోదరి మంచినట్టి ♦ శాంబవి యొసఁగెన్
భూతలనాధకుమారుని
చేతికిఁ గరుణారసంబు ♦ చిలుకం జిలుకన్.

103

సీ. ఇచ్చిన కీరంబు ♦ ఋషిపుత్రియును దాను
వరయోగిని కాంత ♦ తెరువుచూప
బిలము వెల్వడి మాని ♦ తిలకంబుఁ గనుఁగొని
సాష్టాంగ వినతుల ♦ నాచరింప
నాశీర్వచః ప్రాధి ♦ నతఁడు సంభావించి
యానందబాష్పంబు ♦ లావహిల్ల
దనయాలలామ న ♦ కున్నఁజేర్చి వాత్సల్య
వనధి నోలాడియో ♦ మనుజునాథ

గీ. యాత్మపురమున కీసేన ♦ ననిచి బదరి
కాశ్రమంబున కేతెంచి ♦ యచటి మాని
పతులఁ గనుఁగొని దీవనల్ ♦ పడసెవత్తు
గాక యనవుడు సంభ్రాంతో ♦ త్కంఠుఁ డగుచు.

104

క. జనకునకును జయతేఖల

ననిచి పురంబునకు నైని ♦ కావళిఁ బోవన్
బనిచి తపస్వియుఁ దానుచు
మనుజేంద్రుడు బదికాశ్ర ♦ మంబున కరిగెన్.

106

మ. అతఁ డచ్చోటకిఁబోయి కన్గొనియె భూ ♦ జానేక శాఖాశిఖా
న్వితయా మానికరస్థ ముక్తి తరుణీ ♦ వేణీకలాపాకృతిన్
సతతావర్తిత సప్తతాతు హుతభు ♦ క్సందోహ నీరంద్ర ని
ర్గతధామోద్భట హృద్యగంధములు ది ♦ గ్భాగంబులు గ్రమ్మంగన్.

నీ. హిమధేను వాత్ర ♦ మెయ్యనట్టలు చాపఁ
గొనగోళ్ళ దువ్వెడు ♦ కోలుపులులఁ
జగురు దర్భలుగిల్లి ♦ మృగపోతముల కర్చి
నందంద యిచ్చు పం ♦ చాననముల
రాచిల్క బోదలఁ ♦ బోచి తెక్కల నీడఁ
జల్లఁగా బొదివెడు ♦ సాధువముల
బర్హణ నిలయంపుఁ ♦ బన్న గార్భకముల
కుగ్గులువెట్టు మ ♦ యూరములను

గీ. దొండము లుగ్గించి కలంగక ♦ యుండఁ దీర్థ
వారి దరినుండి కోలెడు ♦ వారణములఁ
జూచి యచ్చెరు వంది య ♦ స్తోకమాని
వర తపశ్శక్తి మెచ్చుచు ♦ వచ్చు నపుడు.

107

గీ. మునుల వెంబడి నవ్వార్త ♦ వినిచెలంగి
భానుమతి తల్లి యెదురుగాఁ ♦ బాటుతెంచి
కన్నుఁ గొనలను హర్షాంబు ♦ కణము లొలికి
జాలుకొనఁ జెప్పె బాలిండ్లఁ ♦ బాలు దొలఁక.

108

ఉ. ఎత్తి కవుంగిలించి యొక ♦ యించుక సేవతి గాఢకౌతుకా
యత్తతఁ తన్నుఁదా మరచి ♦ యంగలతన్ బులకాంకురాభి పె

లొత్తంగ మాటి మాటికిఁ బ ధోధర చాళిక నప్పళింపుచుకొ
ద త్తరుణి లలామ విజ ధ సందనమై నిమిరెం గరంబునకొ. 109

గీ. అట్లు సమ్మద విస్మయా ధ య త్తయగుచు
మనుజనాథుని దీవించి ధ మగనిఁ జూచి
యీ శుభాకార యీబాల ధ యీసుశీల
మగుడ జన్మించి నట్లయ్యె ధ మనకు నేడు. 101

వ. అనుచు నపురమ సాధ్వి పలుకునప్పుడు మునిపత్నులు దమలోన.
సీ. కనకావసే ధర ధ కార్ముక వరలబ్ధుఁ

డను పెంపుగాంచిన ధ యతఁ డితండు
మునితప వ్దహంశ ధ మునకుఁ బాతుఁడు నాఁగ
నవనియంతయు నేలు ధ నతఁ డితండు
అఖల కంటకుడైన ధ యలవిశంకట దైత్యు
నదటు పోకార్చిన ధ యతఁ డితండు
పులినోరి కండయై ధ పోయిన మనభాను
మతిఁ గ్రమ్మరించిన ధ యతఁ డితండు

గీ. చూడ రమ్మ మనోహర ధ శుభచరితుఁ
భువన నయన చకోరికా ధ పూర్ణచందుఁ
సజ్జనావన దాక్షిణ్య ధ జన్మభూమి
యనుచుఁ బొగడుచు దీవింప ధ నాదరమున. 112

గీ. వచ్చి యచ్చటి మునులకు ధ వందనంబు
లాచరించి నృపాలకుం ధ డాతిధేయ
సత్కృతులుగాంచి యారాత్రి ధ జరపి కాల్య
కృత్యములు దీర్చి మఱునాడు ధ ప్రియము దొలక. 113

ఉ. మందర గోత్రధీరుఁ డస ధ మాన యశోనిధి రాజలోక సం
క్రందనుఁ డమృతా ముని ని ధ కాయము వీడ్చుని వచ్చితోవ మ
ధ్యందిన వేళయైన నతి ధ దాహముచే రధరధ్య పంక్తి దూ
లం డన సారంధిగని జ ధ లంధర కౌర్య కళాదురంధరా 114

ఉ. వచ్చె ననేకదూరము జ ధ ముబునఁ దేజులు చాలడస్సె నీ
విచ్చటి కాననాంతర మ ధ హీస్థలి యారసి నీరుచూపి లేఁ
బచ్చికమేపు మిక్కనక ధ పంజర కీరయు నిష్ఠ మిక్కిలి
న్నొచ్చిన దీపశత్రమము ధ నూత్నఫలావళిఁ దీర్పఁగాఁ దగున్. 115

గీ. మరుని బాహుప్రతాప ధ విస్ఫురణఁ గెరలి
హరుని గెలిచెద నని పోవు ధ కరణి విహర
మాణ విహగ గరుజ్ఞాత ధ మారుతముల
మింటికెగయు పరాగంబుఁ ధ గంతు యెడుట. 116

ఉ. చూచితివే యినప్రభలు ధ సోఁకని మంజు నికుంజ పుంజముల్
చూచితివే ఫలావళుల ధ జొంపములైన రసాలసాలముల్
చూచితివే విధూతఫల ధ శుద్ధ వితర్దిక లల్ల పుష్పనా
రాచవిహరసాధమనఁ ధ గాదగు కానన మింత యొప్పునే. 117

క. తరుణ పవనాన మదకే
సరి పోతము విటపికుంజ ధ సామజకుంభాం
తరములు గ్రొవ్వినఁ దొరికెడు
గురుమాక్తిక భాతి రాలెఁ ధ గ్రొవ్వరు లవిగో. 118

వ. అని వర్ణింపుచు. 119

ల య గ్రా హి.

భూరి సహకార ఫల ధ సారములు గ్రొచ్చి కను
సారఁ దిని యాముకొని ధ మారుని హయంబుల్
సారెఁ బధికు త్వేదరఁ ధ గేరుచు దిశ ల్లలయఁ
బేతెములు వాఱుచు ను ధ దారగతినాడక
సారస మరంద రస ధ పూరములు గ్రోలి ప్రతి
వార మనివార మని ధ వారణ నటించన్
భూరమణశేఖర కు ధ మారుఁ డనురాగమునఁ
దేరుడిగి యవ్వనము ధ జేరఁ జని శ్రేవన్. 120

క. వలమాన మత్త మధుకర
కలహంస క్రొంచ బక ని ♦ కాయ గరుత్మ
త్కుల కలకలరవములఁ గొల
కొల మనియెను నొక్క నింను ♦ కొలఁకుం గనియెన్. 121

గీ. కాంచి యవగాహనముచేసి ♦ కనకపంజ
రాత కీరంబుఁ దివిచి నీ ♦ రాష్ట్ర తెచ్చి
చాల డప్పితిగా పథ ♦ శ్రాంతి ననుచు
స్మృపతి కరమున నెమ్మేను ♦ నిమిరి నిమిరి. 122

క. తెక్కల తడి వోనార్చుచు
నక్కునఁ గీల్కొలిపి ముద్దు ♦ లాడుచు మది పెం
పెక్కిన వేడుక నందలి
చక్కని హిమవారి చల్లి ♦ చల్లని నీడన్. 123

క. విష్ణుగల విధు శిలాసలి
జిప్పిలి మకరందరసము ♦ చిలికెడు పువ్వుం
జవ్వరము క్రింద వైచిన
కవ్వరపుం దిన్నెవై ను ♦ ఖపితుఁ డగుచున్. 124

క. భూదయితుఁ డప్పు డశనా
యాదశ జగదేశమాత ♦ యభవుని యిల్లా
లాదిమ యోగిని యొసఁగిన
యాదివ్యమణిం దలంచు ♦ సంతటిలోనన్. 125

సీ. కలికి బేడిస కూటు ♦ వలఁ దోలు జిగిగల
కన్నుగవలఁ గాటు ♦ కలు ధరించి
కొదమ తుమ్మెద యొప్పు ♦ నదలింపఁగల కప్పు
గులుకు పెన్నిరికొప్పు ♦ లలవరించి
జక్కవ కవఁగేరఁ ♦ జాలిన కుచకొర
కముల ముక్తాహర ♦ సమితిదాల్చి

క్రొమ్మించు పసగ్రమ్ము ♦ కొనఁగెలంకులజమ్ము
పసని రత్నపుసామ్ము ♦ పరిధవించి

గీ. యరుణ కంజాత కర్ణి కాం ♦ తరము వెడలి

వచ్చు తుమ్మెద లేమల ♦ వడువుదోఁచ

మానినీమణి యుగ్మ మ ♦ మృణి జనించి

నృపతి వెఱంగంద ముందట ♦ నిలిచె మఱియు.

126

మ. కలమాన్మంబు ఘృతంబుఁ బాయసము శా ♦ కవ్యాత్రముల్ పిండివం
టలు పార్దేనియ జున్ను వెన్నయిడి యానాలుక్కెరల్ చక్కెరల్
ఫలముల్ పానకముల్ రసాయనము లం ♦ బహ్మారుఁ బిండూరుఁగా
యలు బజ్జల్ దధిపిండఖండములు నం ♦ దావిర్భవించె దగన్. 127

క. లంతటఁ బసిండి యటికల

దొంతులు గావించి యో వ ♦ ధూమకరాంకా

సంతత వితరణరేఖా

చింతామణి యింత తడవు ♦ సేయుదె యనుచున్.

128

క. హల్లకగంధులు మృదుకర

పల్లవముల వెలచి పసిండి ♦ పశ్చేరములను

ద్యలీలఁ బెట్టిరి మహీ

వల్లభునకుఁ జాలుక రాచ ♦ వారికి నచటన్.

129

ఉ. సందిత బాహుమూల రుచి ♦ సంపద పొంపిరివోఁ గెలంకులన్

గుంచె యొకర్తు వైవ నొక ♦ కోమల పల్లవ పాణిలీల వ

డ్డించె నృపాలమాళికె గ ♦ టీతట హటకమేఖలా సమ

భ్యంచిత కింకీరవము ♦ నందియమ్రోతలు సందడింపగన్.

130

గీ. తనదు మధూరాధరముఁ బోలఁ ♦ దలంచు ననుచు

సరస కవళీఫలంబుల ♦ చర్మమెత్తు

నోజ వాలారు నఖముల ♦ నొలిచి యొలిచి

రాజకీరంబునకుఁ బెట్టె ♦ రాజవదన.

131

గీ. రసి రసాన్నము లీరీతి ♦ రత్నపుత్రి
యర్పణము చేయ వేడుక ♦ నారగించి
రాజు రాజీయ రాజకీ ♦ రమును దృష్టి
బొంది వసియింప నంత న ద్భు ♦ తముతోఁప. 132

గీ. సతులు భాండాది వస్తు సు ♦ తతులు మగుడఁ
దాల్చి లోఁగొని కాళికా ♦ దత్త దివ్య
రత్న మేసారె నారాజ ♦ రత్న మేదుట
విశ్వరూపంబుఁ జూపిన ♦ విష్ణుఁ డనంగ 133

క. ఆమృతప్రభావమునకున్
సమృద్ధమునఁ బొంది రాజ ♦ చంద్రుఁడు మాళిం
గ్రమణఁ దాల్చి విభాకర
సమ్మిళిత ప్రథమశైల ♦ సమత వహించెన్. 134

గీ. ఆపుడు కీరకుల స్వామి ♦ ననుచరించి
వితత ఫలముల చవులు చూ ♦ చితివె తనియ
సకల భాషావిశేష వి ♦ జ్ఞాన చతుర
యింత యొప్పిదమయ్యెనే ♦ యీ దినాబు. 135

శా. కాలీ దైవత దత్తరత్న మహిమల్ ♦ గంపే వధూరూపరే
భా లాలిత్యము చెప్పఁ గొత్త బహుళా ♦ కద్రీవ్య సంభార ధా
రాశస్వచ్ఛ సుభార సోన్నతి యని ♦ ర్వాచ్యంబు కస్తూరికా
కాలాగర్వ సులేపసారభము లా ♦ ఘ్రాణింప నిం తొప్పనే. 136

క. మఠిందలఁచఁ జోద్యమిదియో
వతగ కులోత్తంస యనుచుఁ ♦ బలికినఁ బ్రీతిన్
జతురాగమార్గ సంగ్రహ
చతురుఁడు శుకలోకపాక ♦ శాసనుఁ డనియెన్. 137

శా. ఓరామా మకరాక యోరిపుజ ♦ యోద్యోగాతి నిశ్శంక నీ
యాపూఢోన్నతి నీకుఁగానఁబడ ♦ దాహ రాజ మాతృండవే

మారారాతి వరప్రసాదగుణ సం ♦ పన్నుండ వట్లాటచే
గారాపు న్నతునట్లు ప్రోవడగవే ♦ కాళీమహా దేవికి. 133

చ. అనఘచరిత్ర యీమణి య ♦ నర్మమొకానొక నాఁడు పార్వతీ
వనరుహ పత్రినేత్ర నెర ♦ వాదితనంబున జూదమాడి గె
ల్చిన మదిఁ గొతుకం బూదవ ♦ శీతమయూఖ కళావతంసుండ
వ్వనితకు నిచ్చె నీకు నతి ♦ వత్సలతఁ గృపజేసెఁ గాళిముక్. 139

క. జననాధఁచంద్ర యీమణి
యనిమిష లోకైకవంద్య ♦ మనఘము మును నీ
వొనరించిన సుకృతఫలం
బునఁ గలిగెంగాక కలదె ♦ పురుహూతునకు. 140

క. అనిపలుకు చిలుక పలుకుల
కనురాగ రసాబ్ధినోల ♦ లాడుమఁగేళీ
వని నిట్లు ప్రొద్దు పుచ్చెన్
జనపతి యయ్యెడి వసంత ♦ సమయం బగుట. 141

ఉ. చిత్తజమూర్తి భవ్యగుణ ♦ సింధువు సింధుండనంగ నొప్పి భూ
భృత్తిలకంబు పుత్త్రిక క ♦ రీర కళావిభవాభి భూత వి
ద్యుత్తతియైన కాంతిమతి ♦ యుత్సవనీయ వనీవిహార సా
ఖ్యాత్తమతిఁ సఖిజన స ♦ హస్రముగొల్పెఁగ వచ్చియచ్చట. 142

సీ. ఈవల్లి బెల్లియై ♦ యీవల్లి పూజోడి
కీవల్లి విరువెల ♦ యించుదరుణి
లేమావి చిగురాకు ♦ లేమావివే యింక
లేమావిజ్ఞంభింప ♦ లేరునీకుఁ
గురువింద మొలనూలు ♦ గురువిందలవె చూడు
గురువిందగతినొప్పె ♦ గోయవలయు
వట్టివేరునకుఁ గే ♦ ల్వట్టవే రుచిరాంగి
వట్టివేరుగఁజేయ ♦ వలదు నన్ను

గీ. నన్ను నెప్పతే కందుకో ♦ నలవిగాను
గా దురాకలెగాని య ♦ క్కాంచనాలి
నాలితనములు మానవే ♦ నాతియేల
యేలవాడుదు చూడుమా ♦ యేలలీల. 143

చ. కిసలయపాణిలేతచును ♦ గెంజిగురాకు మెఱుంగు మోవికిన్
గిసరు దొలంగి పోవలసి ♦ కేళి వనాంతరలక్ష్మి బోటియై
మసిఁ జిటిబొట్టుపెట్టె నను ♦ మాడ్కిఁదదాసన వాచసంపదన్
భసల కిశోరకంబుగను ♦ పట్టెను నల్లదె పల్లవాధరా. 144

గీ. అబల చూడు శివద్రోహి ♦ యనుచుఁ గెరలి .
యతనికంకణ కేసాహి ♦ యావహించి
నాలికలు గోయు పగిది వ ♦ నాలి చరిత
లాలి తెలా లతాగ్రి య ♦ ల్లవము లమరె. 145

చ. కలిత కపోలకాంతి కళి ♦ కల్ దళుకొత్త నొకర్తు తీఁగె యు
య్యల వడి నాడువేళఁ జర ♦ కాంబుజ నిర్మిత లాక్షసోకి త
త్తలమహి జాత పల్లవ వి ♦ తానము మించె మదీయ సామ్యమున్
దలఁపకు మంచుఁ దత్పదముఁతన్నిన నెత్తురు గ్రీక్కునో యనన్. 146

చ. తెఱవయొ కర్తుతోడి సఖి ♦ తేట కనుంగవ చూపు డాలు గి
క్కిరిసిన గొఁవ్విరి దొలుత ♦ నించిన వేడుకఁ గోసి తాన క్క
మ్మఱ నొక సంచర ద్భ్రమర ♦ మంజరి నల్లనఁ జూచి కోయఁ గే
ల్లఱచిన మిట్టి పడ్డఁ జెలి ♦ కత్తెలు నవ్విరి చిన్నపోవగన్. 147

ఉ. పోడయొకర్లు పువ్వు బాదఁ ♦ జొచ్చి సుధారస ముప్పతిల్లమా
టాడినఁ దోడనాడు శుక ♦ మంచుఁ దటుక్కునఁ జేతఁబట్టి ము
ద్దాడుచు నున్నదల్లదె ని ♦ జాధర బింబమునే తదాస్యమున్
జూడుఁడు వానిఁదేర్పుఁ డని ♦ చూపుచు నుండుతెఱుంగు దోఁపగన్
ర గ డ .

పట్టు పట్టు మని ♦ పడఁతు కచంగన
నెట్లు దాటెనే ♦ యిది పెలుచంగన
గ్గ

నలిపి వైవకే ♦ నవకలి కావలి
 యలి నీలాలక ♦ యదిమా కావలి
 పొదఁ బిక మున్నది ♦ వో మున్నాడకు
 నది బెదరించిన ♦ నటు నన్నాడకు
 పొగడ బ్రాతియే ♦ పోనేలేవడి
 నిగురు బోడి కొ ♦ నెంతయు లేవడి
 చిలుకుఁ దేనియలఁ ♦ జీరకు నేలకు
 నలవిగాదది దు ♦ రాశలశేలకు
 మలరు దండకై ♦ హారము నమ్మకు
 కలికి యాడు నూ ♦ కల్లరి నమ్మకు
 లందని విరులకు ♦ నాటజీ బాటకు
 విందు రమ్మనిన ♦ వీడం బాటకు
 పటపగు మొగ్గలఁ ♦ బదముల కూసకు
 మెటుపగు దండకై ♦ యాలత కూసకు
 ఎలమొగ్గలకై ♦ యొక్కకుతీవల
 చెలియున్నది విరి ♦ చేమం తీవల
 నింతి వల్లకై ♦ యింతటి మానిసి
 యింతచేసెఁ బో ♦ నిత్రటి మానిసి
 పువ్వుల గొలగొని ♦ పొలఁతుక చివ్వుకు
 మెవ్వరేగిరే ♦ యిప్పుడు చివ్వుకు
 తప్పదు మొదలనె ♦ తగవనువారము
 చెప్పిన నిదిగో ♦ చెలిపగవారము
 బాలచేత నీ ♦ ఫలములు రాలపు
 కూలఁగ దోచుట ♦ కొఱకైరాలపు
 తలిరు బోడిఁ నీ ♦ తలఁపునఁ గన్నెర
 వలదు తేనెలకు ♦ వంచకు గన్నెర
 సాదులేమతో ♦ జవ్వని వావిరి
 వాచులేల యీ ♦ వనిఁ గఱవావిరి

పాలము వేసితే ♦ పువ్వుల వాటులు
 నెలత మెచ్చితవి ♦ నీ కలవాటులు
 కేలిచేసి నీ ♦ కేదగి కొన్నిరి
 బాల చీరెకా ♦ పడతలు కొన్నిరి
 యిగురు బుత్తికై ♦ యీనవ లాకట
 జగడ మాడనే ♦ సతి మేలాకట
 తేటి దాటు జిగి ♦ తేరెడు వేనలి
 యేటికి నుడిచెద ♦ వే యటవేనలి
 విరులు చాలునా ♦ వేసర నేటికి
 మరలి రారుగా ♦ మగువలు నేటికి
 నని తమ తమలో ♦ నతివలు గెరలుచు
 నునుబలుకుల చే ♦ నున్నతి గెరలుచు.

149

క. చెలులార చూడఁ దిదిగో

జలకేళికి మనలఁ గూర్చి ♦ సరసులు పనువన్
 చలిగాలి కాముకాలరి

కలితాంభో జాత పత్తి ♦ కలుగొని వచ్చెన్

150

క. రా రండు రండు సలిల వి

హారమునకుఁ బోదమని ♦ లతాంగులు మిహికా

సారము నెనసెడు మిహికా

సారముఁ జేరంగఁ జనిరి ♦ సారస్వమునన్.

151

సీ. వనజవాసకుఁ దండ్రీ ♦ పనిచిన ముత్యంపు

సరము చాడ్చున నంచ ♦ చాలు మెఱయ

జలదేవతా పుత్రి ♦ కలు దాల్చి నిచ్చిన

గిలుకల క్రియను ♦ జెందొవలు దనరఁ

గాసారపతి భుజం ♦ గద వ్రజదీపుల

సరణి నూర్చులబేడి ♦ నలు నటించ

సమధిక సారభ్య ♦ సుపదఁ గాపాడు

నారెకులనఁగ భృం ♦ గాళి దిరుగ

గీ. బత్త్రీ ఫలపుష్ప కిసలయ ♦ భాగ్యశ్రేఖ
 నిండి పొంపిరివోవుచు ♦ నీడచూచు
 పసిడిఁ దీరతమశ్రేణి ♦ ప్రతిఫలంప
 బాలఁతుకలు చూచి తమలోనఁ ♦ బాగడి పొగడి.

152

క. ఎల దీవలపైఁ గలయం
 గలసిన చంద్రాతపంబు ♦ పోలిక జిలుఁగున్
 వలువలు గట్టిరి పట్టిరి
 పొలఁతులు నెలవంక పసిఁడి ♦ బుట్టుట కొమ్ముల్.

153

ప. అటుల జలశ్రేణీసన్నాహంబునఁ గన్నియలు పోయి సరోవరావగా
 హంబు గావించి.

153

ఉ. చిల్లులు చిల్కులం జలికి ♦ చిల్కులకొల్కులు చల్లులాడ సం
 పల్లలితాంగి చూచి కడు ♦ పైకొనువేడుక నారి పూరముల్
 చల్లఁ దదంగనాంగ లత ♦ లన్ నినుపారననంగ నప్పుడు
 తుప్పల పయోరుహంతర మ ♦ ధూళిఁ జివుక్కునఁ జిమ్మెదెమ్మెరల్.

క. లలనా సౌభాగ్యముగని
 జలదేవత లలి నినాద ♦ సన్నుతు లెసఁగన్
 దలలూఁచిన గతిఁ బంకజ
 ములు యాతాయాతపాత ♦ ముల నటియించెన్.

156

గీ. పదువు రొక్కటియై యొక్క ♦ పడఁతిఁ దఱుమ
 నిలువుటిఁతిలఁ బోదాని ♦ నీలవేణి
 తోఁచె హిమ రోచి పెక్కు మూ ♦ ర్తులు ధరించి
 రాఁదలంకుచుఁ బాతెడి ♦ రాహుననఁగ.

157

క. పడఁతుల కన్నులఁ గనుఁగొని
 యడియాసలఁ బోవుఁ దల్లు ♦ లని శఫరంబుల్
 నిడుదలొ యటువలె నవికడు
 పడఁదలొ పడమతుల కా వి ♦ వేకము గలదే,

158

క. ఎఱిగింపకున్న సతులని

తెలియంగరాదు నాచుఁ ♦ దీఁగెలు జడలున్

జలరుహములు మొగములు నలి

కలభంబులుఁ జూపు చాచుఁ ♦ గత్తరఁ గలియక.

159

మ త్త కో కి ల .

ఓలవెట్టుచుఁ దోలిపెట్టుచు ♦ నొండాదుల్ గనుబ్రామి పూ

ధూళిఁ గప్పచుఁ గేలుద్రిప్పచు ♦ దొడ్ల క్రొవ్విరి బుతుబుక

వాలి రువ్వుచు లీల నవ్వుచు ♦ వారివారికి వారిలోఁ

గేలిదేలుచుఁ జాలఁ బ్రేలుచుఁ ♦ గేకసల్ వడిఁ గొట్టుచుక.

160

మ. తరుణీ వక్త్రవిశేష సారథము ♦ లుద్యల్లీలతోఁ గ్రోలి వా

ని రుచిం బోలమి రోతఃపుట్టి యట ♦ వాంతిజేసెనాఁ జూచితే

చిర దిందిదిర మర్యమాంశు పటలీ ♦ సుతప్త పంకేరుహం

తర సంజాతమధూళి ముక్కుచురు క ♦ న్నక వెళ్ళఁగ్రాసె జెలీ.

ఉ. చంచలనేత్ర యీ కలికి ♦ జాడలు పోడలయందుఁ గానమొ

క్కించుక గానలేక మొగ ♦ మెత్తి కనుంగవ నవ్వుదేర రో

మాంచస మంచితొంగ యయి ♦ యల్లదె కన్గొనఁ జాల దొక్కరా

యంచ యహా వెసు దన కు ♦ లొంగన చెంగట రెక్కలార్పఁగన్.

గీ. అని వినోదంబు లాడుచు ♦ నబ్జముఖులు

గరఁగిపోయిన పూతలఁ ♦ గన్నుఁగొనల

బెరయుకెంపులఁ దత్సరో ♦ వరసమగ్ర

రతి విహార విరామ సు ♦ గతుల మెఱసి.

163

ఉ. గట్టునకేగు దెంచి తోలు ♦ కారు మెఱుంగులఁ బోలు నంగనల్

గట్టిరి చంద్రకావులె సఁ ♦ గన్ దనువల్లు లిగెచ్చెనోయనన్

బెట్టిరి రత్నహారములు ♦ షేషలకాంతి గుళుచ్చ వైఖరిన్

బట్టిరి కేలి పద్మములు ♦ పుకజ సద్మకు నీడు జోడనన్.

164

క. బల దుర్గస్థలి హరిమ

ధ్యలుగొని తమ యంగ బలము ♦ సుమంచి రనన్

కలకందొఱుగి యెప్పటి

వలె జక్ర సరోజ శఫర ♦ పుక్తులు వెలసెన్.

165

క. అలకాళి ముఖాబ్జప్రతి

ఫలనా వరణాది కాంతి ♦ పటలంబులు ద

లలనా సంగతిఁ బాయక కొలఁ

కులు వెనువెంట వచ్చు ♦ కొమరు ఘటించెన్.

166

క. కంజముఖు లపుడు వనమద

కుంజరము లనంగ నెఱసి ♦ కొలకొల రాఁ ద

స్మజీర పుంజమంజుల

సంజాతె రమంబు చెవుల ♦ చవులు ఘటించన్.

167

క. చూత మదియేమి కొత్తయ్యె

కోతామిట యువతి సమితి ♦ కోలాహముల్

తోతెంచె నంచుభూపతి

చూత లతాగృహము వెడలి ♦ చూడం జూడన్.

168

సీ. అడుగు దామర దోయి ♦ దొడివిన బంగారు

రవల పావలముద్దు ♦ రవము గులుకఁ

గొనబుగా నెఱిగిఁ గ ♦ ట్టిన కొత్త చెంగావి

చేల పయ్యెడకొంగు ♦ తూలియాడ

నతను గద్దియయ్యది ♦ యనఁగాంచు పిఱుఁదు చెం

గటఁ గాంచికా దామ ♦ కంబు మెఱయఁ

గలికి జక్కవ పిట్ట ♦ కవ బిట్టువాలించు

గురుకుచంబుల సరుల్ ♦ గునిసియాడ

గీ. దంత కురు విండకాంతి బి ♦ తరము చిమ్మ

సరస సల్లాప గోష్ఠి న ♦ చ్చ వలనయన

యల్ల నల్లన రాఁ జూచె ♦ న వని విభుఁడు

వేడ్క మున్నీరు పెల్లుబ్బి ♦ వెల్లిగొనఁగ

169

శా. ఆపుంస్కోకిలవాణి యూజలధిక ♦ న్యారత్న సౌందర్యరే
ఖాపాణింధమ మూర్తి యాత్రీ జగతీ ♦ కాంతావతాసాబు కే
లీ షద్మాకరవాంఛ దీఱ దనఁగా ♦ లీలావతిన్ నిద్దపుక
జూపుక గెల్వ వసంత మాడె మహీభృ ♦ చూచుడా వతంసంబుపైక.

ఉ. మచ్చరికించి మారుఁడు కు ♦ మారుని బాణ విశేషవిద్యలన్
మెచ్చక బాహుగర్వమున ♦ మించి సమాచిత చాతురీ గతిన్
గుచ్చక పాటనేసెఁబువు ♦ గోలఁగుభృత్తిలకంబు నట్టెచం
చచ్చవలాంగి నొక్క మొగి ♦ శంబరవైరి నుతింపఁ జెల్లదే. 171

ఉ. అక్కలకంఠి నప్పుడు వ ♦ యస్యలు గన్గొని యెంతవెట్టివే
యక్కట నీవొకానొక ధ ♦ రాధిప నందనుఁ గాఁ దలంచి పె
పెక్కిన కూర్మిఁజూడ కొరుఁ ♦ డెవ్వఁడు నేడిట కేలవచ్చు న
మృక్క వనీవిహారమున ♦ కై చనుదొచిన పంచబాణుడే. 172

క. లని పలికి చెలువ చూపొక
యనువున మరలించి మగిడి ♦ రప్పుకు విభుఁడుక
మనమునఁ బెనఁగొను మమతన్
జనియెను శుక మున్న పువ్వు ♦ జప్పురమునకున్. 173

శా. ఆహా నేడొక క్రొత్తవింటె శుకల్ ♦ కాధ్యక్షయే నీ లతా
గేహం బింతకు మున్నగా వెడలి వీ ♦ క్షింపన్ మనోజాశు గ
ప్ర్యాహప్రక్రియఁ జూపుచాలడర వి ♦ ద్యుదన్వల్లరీ పంక్తితో
బాహుబాహిఁ బెనంగు మేని జగి జొం ♦ పం బింపు గల్పింపఁగన్.

ఉ. పుత్రడిబామ్మయో చిలుక ♦ బోదయొ కెంజగురాకుగుత్తియో
ముత్తెపు గోవయో మదన ♦ మోహన బాణమొ నా వనీవిహ
రాత్తమతిన్ సఖజన సహస్రము గొల్వగ వచ్చిపోయె నే
డిత్తటి నొక్కబిత్తరి య ♦ హీన వచోరచనా విశారదా, 175

ఉ. ప్రన్నని పాదముల్ చిలుక ♦ వారినఁ గందెడు మేనుదీఁగెయున్
వెన్నెలవాఱు నెమ్ముగము ♦ నిద్గపు ముద్దు మెఱుంగఁ జెక్కులున్
గ్రొన్నెలవంటి నెన్నుదురుఁ ♦ గోమలబాహు మృణాలయుగ్మమున్
గన్నుల గట్టినట్లు పొడ ♦ గానఁగవయ్యెడు వాకు నెచ్చెల్లీ. 176

గీ. అలనల్లన సతి నడ ♦ యాడెనేని
గలికి పలుకుల వాల్గంటి ♦ పలికెనేని
యంచలఁచల వచ్చు రా ♦ యంచ కదుపు
కూడ నేతెంచుఁ గీరంపుఁ ♦ గొడమపదుపు. 177

శా. కేలం దామరకొవ్విడిక బిర బిరన్ ♦ కేలిగతిం దిప్పుచున్
వాలారంగొన గోళ్ళ ఘర్మకిణి కా ♦ వ్రాతలు పోమిటుచున్
గాఁలుంగన్నుల ముద్దులేనగ విగు ♦ ర్పన్ తెప్ప లల్లార్ప క
వ్వాలుంగంటి ననుం గనుంగొనిన భా ♦ వంబెన్నఁ డుంబాయునే.

క. ఆమగఁవ మోముతోడను
నేమిటనో హెచ్చిరిల్లి ♦ హిమకరుఁ డొకనా
డేమో పోలునట యిఁ కం
దామరతాఁ బోలుదు నన ♦ దైవము నగదే. 179

గీ. సవిధ తరుజాల వుప్పుగు ♦ చ్చములఁ జూచి
యువిద చనుదోయి రోసి పై ♦ నుమిసె ననఁగ
ధగ ధగాయిత నిర్మల ♦ తారహార
వల్లికా కాంతి పుంజుబు ♦ పెలుడాసె. 180

క. నునుగాలి సోకినంతన
తుసఁగెడు నెన్నడుముచేసి ♦ తోరపుఁ జన్నుల్
వనజభ వుండిట్లు సేయునె
కనికర మొకయింతయేనిఁ ♦ గలుగుదు సుమ్మి. 181

క. పొలసినయంతటిలో నా
తలఁపుం బూదేనె యా ను ♦ దతి చెలి చూపక

వలికరువలి కొనిపోయెను

నలకొను తమకమున నెట్లు నిలుతు జెపుమా.

182

క. శుకకుల వంకజ సుభవ

నకల పురాణేతిహాస చాతుర్యకళా

ప్రకటన కుతుకాపాదివి

త్రికాలవేదివి భవన్మ ధికి నన గలదే.

183

క. వలరాయని దేవియొక్కో

వలుకుం దొయ్యలియొ కాక చలరిపు సతియో

జలకేళి కిపుడు వచ్చిన

యలికుంతల తెలుగు చెప్పమని చుడుగుటయున్.

184

శా. స్రవ్యత్యుల్బణ బుద్ధి వైభవ సమ ధన్వీప విన్యస్త రా

జ్యోష్ఠి ప్రాపిత భాగధేయ ధన శౌ ర్యోదగ్ర జన్యాగ్ర సు

ద్రష్టాయోద పురస్సరః కమల ను ధావత్వ దైత్య ద్విష

ద్రష్టాప్రాపిత వైరివీర త్రిజగ ద్రాజ ద్యుకోమంశలా.

185

క. సాగరకన్యా చంద్రమ

ణాగత పాదారవింద యానక శుభ దృ

గ్రాగ సలక్షణ లక్ష్మిత

భాగవత విధేయ దాన పద రాధేయా

186

సుగంధి. పారద ప్రభా విభాసి భవ్యకీర్తి వాహినీ

పూర దానదూత దివ్య భూజరత్న కామ ధు

గ్వార యాజువేల వంశవార్ధి పూర్ణచంద్రమా

సారబుద్ధి జాలసీత శత్రుభూమి భృద్రమా.

187

గ ద్య .

ఇది శ్రీమ ద్దేహార శివాచార్య గురుకరుణా విశేషలబ్ధ సారస్వత

మాదయామాత్య పుత్ర మల్లయ నామధేయ ప్రణీతం

బయిన రాజశేఖర చరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు

ద్వి తీ యా శ్వా స ము .

శ్రీ రస్తు.

రాజశేఖరచరిత్రము.

(మాదయగారి మల్లన్న ప్రణీతము.)

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీచక్ర చారు కుచయుగ
నూచక గాఢోప గూహా + నూచిత పులక
ప్రాచుర్య తత్వతత్పర
యాచక సంస్తుత్య మంత్రీ + యప్పానుంత్రీ. 1
- చ. అవధరింపుము. 2
- క. అన్నఁ దదీయోక్తులకున్
మన్నన రాజిల్క పల్కె + మహిపతితో న
క్కన్నియ తెఱగంతయు నే
విన్నప మొనరింతునే వి + వేక నిధానా. 3
- చ. అగునగు నయ్య యచ్చెలియ + ముట్టిద యొత నుతింప సంతకున్
దగుఁదగు మర్త్యలోక వని + తా జనతా వినుతాంగి యానన
ద్విగుణిత చంద్రమండల త + దీయ నిశిత కటాక్ష పాతముల్
తగిలిన మారుఁ డెవ్వరి హా + శాహళి సేరుఁడు వాఁడితూపులన్. 4
- ఉ. ఆలతకూన యాకలికి + యాయెల జవ్వని యా మిటారి యా
లోల కురంగ శాబక వి + లోచన యా కలకంఠకంఠి యా
బాల రసాల మంజరి నృ + పాలక వంశ వతంస రూప పాం
చాల వయోవిశేషగుణ + సంపద నీక తగుం దలంపగన్. 5

గీ. అవధరింపుము పంచబా ♦ కావతార
తారతారక హార ముం ♦ దారకీర్తి
కీర్తి పాలకుడను మహి ♦ భర్త యేలు
నరుణపురమన నొక్క ♦ పురము వెలయు.

6

సీ. భువనత్రయభ్రాజి ♦ పురరాజి తలకట్టు
కైటభారి వహూటి ♦ యాటపట్టు
వేదాదివిద్యలు ♦ విశ్రమించినతావు
విబుధ కోటులపాలి ♦ వేల్పుటావు
పోటుగంటులు దూరి ♦ పోవు శూరులయిక్క
మదవద్విరోధుల ♦ కెమరు చుక్క
నవ నవాకృతి నొప్పు ♦ నవలాల గమియెంకి
వాసనాగరిమ జ ♦ వ్యాది పంకి

గీ. పరిసరోద్ధానవాటి కాం ♦ తర సరస్వ
రందరస పూర సుతత ♦ మండితంబు
పరిఖ యున్నత సౌభాగ్య ♦ భాగమహిమః
బాలమున్నటి చుట్ట మ ♦ ప్పట్టణంబు.

7

క. అందు ముకుందు డనంగ యు
కుంద నిభుండొక్క విప్ర కుంజరుడు గలం
డిందు కళామృత శీతల
సందీపిత హృదయుఁ డతఁడు ♦ సౌజన్య నిధి.

8

మ. అఖిలామ్నాయములు బలించి బహుశా ♦ స్త్రీలోచనల్ చేసి బు
ద్ధి ఖలీనోన్నతిఁ జిత్తమర్మదహయో ♦ ద్రేకంబు వారించి చి
త్తుఖిలకేళి పరతంత్రుడై గుణగరి ♦ యుడై సదాచారమా
ర్గ ఖళూరి శ్రముడై యశేష బుధలో ♦ కఖ్యాతిఁగాంచె నృసింహ. 9

సీ. గ్రాసంబునకుఁ జాలఁ ♦ గాఁ బండు సస్యముల్
మొదపులు పదియైదు ♦ పిదుకు నింట్ల

విడిముడి దప్పుగా ♦ దడిగిన లేడు పా
 మ్మన లేడు సద్వ్యయ ♦ మాచరించు
 కలిమిని విజ్ఞు వీ ♦ గడు లేము గుండడు
 కలపాటి దినములు ♦ గడపి పుచ్చు
 గుర్దానములు గొను ♦ తోవను బో నొల్ల
 డాసపా తకుడు గా ♦ డీనులేడు

గీ. మఱచి తప్పియు నొరులకు ♦ మనసురాని
 పరుష భాషణ లెందైన ♦ బలికి యెఱుంగ
 డఖల జీవదయా పను ♦ డై తనర్పు
 బరమ సాత్విక బుద్ధి ద ♦ ద్రాప్తవాణుడు.

10

మ. సరస హారములింటఁ బెట్టి బహు శి ♦ వ్య శ్రేణికిదెల్పు శా
 స్త్రు రిహస్యస్థితి చెప్పు నధ్యయన సం ♦ ధ్యత్ హవ్య కవ్యంబులన్
 సురకోటి చిత్రకోటి సేమఱక పో ♦ చున్ విప్ర వర్ణంబులన్
 సరి లే రెచ్చట నమ్మహాత్మ కునకున్ ♦ సాజన్య భవోన్నతిన్. 11

క. హింసదేసఁ బోక నరుల ప
 శంసకు మది దెరలి పడక ♦ సజ్జన మకుటన్
 త్రంనుండన నతఁడు చేసెన్
 సంసారము రీతిగాఁ బ్ర ♦ జల్మిని యాడన్.

12

క. పొరుగింటి విప్రముఖుల
 డరుణుండన నొక్కఁ డతని ♦ యట్లన విద్యా
 పరిణతుడయ్యును జన్మాం
 తరవాసన కతన లేమి ♦ దద్దయుఁ బొగులున్.

13

మ. కుల నిర్మూలన కారణంబు ప్రితిభా ♦ కుట్టాక ముద్వేగ కో
 పలతాదోహద మాజవంజవ గుఖ ♦ ప్రత్యాహా మాత్మవ్యధా
 జ్వలన జ్వాలిక కామిని నయన వీ ♦ తోపాత సంరోధి ని
 త్య లఘుత్వా శ్రియభూమి లేమి యది యాహ యేమి గావింపజే.

గీ. పలుచగాఁ జూచు నెంతయు ♦ బుధు సమితి
పిలువఁ బిలువంగఁ బలుకదు ♦ విడలెన
రచ్చు కెక్కెడుమాట గా ♦ రాపు సతియు
లెక్క సేయదు లేమి తూ ♦ లించెనేని. 15

గీ. కష్ట దారిద్ర్య దోషంబు ♦ కతనఁగాదె
ప్రాభవము దక్కిమును ఋతు ♦ శర్ల విభుని
వంటవాడయి కొల్పెను ♦ వై రసేని
వాసి చెఱుపదె యెంతటి ♦ వారి నైన. 16

గీ. అట్లు దారిద్ర్య దోష సు ♦ ప్రాప్తఁడయ్యుఁ
జిత్రవీధి నొకింతయుఁ ♦ జింతలేక
నియమ పరత నిజాచార ♦ నిరతుఁ డగుచు
నడవ ఁ దత్కొంత మది నొక్క ♦ నాడు విసిని. 17

క. పెనిమిటి యనక్షరాస్యుఁడు
ననభిజ్ఞుఁడు నైన దైవ ♦ మాయని మదిలో
వనరుచు లేమిం బడఁడగు
నినుఁజెందియు నాకు నిత ♦ నెవ్వగ యగునే. 18

క. మండ జతరాగ్నిఁ దనములు
చండత మంగలము వంటి ♦ సంసారము నిం
కొండు గతిలేదు దినదిన
గండం బేరితి నడవఁ ♦ గాఁ దగు ననఘా. 19

సీ. చదివి నారలు పెక్కు ♦ సంధలఁ గించితుఁ
దప్పకయుండ వే ♦ ద త్రోయంబు
పతియించి నారలు ప్రతిభా ♦ సమున్నిద్ర
సౌష్ఠవంబున మూల ♦ శాస్త్రవితతి
కోధించి నారలు ♦ శుద్ధమతి స్ఫూర్తి
నఖిల పురాణేః ♦ హాస సమితి

చూచి నారలు బుధ † సోమంబు గొనియాడఁ
గావ్యనాటక ముఖ † గ్రంథసీమ

గీ. యేమిచెప్పెడుదాన మీ † రిడకలేవు
నకలవిద్యలు భూసుర † సమితికెల్ల
నజన కెనవత్తు రిన్నింట † నకట మీర
లల ముకుందుని కన్న నే † వెలితి చెప్పుడు. 20

క. అతని నడవడి చూడరు
గా తామర తంపరగుచు † గాడెలఁ గొలుచున్
జేత విడిముడియు బహు గో
వ్రాతంబును గల్గి రాజ † వడుపున నుండున్. 21

గ. పూచిన తంగెడుగతి వి
ద్యాచతురుండతని సోమ † దమ్మ పోరువునన్
వాచాల రత్నకంకణ
సూచిత విభమున మెఱయఁ † జూడంగలనే. 22

వ. అనిన నతం డిట్లనియె. 23

క. కులమునఁబడునో బహువి
ద్యలఁబడునో బుద్ధిఁబడునో † తరునే యేలా
వలవనిదురాశ తందుం
గలుగదుపో బ్రతుకు పూర్వ † కర్మముదక్కన్. 24

క. ఏరికి బుద్ధి బలంబులు
కారణములుగావు నువ్వె † కలరె ధరిత్రన్
నేరిచి బ్రతికిన వారలు
నేరకచెడటివారు † నిరజనేత్రా. 25

ఉ. సూదిపిఱిందిదార మయి † చొచ్చిన చోటులుచొచ్చి యేరికిం
గాదనరాదు పూర్వకృత † కర్మఫలుబటు గాన నేల ని

శ్వేదనఃఖాందే దిప్స దలి ♦ వేణి తశంబానరించి యేచు ల
క్షీదయిత ప్రసాదమునఁ ♦ జెందెదఁ దావక చింతి తార్థముల్. 26

సీ. జగదభి నిర్మాణ ♦ చాతుర్య విఖ్యాతి
మెచ్చిదాతకు నెవ్వ ♦ రిచ్చినారు
స్వర్లోకపావన ♦ సౌభాగ్య గరిమంబు
మెచ్చి యింద్రునకెవ్వ ♦ రిచ్చినారు
దృగ్విధాగోచర ♦ దివ్యతేజస్సూర్తి
మెచ్చిభానునకెవ్వ ♦ రిచ్చినారు
సకలక్షమాదృత ♦ శ్రుమసత్వ సంపత్తి
మెచ్చి శేషునకెవ్వ ♦ రిచ్చినారు

గీ. విష్ణుకరుణా విశేషంబు ♦ విశ్వమునకుఁ
గారణముఁగాక మఱియేది ♦ కలదు దిక్కు
కాన నరలేనిభక్తి నో ♦ కంబు కంతి
మనలఁగొల్చిన మనుషఁడే ♦ మదనగురుఁడు. 2/

మ. తరుణీరత్నము లేమిదొడ్డు మదమా ♦ ద్దంతి యూధంబు లే
యరుదత్యున్నత భోగ భాగ్య విభవ ♦ వ్యాపార మేలెక్క సా
గర సంవేల్లిత విశ్వ భూభువన ర ♦ తాశక్తి యేబ్రాతి శ్రీ
హరిసేవాపరులైన పుణ్యులకుఁ గాం ♦ తా యేల చింతెల్లగన్. 28

మ హా స్ర గ్ధ ర .

కొలుతుందేవాది దేవుఁ ♦ గువలయసుషమా ♦ గుచ్ఛసచ్చాయకాయ
గలశాంభోరాశి కన్యా ♦ కచభర విచర ♦ త్కప్త మహస్తారవిందు
బలి విధ్వంసిం దపస్వి ♦ ప్రకర సుఖకర ♦ ప్రాథకారుణ్య లోలున్.
జలశాయీ జక) పాణి ♦ జగదవనపరుఁ ♦ జంభసంభేది వంద్యున్. 29

వ. అని వితర్కించి.

30

క. విమలాచారం డతిరతి

శమయతుఁడయి తపము సలుపఁ ♦ జనియెన్ లక్ష్మీ

రమణాధీన మనోగతి

యమరాడను జన్మయైన ధ యమునా నదికిన్.

31

క. అన్నది పావనగుణ సం

పన్నత నుతియింపఁ గలఁడె ధ పన్నగ పతియున్

మిన్నక యన్నది మునిఁగిన

యన్నరుఁ డమ్మరుని తండ్రి ధ యనఁ దగుఁ బెరిమన్.

32

మ. జటిసంఘాత సమీప సుఖుటిత ర ధ జ్యద్వాలుకా లింగ సం

స్ఫుటముల్ జన్మ ఐరంప రాఘలతికా ధ మూలచ్చిదాపాదనో

ద్భటముల్ ముక్తివ ధూకుచాగ్రి పటముల్ ధ భాస్వత్తనూ సంభవా
తటముల్ వానికడ న్వసించు నరుచె ధ తం జేరవేచింతలున్.

33

ఉ. దీపితభక్తి నన్నది ను ధ తించు మహాత్ములఁ జూతురేని మీ

కావనిగాదు దైత్యకుల ధ ఘస్మరశాత కఠోర చక్రధా

రా పటు పాతవేగమున ధ వ్రయ్య లగుం దల లంచు బుద్ధిగా

నా పితృభర్త చెప్పనట ధ యాత్మ భయంకర కింకరాళికిన్.

34

మ. మగఁ డెవ్వారలఁ బోవువారు సతికిన్ ధ మాన్యుల్ గదా యంచు లో

నగముల్ వారిధి మాడ్కిఁ దాఁచె ననఁగా ధ నైదాఘవేళాత ప

ద్విగుణిభూత తనూవిదాహ మడఁపన్ ధ వేపచ్చి తత్కూలముల్

డిగి లీలన్విహరించు దీరవన వా ధ టిన్ దంతి సంతానముల్.

35

ప. అట్లు సకలగుణ తరంగిత యగు నత్తరంగిణి గనంగొని యవ్వప

పుంగవుండు పులకి తాంతరంగుండగుచు నిట్లనియె.

36

క. ముల్లోకమూఁ సౌవన సం

పల్లీలల మనుచునట్టి ధ మహిమలుగాంగా

కల్లోలినికిం గలుగుట

తల్లి కాళింది నీకతంబునఁ గాదే.

37

శా. సారాచారు లశేష భూభువన ర ధ తొ దత్తు లజ్జాననా

మూరాకారు లశేషభవ్య సుషమా ధ మూర్తాంకు లర్థార్థి మం

దారుల్ తొంటి భవంబున శమ సము ♦ ద్యచ్చిత్తులై వచ్చి నీ
వారిం గ్రుంకిన వారి వారలట కా ♦ వార్ధి ప్రియంభావుకా. 38

శా. రేపుల్దామర చూలి చందమున ను ♦ క్రీడించి మధ్యాహ్న వే
ళా పూర్తిం గన కావసిఫణి ధను ♦ చాలిశ్యము లుచ్చితి తా
మాపుల్కాధవ లీలల స్వలయు న ♦ మూర్తాంకుఁ డోయమ్మ ని
న్నేపుణ్యంబునఁ గాంచెనో యతని పెం ♦ పింకేమనం బావసి. 39

ల య గ్రా హి.

జాలుకొనిమించు నెఱ ♦ డాలు గలజాతి హరి
నీలముల నేలుకొనఁ ♦ జాలెడు భవత్కు
ల్లోలములు భక్తజన ♦ ల్లోలములు పాప వన
కీలములు మోక్షపడ ♦ మూలముల తత్త
ద్వాలిశ జన్మప్రకర ♦ ఫాల తలపద్మజ స
మాలిఖ త దుష్ట లిపి ♦ తూలపటలీ వా
తూలములు పుణ్య గుణ ♦ శీలములు సంస్తవ
కేళి పరతత్రములు లీల నులియు పన్. 40

వ. ఇట్లు బహువిధంబులు నమ్మహా నది నభినందించి కృతస్నానంజైసమా
కుంచిత పంచేంద్రియండుగురు బంచాగ్ని మధ్యంబున నిలిచి హరిని
గురించి తపంబాచరించు తటి నొక్కనాడు. 41

సీ. పుష్పవతీ నామ ♦ పుటభేదనం బేలు
నందకాఖ్యాన గం ♦ ధర్మ సృపతి
గారావుఁ గూతురు ♦ కాముని రా చిల్క
లతయను వేరి బా ♦ లయు మహేంద్ర
నగరాధి నాయకుం ♦ డగు చిత్ర వాహనా
హ్వయమునఁ బరగెడు ♦ యక్షభర్త
కనుఁగుఁ దనూభవ ♦ కనకమంజరి యను
కన్నియ జలకేళి ♦ కా కుతూహ

- గీ. అమున యమునా నదీ తీర † అలిత ఫలిత
కాననాంతర సీమకు † గదలిపోయి
కాంత లిద్దఱు నచ్చట † గలసి మెలసి
సంభ్రమంబున బుప్పాప † చయ మొనర్చి. 42
- గీ. వార లిరువురు నవ్వచు † వచ్చి చెంత
జిగురుటాకుల ముఱుపున † దగిలియున్న
యొక్క మంజరి జూచి యొ † డొరుల గడవ
బాటి యకావన గర్వసం † పదల కతన. 43
- క. ఇవ్వరి నాయది యనగా
నవ్వలియది తనది యనగ † నది హేతువుగా
గ్రొవ్వరి కొఱకై యిద్దఱు
జవ్వనులకు మాట మాట † జగడం బగుటన్. 44
- క. తొల తొలగు తొలగు మనుచు
దల తల తల మనుచు వట్టి † దట్టతనంబుల్
వలదు వల దనుచు బల్కంగ
గల కంతుల కప్పుడు మిగుల † గలహము ముదురన్. 45
- ఉ. కొప్పలు వీడగా బిగువు † గుబ్బలు పల్కరు జార బయ్యెదల్
గప్పచు రత్న కంకణ ఝ † శం ఝళనాదము మించ హస్తముల్
త్రిప్పచు గౌను దీగెలు చ † లింపగ వేచని తోడివారితో
జెప్పచు నద్దిరాయనుచు † జిట్టలు మీటుచు సందడింపుచున్. 46
- క. అయ్యిరువురిలో అతయచు
తొయ్యలి కప్పవ్వు † గుత్తి దొరకిన కతనన్
గయ్యమునకు గాల్చివ్వచు
గయ్యాళి తనంబు మీఱ † గా నిట్లనియెన్. 47
- క. తగవెఱుగవు నగవెఱుగవు
మొగమీటయు లేదుకొమ్మ † మున్నుగనాచే

దగిలిన విరి నాకిమ్మని

తగిలెదవో వెట్టిపట్టి ♦ తహ తహపలదే.

48

ఉ. రక్కెసమాటలేల నగ ♦ రా తగు వారలు నోరు నొవ్వదే
డక్కునె యొడ్ల సొమ్ములు ప ♦ డంతుక యెంత యలంత నొందినకొ
నిక్కుచు నీల్లుచుం బలుక ♦ నేర్పి నీ విటమున్న తేగైవై
నిక్కుసుమంబు గోయుటకు ♦ నేటికి నేరకయుంటి చెప్పమా. 49

క. కామిని వాడులు గొఱగా

వేమిటి కని యూరకున్న ♦ నెఱుంగవు నన్నుకో

వేమిటు నొత్తుకు వచ్చెద

వేమిట నా తోడఁ బోలు ♦ దే యిటఁ జెపుమా.

50

ఉ. అన్నఁదదీయ వాక్యముల ♦ కావ్యుగలోచన వల్లె హావసం
పన్నతకుం గులంబునకుఁ ♦ బాటకు నలుగురు మెచ్చనాడు మో
క న్నియ నన్ను నిన్నును జ ♦ గంబెఱుంగున్ మునుమున్న కన్ననా
కొన్నన నాకు నిమ్ము మఱి ♦ హాపుకొలందులు గాన నయ్యెనున్.

ఉ. వీరిఁడి మాటలేల విన ♦ వే యలవాఁడె కళిందకన్యకా

తీరమునన్ వసించి యతి ♦ తీవ్ర తపం బానరించు మా నికం

తీరవమున్ గరంచునది ♦ నేర్పు విలాసము పేర్చి నేటికిం

బోరఁగ నపు కానఁబడఁ ♦ బో మన యిద్దఱ తారతమ్యముల్. 52

క. ఒసవరి మాటలఁ బాటల

నసమాన తపో నిరూఢుఁ ♦ డగు నవ్వ్యానిం

గునుమా స్ర) బాణవశ మా

నసుఁ జేయుట యిప్పుడు నీకొ ♦ నాకో చెపుమా.

53

చ. అనవిని యామృగాక్షి దర ♦ హాసము మోమున సంకురింప యా

వన భరహాప సంపదల ♦ వన్నెకు నెక్కుటఁ జేసి యిట్లు తా

మును కలుగంగ నియ్యకొన ♦ ముద్దు నడవో మదభద్రదంతినాఁ

గనుఁగొన దాళధళ్యములు ♦ క్కందుకొనం జని త న్నదీస్థలిన్. 54

మ. కటిశాటి భవదేణ కృత్రితను జా ♦ గిన్నాకు లేకాగ్రదృ
 కృటి లాలాట సమర్పి తాంజలి రమాం ♦ భోజాన నానాయకో
 త్కట నిధ్యాన సుధా ధునీ లహరి మ ♦ గ్న స్వచ్ఛునిర్దిద్రీ హృ
 త్తటి నద్దివ్య మహానుభావ జటిఁ జెం ♦ తం నేపి లీలాగతిన్. 55

ఉ. ఆడుచు బాడుచు సరస ♦ మాడుచు మోహనలీల వ్రాలన
 చ్చేడియ చెయ్యి లెల్ల ముని ♦ సింహము కన్గొని యివ్వ డద్దిరా
 యోడకనచ్చి నా యెమర ♦ నూరక ప్రేలెడు దీని మత్తుకా
 బాడబ కీలల స్పలచి ♦ పాఠంగ వైచెద సంచు నుగ్రుండై 56
 మత్తకోకిల.

బాల యావన గర్వరేఖఁ బి ♦ సాళ మాడెవవేల నా
 మ్రోల నెవ్వనిగాఁ దలంచితి ♦ మోహసాల సమూహ ని
 ర్మూలన క్రమశాలిఁ జక్రధ ♦ రుక్ భజించు కృతార్థుడ౯
 జాలుఁ జాలుఁ బా కాలు పుట్టు ర ♦ సాతలమున నుర్వవై. 57

క. అని ముని శపియించిన నె
 మృనమున విభ్రాంతి నొంది ♦ మాసుత సుచా
 లన చలిత ♦ కలిత లత యన
 ఘనభీతి లతావధూటి ♦ గజ గజ వడకెన్. 58

క. అదిగని కార్యము దప్పెన్
 బాదడు పొదం డనుచు నింగి ♦ బోటులు మునిరా
 ట్పద పద్మ వినతు లొనరిది
 మృదుష ధురాలాప సరణి ♦ గృప తఘకౌత్తన్. 59

మ. కినుకన్ మీరొకయింతిచూచినఁ ద్రిలో ♦ కీ లోక సంచారముల్
 పొనుగై పోవె భవన్మహా మహిమకున్ ♦ బూబోండ్లు లక్ష్మింబె యి
 వ్వనితక్ దీన ననాథఁ గావఁ గదవే ♦ వాత్సల్య సంసిద్ధి నో
 వనజాతోదర జాత ధీ విభవ యో ♦ వాచంయమి గామిణీ. 60

గీ. అనిక నమ్మాని బలికె డ ♦ యాభుఁ డగుచుఁ
 గమల ముఖిలార నాదు వా ♦ కృములు తప్ప

వై నఁ గానిండు మున్నొక్క ధి యక్షివరుండు
కంబుఁ డనువాఁ డొకానొకఁ కాచణమున.

61

ఉ. మైంధవ నామధేయనృప ధి మన్మథు గర్భమునకొ జనించి సో
గంధిక బంధువంశ కలి ధి కామధు మాస విలాసియై సుధా
సింధు సబంధు బంధుర వ ధి కీకృత కీర్తి ధునీ పృథ్వియై
సింధుండు నాఁగ రాజకుల ధి శేఖరుం డొ సుతుఁ గాంచె నెంతయున్.

క. ఆ రాజకులొ తంస కు

మూరికయై యిది జనించి ధి మహనీయ కళా

శ్రీరంజిత యగుఁ బాండవ

వారిజ లోచనలు కొంత ధి వగ దిరుగుటయున్.

63

ఉ. రామలు కేలికావన ధి ధి రాసలికొ మును కీర్తిడ సల్ప రా
రో మన సారఁ గమ్మని వి ధి రుల్ దమ నేర్పులఁ గోసికొంచుఁ బో
రో మదవృత్తి సేకత మ ధి రుల్లొని పోరిన వారిఁ గాన మొం
డే మనువారమమ్మ తర ధి లేక్షణ వ్రాత ఫలం బిటుండఁగన్.

64

క. అని పలికి యమ్ముని పతికిఁ

బ్రహ్మమములఁ దగ నొనర్చి ధి రాజీవ ముఖుల్

చని రిట లతావధూటియుఁ

బ్రహ్మ తయశః కంధి సింధు ధి పతి కుదయించెన్.

65

సీ. ఆ సింధుపతియేలు ధి ననని మండల మిది

యతని పట్టణ భర్త ధి హర్ష్యానీధి

నృభంకమంబులై ధి యాడెడఁ గేతన

పల్లవంబులు చూడు ధి మల్ల యవిగో

చేరువ కిప్పుడు వ ధి చ్చిన కాంతి మతియను

తలిరాకుబోడి యీ ధి ను లలితాంగి

యాపుష్పదోట యీ ధి యిందీవరేక్షణ

క్రీడనల్పడు నట్టి ధి కేలి వనము

గీ. మహిత మధు మాసమగుట ♦ నమ్మంద గమన
 యెలులు దాను విహారంబు ♦ సలువ వచ్చి
 పోవుచున్నది నిజపురం ♦ బునకు మగిడి
 మత్తగజ గామిని జన ♦ చిత్తచోర.

66

క. లేకున్న నింత చక్కిని
 కోకస్తని కోమలాంగి ♦ కువలము సుషమా
 లోకమునఁ గలదె మానవ
 లోకంబున నిఖిల రాజ ♦ లోక వతునా.

మ. పనితారత్నము మోము భూవిలసన ♦ వ్యాపారముల్ వక్రము
 ద్ర నిరూపింపఁగ నప్రమాణగతి నే ♦ త్రంబుల్ పచారంప నీ
 సునఁ దర్కింపఁ గడంగి వచ్చు ద్విజరా ♦ జన్ నిగ్రహస్థానయు
 క్తునిగాఁ జేసి చెలంగు నప్రతిభ ♦ చే గ్రొత్త ల్విత్కంపఁగన్. 68

క. తమణి యెలకొను మదకే
 సరి సన్నిభమై బల ప్ర ♦ సన్నత గనియుక
 గురుకుచ భార వహస్థితి
 బరగియు నిరుపేదతనము ♦ పాయదు కంటే.

69

గీ. అంగ లతికా విలాసంబు ♦ వాచరించు
 యోవనామృతవృష్టి సం ♦ ప్రాప్తి కొఱకు
 లలిత నాభీ బిలంబు వె ♦ ల్వడిన యట్టి
 చీమ చాలనఁ జాలుఁ ద ♦ ద్రోమరాజు.

70

క. మును పరమ హంస వాసనఁ
 బనివడి సామీప్యపదవిఁ ♦ బంకేరుహముక
 గనియెనో యనఁ గా పరవ
 ర్జిని పాదయుగంబు పద్మ ♦ రేఖు బాలుచుక.

71

చ. కవిత సుధారసంబు తోలు ♦ కన్ సరస ప్రియభాణంబులన్
 బలికిన శీతకాలమగుఁ ♦ బల్లవపాదమ లెత్తి లీలమై

మెలగ వసంత కాలమగుఁ డ మించు కనుంగవఁ బాటఁ జూచినన్
దలకొను కాటు కాలమగుఁ డ ద్వై విలాసము చిత్ర మెన్నఁగన్. 72

ఉ. వ్రేడ దొటంగి యాహరి వి డించి ముఖుల్ భ్రమకొంది గుట్టు పో
నాడరొ పంచ సాయక శ డ రాహతి పాల్పడి పువ్వుఁ బాన్పులన్
వాడరొ చంద్ర చంద్రికల డ పంకఁ గనుంగొన నోడరొ తగన్
జూడరొక యక్కలికి డ చూపుల బాల కురంగ లోచనక. 73

చ. ప్రచుర వివేకసార యల డ బాలిక నేమని చెప్పు వాడని వా
గ్రచనలు గావు మే నమరుఁ డ గల్పకవల్లి మతల్లి తల్లియై
కచనిచయంబు పొల్పమరుఁగొర్కొను తుమ్మెద చాయ చాయయై
కుచలికుచంబు లిం పెసఁగుఁ డ గ్రొవ్విరి బుతుల మేలిబుతుతై. 74

ఉ. ఆచ్చిగురాకు బోడి నవ డ యావన రూపవిలాస రేఖ నీ
విచ్చటఁగంటి నంటి వది డ యెంతయుఁ గల్ల యొకింత జూచినన్
బచ్చని వింటివాఁడు తెగఁ డ బాటక నిన్నిపుడింత దవ్వరా
నిచ్చునె రాజకేఖర న డ రేశ్వర యంచు శుకంబు పల్కినన్. 75

గీ. పార్థివాగ్గిణి సంతోష డ భరితుఁ డగుచు
నవ్వెలాసిని తెఱఁగెల్ల డ నాను పూర్వఁ
దెలిసి యీ రీతిఁ బల్కు నే డ ర్పులు శుకేద్ర
నీకుఁ బుస్తక పాణికిఁ డ గాక కలవె.

ఉ. కంటిఁ దపో విశేషమునఁ డ గన్నుల పుడువగాఁ దలోదరిన్
వింటి భవద్వచో రచన డ వీనులు చల్లఁగ దద్దుణాళి పూ
వింటి యతండు నన్ గినిసి డ మెవరలాడక మున్నె యల్ల వా
ల్లంటి మనోజ్ఞ సంగమ ను డ ఖ స్థితి యేగతిఁ గల్గు జెప్పదే. 77

ఉ. చంచల నేత్ర సోపునెడ డ సన్నపుబయ్యెదకొంగు బాటఁ గాం
క్షించుటెగాని చన్నుఁగవ డ క్రేవలఁ ప్రోపులు గట్టియున్న క్రొ
మ్మించుల నాడఁచూడ్కి మిటు డ మిట్లు గొనం గనరాకపోయె నొ
క్కించుకయేని తద్గరిమ డ యెట్లు భరింపుమ నిచ్చ నచ్చలీ. 78

ఉ. కంగిన పైడి కుండల వ † కావకలైచనఁ జేయఁ జాలు చ
 న్నుంగవ ప్రేగునం దన త † నూలత యల్లలనాడఁ దేట వా
 లుంగనుదోయి చూపులు త † భుక్కున నల్లన వచ్చినన్ దృఢా
 లింగన మాచొంచ కవ † లీఢమనోవ్యధమాన నేర్పునే. 79

సీ. బలువిడి నేతెంచి † వలరాచ బెబ్బలి
 వాడితూపుల గ్రోళ్ళ † ప్రచ్చెనేని
 యెలమావికొనయెక్కి † పెళ పెళ నాచ్చి కో
 వెలపోటుఁ గూతలు † పెట్టెనేని
 బడిబడి గమ్మ పు † పొడి గొప్పకలు చల్లి
 వెడవెడగా గాలి † సుడిసెనేని
 దేనియల్ గ్రోలి మ † త్తిలి గండుఁ దుమ్మెద
 కెరలి జమ్మందు జు † కొంచేనేని

గీ. బాడబ జ్వలికలతోడఁ † గూడిమాడి
 నచ్చి వెన్నెల తేట కా † చ్చిచ్చు బలిసి
 యిట్టలంబుగఁ బై జాట్టు † ముట్టెనేని
 పాంథులక్కట యేరేతి † బ్రతుకు వారు.

వ. అని పలుకుచు నమ్మారవవతి మానినీ విలాసాపహృతమానధనుండై
 మనోభవాధీనమానసుండగుచు చుండె నంత నిచ్చట. 81

చ. వెడవెడజారునీవి యర † వీడిన వెన్నెటి గొప్ప నెన్నడం
 దడఁబడు పాదపద్మములు † దారిన కన్గవ చూపుతోరమై
 బడిబడి వెళ్ళు నూర్పుగఱి † పయ్యెద యొయ్యెన జాఱఁగా బయల్
 పడు చనుగుబ్బలుం గల వి † లాసిని చందముఁ జూచి నెచ్చెలుల్

చ. గుజగుజలాడ వారిఁ గను † గోవల బిట్టదలంచి ప్రాధ వా
 రిజముఖ యోర్తు చూచి సతి † ప్రేమభరంబు మరల్పరాదు బే
 రజపు లతాంతబాణుడు క † రస్థిత వల్లవ ఖడ్గధారచే
 గజబిజచేసెనేని మఱి † కార్యము దప్పనటంచు గొబ్బునన్. 82

క. ఆ రాజన్య పురంబును

బేరును మంశంబు నతని ♦ పెంపును డెలియం

గోరి వివేకిని యగు న

వాస్వరిజముఖ తల్లతా ని ♦ వాసంబునకున్.

84

క. వచ్చి తమ కాంతిమతివై

జెచ్చెర మరుడేసినట్టి ♦ చిచ్చుఱ్ఱకోలల్

తెచ్చినగతిఁ జెంగలువల

కచ్చు నృపాగ్రణికి దెచ్చి ♦ కానుక యిచ్చెన్.

85

ఉ. ఇచ్చి తదీయమూర్తిఁ గని ♦ యెంతయు నచ్చెరు వావహిల్లంగా

మెచ్చి కుమార మస్థాన య ♦ మేయగుణాకర నేడు కొత్తగా

నిచ్చుటి కేగుదేర గత ♦ మెయ్యది దేవరపేరు వేడ నా

కిచ్చ భయంబు పుట్టెడు న ♦ హీన మహామహిమంబు చూచినన్.

ఉ. ఇంతకుమున్ను లీలమెయి ♦ నిచ్చుటికిం జనుదెంచి సింధు భూ

కాంతుని కూర్చిపట్టియగు ♦ కాంతిమతీనతి నిచ్చు జూచి య

త్యంత మనోనురాగదళ ♦ నాటజిఁ బొందుచు దావకిన వృ

త్తాంత మెఱుంగ నన్ను వను ♦ ధావర నీకడ కంపె వేడుకన్. 87

చ. అనిన నతండు లేతనగ ♦ వాననమందు నిగుర్పఁ గీరముం

గనుగొనినన్ మహీధవళి ♦ ఖామణితో నది పల్కె నేర్పునన్

మనుజకులాధినాథ యొక ♦ నూటొక యించుకమాత్రం నిచ్చు జూ

చిన చిగురాకుఁబోడి తమిఁ ♦ జక్కదొ యప్పుడనీకు దక్కదొ. 88

చ. మనుకులచంద్ర నీడు సుకు ♦ మార మనోహరమూర్తి చూచి యే

చిన తమిఁ జిక్క చిక్క నిజ ♦ సీమకు నీవిటఁబోకమున్న యి

వ్వనమున నున్న వేళనె భ ♦ వచ్చరితం బెఱుంగం దలంచి తా

బనిచిన దీ వధూటి నల ♦ బాల వివేకము మెచ్చ జెల్లదే. 89

క. అల సింధు భూమిపాలక

లీలకాత్యజ కెల్లవిధముఁ ♦ దేటపడంగా

దెలిపి యిటఁ దోడి తెచ్చెదఁ

బలుకులు వేయేల వన్నుఁ బుపు కుమారా.

90

వ. అనిన శుకవల్లభునకు భూతల వల్లభుఁ డిట్లునియె.

91

క. నీ కొలఁది నలువరాణికే

గా కొరులకు నెట్లు తెలియఁ బ గా వలయు ననన్

లోకమున నెవ్వయైనను

నీకు నసాధ్యముఁ గలవె ప నిర్మల హృదయా.

92

క. నినుఁ బాసి యొటి నే నీ

వనమున నిలుపోవజాల ప వనితామణికిన్

మనల నెఱిగించి రమ్మి

యనఘా! కను తెప్ప వేయు ప నంతటిలోనన్.

93

ఉత్సాహ. అనుచుఁ బల్కి చిల్కఁతెని ప నవనినాథ వద్యుఁ డ

వ్యనితచేతి కిచ్చి కీర ప వరుఁడు మంజులోక్తి మీ

గునుఁగుబోటితోడఁ జెప్పు ప నమగబడ్డ పద్ధతుల్

చను మటన్న సంభ్రమించి ప జలజనేత్ర పోవునున్.

94

ఉ. అంతకుమున్న కాంతిమతి ప యాత్మపురంబున కేగి యొక్క యే

కాంత విహారసాధమున ప నాత్మ సఖిజనుల నొంటుగి సం

క్రాంత దృఢానురాగము వి ప గాఢముగా నిలుపోవ కమ్మహీ

కాంతు మనోజ్ఞరూప గుణ ప గౌరవముల్ మదిలోఁ దలంపుచున్.

క. తరుణులు తలుములు పెట్టుచు

సరగునఁ దోతేరఁ దెలియఁ ప జాలిన మతిఁ ద

త్పూరమును బేరు నెఱిగినఁ

బరితాపము కొంత డిందు ప పడదే నాకున్.

95

సీ. అక్కుమారకుని నిం ప కొక్కమారెదిరించి

కన్నులారఁగఁ జూడఁ ప గలుగునొక్కొక్క

తృ తి యా శ్వా స ము .

యారా జసర్వజ్ఞః ♦ సభిరామ గుణములు
 వీనులు చల్లఁగా ♦ విందు నొక్కొ
 యామానినీ మన్న ♦ భాకారు బిగి యారు
 కౌఁగిట నుండంగ ♦ గాతు నొక్కొ
 యామేయ సగధీరు ♦ తో ముచ్చటలు దీఱ
 సరస సల్లాపంబు ♦ దొరకు నొక్కొ

గీ. యాకళా పూర్ణిమాచుదుగ్గి ♦ నా సమగ్గి
 భోగదేవేంద్రుగ్గి పరియించి ♦ పొంది పొసఁగి
 కొలఁది యిడరాని కోర్కెలఁ ♦ గలిసి మెలసి
 నిలువఁ గలుగుట యది జన్మ ♦ ఫలము గాదె. 97

ఉ. అవ్వల నుండునో కడచి ♦ యవ్వభుఁ డవ్వలి కెందుఁ బోవునో
 యెవ్వరిఁ బంపుదున్ దెలియ ♦ హెచ్చిన మచ్చిక పిచ్చులింపఁగా
 నెవ్వధి నిల్చు దాన మది ♦ నెట్లు భరిపుడు నివ్వటిల్లు నీ
 నెవ్వగ నెవ్వగం గడవ ♦ నేరుతు నెద్దియు పాయ మికిటన్. 98

చ. చెబులకు నామనోరథము ♦ చెప్పిన నేమనిగేలిఁ బుత్తురో
 తలఁకెడు నామనంబుఁ గని ♦ తల్లియుఁ తుడ్డియు బుద్ధి నేమిగాఁ
 దలఁతురో రాజకన్యకల ♦ ధర్మము గాదిది యంచు బంధువుల్
 పలుచన గాఁగఁ జూతు రొకొ ♦ పాయపుఁ గోరిక లేమిచేయునున్.

చ. తలఁపున నాఘనిం గలసి ♦ తా నది నిక్కముగాఁ దలంచిమి
 చులఁ దులకించు మోవిపయి ♦ సోకిన కెప్పులు గప్పి పుచ్చెనె
 చ్చెలి మఱుపెట్టగాఁ దలచి ♦ చిత్ర గతాబ్జము మూర్ఖానంగ ని
 చ్చులు గుఱిచేయు నవ్వికచఁ ♦ సారస లోచన వేమిమే మనన్. 100

క. అమ్మాడ్కి నేతంబున
 నుమ్మలికం బొగులుచున్న ♦ యువిదంగని యో
 యమ్మ యిది మిగులఁ గొత్తలు
 పొమ్మని వెఱఁగంది యపుడు ♦ బోటలు లేమిలోక.

- ఉ. కంటికె యమ్మలార యవ ధాధము దీని వియోగ వహ్నిదా
 ర్వైంటఁ దొలంగి పోవలయుఁ ధ గ్రేవగనక వలవంత లింకనే
 వెంట భరింపవచ్చు మన ధ వీరిడి బుద్ధులనేమి చెప్ప న
 ట్టొంటి వసించి యున్న వతి ధ యూరును బేరు నెఱుంగఁ బోలదే
- ఉ. ఎచ్చట నుండి వచ్చె నిపు ధ డో మధుమాసము వచ్చుఁ గాక మా
 కిచ్చ వసీ విహారమున ధ కిప్పుడ యేటికిఁ బుట్టెఁ బుట్టెగా
 కచ్చటి కప్పు డన్నరవ ధ రాగ్రిణి రాగతమేమి యింతలోఁ
 బచ్చని వింటివాఁ డొక నె ధ పంబిడి కత్తులు సూరనేటికిఁ. 103

- సీ. విరహ పన్నగ ఫణా ధ విహరణాబున వేడి
 యూర్పులఁ బయ్యెద ధ యొయ్యెగదల
 ననురాగ జలధి సుం ధ జనిత ఘనచ్చాయ
 లనమేని వెలిచాయ ధ లలికయిల్ల
 గాఢచింతా లతా ధ కలికా కదంబకం
 బసఘర్మ కణ జాల ధ మంకురింప
 నురు మోహతిమిర ఖ ధ ద్యోతంబు లనఁగాకఁ
 బెట్టు కుంకుమలేర్చి ధ బేటలెగయఁ
- గీ. గుటిల కుంతలి యున్న యి ధ పుటి తెఱుగు
 ప్రాణపదమైన మనకుఁ జె ధ పుంగనేల
 చాల నట్టింటి పగయైన ధ శంబరారి
 యట్టివానికి మన దయ ధ పుట్టకున్నె. 104

వ. అని చేరం జనుదెంచి

- సీ. కలికి రాచిలుకఁ జె ధ క్కిలి నొక్కి యూతార్చి
 ముద్దాడ వేటికి ధ ముద్దులాడి
 పసిడి వీణియగూర్చి ధ పంచమ శ్రుతిమించ
 మ్రోయింపవేటికి ధ మోహనాంగి
 నీలాలుగప్పు పె ధ న్నెఱిగొప్పు నొప్పుగాఁ
 గీల్కొల్పవేటికిఁ ధ గోకియాస

గొనబుగాఁ దిలకంబుఁ † గొనగోరఁ దీర్చి య
ద్దము చూడవేటికిఁ † దలిరుఁబోడి

గీ. ప్రోది రాయంచ రమ్మని † బుజ్జగించి
యాటనేర్ప వదేటికి † నంబుజాక్షి
మారువేదనఁ దెరలెడి † వారిఁ దెగడు
నీకు నీరీతిఁ జెల్లునే † నీలవేణి, 105

క. అని పలికి కలికి తొయ్యలి
తను సంతాపంబు వాపఁ † దలఁచి వినవిసక్
జని బినవిసరముఁ జిగురులు
ననలుం బుప్పొళ్ళుఁ దెచ్చి † నైపుణి మొఱుగన్. 107

క. అజ్జలజప్త నేత్రలు
గొజ్జగి నీ రుప్పతిల్లఁ † గులికిన విరివ్రా
సజ్జపయిఁ దార్పునప్పుడు
లజ్జవతి వాడి యొరగు † లతయనఁ జరఁగెన్. 108

క. తరుణి నటఁదార్చి పై పై
నరవిరులం గ్రుమ్మరించి † రంగనలు రతీ
క్వర మధుర ధను ర్నీరద
కరకా కాంతములభంగిఁ † గానం బడఁగన్. 109

సీ. చెంగావి గట్టె నె † చెల్లియొర్తు మానంపు
రవిగ్రుంకనగు సాంధ్య † రాగమనఁగఁ
గర్భార రజమొక † కాంతచల్లె వియోగ
దహన మహాక్షీర్తి † మహిమ యనఁగఁ
గలువలు కన్నుల † కలఁదియొత్తె నొకర్తు
ప్రాణవాయువు లోని † కడఁచె ననఁగ
బొండుమల్లియ లొక † పొలఁతి రాశిగఁబోసె
సంగజ భూతోప † హారమనఁగ

గీ. నబల కిరీతి శిశిర కృత్యము లొనర్ప
 సంతకంతకు సుతాప ధమావహిల్లఁ
 జెలులు కనుఁగొని తమలోన ధ సల బలాబు
 బుడిగి నివ్వెఱగండ సం ధ దొర్తు చూచి.

110

సీ. చిగురాకులే కత్తు ధ లగునేని నితకు
 దగర కోయిలనోగు ధ దెగక యున్నె
 యలరు దేనియ వేఁ డి ధ యగునేని నితకుఁ
 గండుఁ దుమ్మెదముక్కు ధ కమలకున్నె
 యర విరులే నిప్పు ధ లగునేని నితకుఁ
 బూవిల్లు సఱచేయి ధ పొక్కుకున్నె
 యసదు గాలియె వెట్ట ధ యగునేని నితకుఁ
 గమలవసం బెల్లఁ ధ గాఁగకున్నె

గీ. భామయేటికిఁ జిగురుకై ధ వాఁడ బాఱ
 పనిత యేటికి దేనెపై ధ వడియఁ బాఱ
 వెలఁది యేటికి ననలకై ధ వెల్లఁబాఱఁ
 బొలతిఁ యేటికి సురటి గా ధ ద్దులకుఁ బాఱ.

111

క. పెదపెద మాటల నిప్పుగి
 ది దొడ్డ కలకలముగాఁగ ధ దేవేరియుఁ దా
 నిది యెయ్యదియో చూడుమా
 పద మనుచుం జేర సింధు ధ పతి వచ్చుటయున్.

112

క. సిగ్గుపడి మేనువడఁకఁగ
 దిగ్గునఁ బూసెజ్జడిగ్గి ధ తెరమఱుఁగునకై
 యగ్గురుకుచ వోవఁగఁ జెలి
 బెగ్గిల నద్దేపిచూచి ధ ప్రియము దలిర్పన్.

113

క. ఇదియేమి తప్పుగా నిటు
 బెదరెదరే నాదు కూర్చి ధ బిడ్డ తనమదిన్

మదనునిఁ గోరిన రప్పిం

చెదఁ జెప్పుఁ డటన్నఁ బ్రీతిఁ ♦ జెలంగి లతాంగుల్.

114

సీ. ఓయన్న నేడు మే ♦ ముత్సవాహ్వాయకేళి

కాననాంతరసీమ ♦ గౌరవోమఁ

జని విహారంబులు ♦ సలిపి క్రమ్ముటి రా ర

సాలవేదికపై వి ♦ శాలనేతుఁ

డాజానుబాహుఁ ♦ డత్యంతమోహనమూర్తి

యొక రాజనందనుం ♦ డొంజినుండ

మనకాంతిమతి చూచి ♦ మన్నఘటను భ్రాంతి

నుల్లంబు మరపిల్ల ♦ నున్నయదియు

గీ. విన్నవించితి మాతయు ♦ వెఱపులేక

యొకమీఁదటఁ గర్తవ్య ♦ మెద్దిగలదు

దెలిసి బాలిక విభ్రాంతిఁ ♦ దీర్పుడనుచుఁ

జెలులు పలుకంగ నప్పు ♦ డచ్చెరువు దోష.

115

క. మతిశాలి రాజశేఖర

పతి యనిపిన దివ్యరత్న ♦ పంజర శుకమున్

జతురతఁ గైకొని యప్పుడ

చతురిక యేతెంచి రాజ ♦ సమ్ముఖ మగుటన్.

116

గీ. తరుణి చేతికి నిచ్చుట ♦ తగవుగామి

సృపతి సన్నిధి నిడి దేవ ♦ నేడు నేచు

వన వినోదంబునకుఁ బోయి ♦ వెనుక చిక్కి

రాఁగ నొకచక్కఁ జక్కని ♦ రాజసుతుఁడు.

117

క. మీరాజు సమ్ముఖంబున

నీరాజ శుకోత్తమంబు ♦ నిడుమన నిది యే

కారణమొ యనుచుఁ దెచ్చితి

భూరమణ వరేణ్య యనుచుఁ ♦ బాలఁతి తొలంగన్.

118

క. చిలుక యపుడ ధివుతోడన్

బలికె బంజరము వెడలి ♦ భా పాలలనా

కల కల మంజీరధ్వని

కల కల నగఁ దగిన కలికి ♦ కమ్మని పలుకుల్.

119

శీ. శుభమస్తు వైభవ ♦ పృథ్వీ సంతాప

శ్లాఘాప రాభూత ♦ శక్తి సీకు

భద్రమస్తు సముద్ర ♦ ముదితమౌభరా

భరణ కదూసుత ♦ ఫౌఢి సీకు

విజయోస్తు నిఘ్నర ♦ నిజభుజా సముదగ్గ

విక్ర మక్రమ కళా ♦ విజయ సీకుఁ

గళ్యాణమస్తు స ♦ త్క విరాజ సంకల్ప

కల్పనాకల్పనా ♦ కల్ప సీకు

సీ. నాయురస్తు తుషార సీ ♦ హః రహః

భాళధళ్య ప్రభా మల ♦ ధవళ కీర్తి

సాంద్ర చంద్రా తప క్లాంత ♦ శత్రురాజ

విరహాః లోకహృదయా ర ♦ నింద సీకు.

120

శా. రామప్రాభవ మైంధవాధిప కుమా ♦ రా సింధు భూపాల న

న్నేమోకా మదిలోఁ దలంపకు వచో ♦ హే వాక కాకోదర

సావీరి న్నాకుఁ ద్రికాల వేదియని భా ♦ పాదేవి పేరిచ్చె నా

రామారత్నము చేతిరా చిలుక నే ♦ ర్పక్ సేర్పితిన్ సర్వమున్ 121

శా. వాదింతున్ బహువేదశాస్త్ర కలనా ♦ వై యాత్యసంసిద్ధి న

వేదవ్యాసుల తోడనై న మదిసం ♦ వీక్షించి యెచ్చట నే

గాదన్నన్ మఱి నిర్వహింపఁగ నశ ♦ క్యంబేరి కస్మద్వచ

శ్రీదాంపత్యము నాకనాకయనుకో ♦ సిగ్గయ్యెడున్ భూవరా. 122

మ. పృకట శ్రీకరరాజకేఖర మహీ ♦ పాలుండు ఘోరాసుర

ప్రకటధ్వంసన మాచరింపఁగ నటన్ ♦ బ్రత్యక్షమై చంద్రమ

శ్మకలోత్తంస వధూటి సన్నంసం గె నా ♦ శౌర్య క్రియాశాలికిన్
శుకమాత్రాబనిసన్నుఁ జూడకు బుధ ♦ స్తోమక చింతామణీ. 123

మ అదియట్లుండఁగనిమ్ము హేలిహతము ♦ త్రారాతి సత్కిర్తిపా
రదశోభాకరదోః పృతావళిఖిరా ♦ రజ్యద్వి చిత్రక్రమా
స్పదుఁ డావంచకనాథనందనుఁడు రక్షత్యైల వంభోళి యు
మ్మదిరాక్షీ మకరాంకచూర్తి గడు ♦ సమ్మానియ నన్నున్ పృపా.

మ కదనక్షోణి విశంకటాసుర వర ♦ గ్రామీణు దర్పబు వా
ల్చి దదీయబగు నాత్మదేశమున క ♦ క్షీణత్వరం బోవదో
వ దరశ్రాంతిఁ దదీయ రథ్యములు ని ♦ బ్దుక్ నేటికి నిల్చినాఁ
డదె నీకేళివనాంతసీమ నన రా ♦ జాశ్చర్య నిర్మమ్మండై. 125

మ. తన దేవేరి మెఁగెంబుచూచి యిదె కాం ♦ తాకంటివే వింతలే
మనివర్తింపఁగవచ్చు నిచ్చిలుక యా ♦ హా పుట్ట నిట్టాడునే
మనమాశ్చర్యపయోనిధి న్సునిఁగె నీ ♦ మాహాత్మ్య మేరీతిఁ గ
లెనొ ము న్నేమి తపబుచేసె నొకొ యీ ♦ కీరుబు పెంపెట్టిదో.

మ. మనుచు శాగ్రిణి రాజ శేఖరుఁ సా ♦ మామృదుగుఁ డిప్పడేఁ
జని యచ్చోటికిఁ దోడితేవలయు నీ ♦ సౌజన్య ధన్యాత్ము నీ
యనఘుక్ గీరవరేఘ్య గాంతిమతి కి ♦ మ్మా వేడ్కసంధిల్ల ను
చు నృపాలుండు మృదంగభేరి పటహా ♦ స్తోమాతి సన్నాహుండై.

గీ చని కనుంగొని యత్యంత ♦ వినయ సుభి
మంబు లుప్పొంగ నాలింగ ♦ ను బొనర్చి
హేమ ధన్వ మహిపాలుఁ ♦ డేని యింత
వేటు సేయఁడుగా మమ్ము ♦ వీరవర్య. 128

గీ. ఇట్లు చేరువకే తెంచి ♦ యిష్ట బుధుఁ
డయిననుఁ జూచి పోవు నం ♦ తయును లేదె
యనుచు విహితాను లాపంబు ♦ లాడు సింధు
కువలయాధీశు ప్రియముచే ♦ కొని యతును. 129

శా. అరూఢిం బుర రాజవీధి విభవా ♦ హంకార జంభారియై
 రా రా సంతకుమున్న కాంతిమతియా ♦ రా చిల్కయుందాను గే
 లీ రాజన్యణి సాధమెక్కెడమి నా ♦ లీలావతీ మన్మథా
 కారశ్రీనిధి రాజశేఖర మహీకాంతు ♦ నిర్మరీక్షింపంగన్. 130

చ. చిలుక పురోహితుండగుచు ♦ జెంగటనుండంగ సిగ్గుపెందెరల్
 దొలంగంగ ద్రోచిబుధుగతి ♦ దోరపుగోర్కులు సందడింపగా
 దలంపు లతంగి జన్నమును ♦ తాన కనుగవ దోయిలించి చూ
 పుల దల బ్రాలుపోసి నృప ♦ పుత్తునిపై విరహగ్ని సాక్షిగన్.

వ. అప్పుడా రాజకీరంబు రాజముఖ కిట్లనియె. 132

ఉ. చేడియ యీ నృపాలకుల ♦ శేఖరు సంతత వానశీలుఁ గొం
 డాడంగ వేయినోళ్ళవలె ♦ నుచు వచించితి నప్పు డిచ్చకం
 బాడితి నో నిజంబ కొని ♦ యాడితి నో యిటంగన్నులారఁగా
 జూడుము హేమధన్వనృప ♦ సూతిమనోహర రూపసంపదల్. 133

సీ. తలిరాకుఁబోడి నీ ♦ తపములు ఫలియించె
 గడలేని మమతల ♦ గలయవమ్మ
 చంపకంగి నీ ♦ సంకల్పమిడతె
 నానందవార్ధినో ♦ లాడవమ్మ
 వల్లవపాణి ♦ నీ భాగ్యంబు చేకూతె
 మనసులోఁ దహ తహ ♦ ల్లానవమ్మ
 పూర్ణేందువదన నీ ♦ పుణ్యంబు సమకూతె
 జరవైభవోన్నతి ♦ జెలంగవమ్మ

గీ. మాటలింకెల సౌఖ్య సా ♦ మ్రాజ్యమునకు
 గంబుకంధర పట్టంబు ♦ గట్టవమ్మ
 పెనిమిటియు నీవు మచ్చిక ♦ ననఁగి పెనఁగి
 మగువ నామిఁది పక్షంబు ♦ మఱవకమ్మ. 134

ఉ. ఎక్కడి రాజరాజనుతుఁ ♦ డెక్కడి నిర్జరరాజ నందనుం
 డెక్కడి యిందిరాతనయుఁ ♦ డేల నుతింతురొ కాని లోకు లీ

చక్కని మానవేశ్వరుని ♦ చందము చూడరు నువ్వె యొక్క నాఁ
డక్కట తోడవానిఁ గల ♦ యంగను సంగన భాగ్య మెట్టిదో. 135

క. అని యపుడు రాజకీరము

వనితామణి నధికమధురవాగ ♦ మృతాబ్ధిన్

మునిగించె నచట మైంధవ

జనపాలక నుగనుండు ♦ సుభ్రమ పరుడై.

136

సీ. కనకపంజరశారి ♦ కాకీర కిన్నర

ద్వందకోలాహలో ♦ త్రాల రవము

ముహుదరనిలోద్ధూత ♦ తుహినోద భస్మికా

పతదంబుకణగణ ♦ ప్లావితంబు

మర్దతౌఘధిమధి ♦ మ భావన గతి నట

త్కంజధృన్మండలీ ♦ రంజితంబు

జాలకాంతరల స ♦ చ్చంద నాగురు ధూప

సారభ సంభార ♦ సంభృతంబు

గీ. లలితతోరణ మాలికా ♦ లంకృతంబు

బహువితాన వితాన ♦ విభాసితంబు

నైన నవరత్న కీలిత ♦ హర్మ్య మొకటి

విడిదిగావించి యప్పిభు ♦ విడియఁజేసి.

137

క. తన నగరికరిగె నపుడ

జ్జనపతి నఁదనుండు గేళి ♦ సాధస్థలిపై

వనితామణిఁ దలపోయుచు

ననువేల దృఢానురాగుఁ ♦ డై యుండుతఱిన్.

138

చ. పనిపడి పద్మినిం బగలుఁ ♦ బైకొనియుండుట గాననీక వం

చన నటియించి కశ్చిమ ది ♦ శారమణి గలయంగఁ బోవుచో

వనజ హితుండుమై తుడిచి ♦ వైవగరాలు పరాగపుంజమో

యనఁ గనుపట్టె నస్త్రశిఖి ♦ రాంతరసీమల సాంధ్యరాగముల్. 139

గీ. అపుడు చీకటి యల్లల ♦ నాకిమించి
 పార్థివాగ్రణి యనునామ ♦ భద్రమూదఁ
 బొందియమ్ముల వాన ని ♦ డొచ్చె నపుడు
 చిత్తసంభవుఁ డలయింద్ర ♦ జిత్తెనుగ.

140

మ. జలజాతాహిత మాంత్రికాగ్రణి కళా ♦ జాలాభ్యుదయై దీపికా
 కలికాభీల విషా నలావిల తః ♦ కాలాహి మారోవి య
 ల్లలనా దేహము తారకానికర లా ♦ లా బిందువై యుండ వె
 న్నెల మందుల్ పయ్యబూసి తేచ్చెననగా ♦ నించె బ్రసన్నద్యుతిన్

వ. మరియు నంతకంతకుఁ జెన్నుమిగుల వెన్నెల మున్నీరుబెట్టు నిట్టవొ
 డించినం దొట్టి పట్టపగలింటి చందంబున నందంబైకనువట్టె నకప్పు డు
 పుత్తిల్లు విరహ పరితాపంబులఁ జీకాకులగుచుం దెఁ ఘన శోకంబు
 లగు చక్రవాకంబులును నరవిరసి నెఱసి చెంగలించు చెంగల్వవిరుల
 కచ్చుల మెచ్చుల కొత్త నెత్తావి మొత్తఃబుల నెత్తుకొని హత్తుకొని
 మెత్త మెత్తనం దిరుగు జలిబిలి వలికరువలి బల బులును నిడు నెలమ
 గండు గండుమెఱసి యేతేరఁ జేఱిచూచిన తొగమగున విరుల నిగ నిగ
 నిగుడం జూపుఁ జాలనం జాలి యందంద యందలి మధుర మధురస కణ
 విసరంబు లెసక మెసగం గోలి మైమఱచి తఱుచు పఱుచు తుమ్మెద
 కొదమ వదుపులును బుట పుట నికటికి వెన్నెల తుటుములం జిటులఁ
 జంచూపుటంబులం గమించి సముచితో పలాలనంబునం దెచ్చి యిచ్చి
 తమ తమ గరితలు గరితాల్పు నెఱతనంబున నటియించి హృత్తటంబునం
 బొడమిన చిట పొటలువో ఘటియించు చంచచ్చకోర విట పటంబు
 లును గరంగి తరంగితంబగుచుం బొంగి కురంగంకోపల సలిలాంబులం
 బాటు నేఱులఘుమ ఘుమధ్వానంబులును నిజకాముకుల చక్కటికిం
 విక్కటిలు నక్కఱఁ జిక్కి చనుచక్కని చందన గంధుల యందియల
 సందడియును గుసుమ కోదండ చండ శరకోదండ దండిత లగుచు దండి
 యలు మీటుచుం బాడు చేడియల కల కలంబులును దండోప తండంబు
 లగు రుచిర కాండంబుల మెండుకొను మెండి పల్కెరంబు లొండొండనిండఁ

బుండ్రేక్షు ఖండ శర్కరాఖండ క్షీరపూరంబులు కించి యుచు విలు
కాని మామకుఁ బ్రేమ నర్పించు కన్నయల తిన్నని యెలుగుల యల
బలంబులునునై విజృంభించి పంచ శరశరసంచలము వంచిత ధైర్యుం
డగుచు నమ్మహీ వల్లభుఁ డాయల్లక భరంబున నుల్లంబు పెల్లగిల
దురపిల్లచుండె నంత గాంతిమతియును నత్వంత సంతాపితాంత రంగ
యగుచు వగల నొగులం దగు సఖుల కొప్పుగించి యచ్చెలుక జేసు నర
పతి చందం బరయ రయంబున నెఱెచిన.

142

క. రాచ కొమారుడు ముద్దుల

రాచిలుకం జూచి పలికె ♦ రస వద్వికస

ద్వాచాల మధుర మధురిమ

మోచాఫల సార నాకు ♦ ముచ్చట దీఱిక్.

143

క. క్షీతి పాలకుండే మనియె

జతురిక మేమనియె నితర ♦ సఖులేమని రా

సతిమణి దానేమనియెచు

మతిశాలి వేగఁ జెప్పె ♦ మాయన నదియున్.

144

సీ. మను జేశ యలకేలి ♦ వనచులో మీరంపఁ

జనివిని శుద్ధాంత ♦ మునకుఁబోయి

తిమి యటమున్న కాం ♦ తిమతీ కుమారికా

విరహాప లాపముల్ ♦ విని నృపాలు

డును దేవియును వచ్చి ♦ తనయ చక్కటిచుండఁ

జతురిక నన్నుంచె ♦ నతని యెదుట

నేను దేవరరాక ♦ యెఱింగింప హర్షించి

యచటికి వేవేగ ♦ నరుగుదెంచె

గీ. నిటఁ గుమారిక నన్ను నెం ♦ తేని గార

వించి భవదీయగుణము లా ♦ లించి పంచ

శర శరాహతిఁ గుండె దు ♦ ర్భర వియోగ

భరము భరింపఁ జాలక ♦ తెరలి పడుచు.

145

సీ. తుదగోళృ బలుమాటుఁ ♦ దుగించి పోవులు గాఁగ

వేసిన చివురుల ♦ విధము చూచి

బెట్టుగాఁబెట్టువల్ ♦ గట్టి పైపై సెకల్

చల్లు నిట్టూర్పుల ♦ జాడ చూచి

ఊక్కుటంబుగ మేని ♦ యుక్కచే గమలిన

విరిపూవు సజ్జల ♦ కరణి చూచి

కడలేనికాటుక ♦ కన్నీటికాలువ

మడుపులుకట్టిన ♦ వడుపుచూచి

గీ. కనలి యూరక పనిలేని ♦ పనికి నైన

నిల మొక మోటలేక య ♦ యియ్యందు వదన

ప్రాణసఖఁబల్కు పల్కుల ♦ పగిదిచూచి

నాకు వెఱఁగయ్యె నప్పుడో ♦ నరవరేణ్య.

146

ఉ. నందియమింతలేదు పెలు ♦ చన్ నును మొగ్గల మిట్టకోలలన్

గండనకాయచేసె నుమ ♦ కార్కుకుండేమని చెప్పవాడ నే

నందుకుఁ దోడువీడె హరి ♦ ణాంకుఁ డహంకృతిఁ జూపజొచ్చె నిం

కం దరళాక్షి చందమెటు ♦ గాఁగలదో యుశుడం దలంకుచున్.

147

వ. అప్పు డప్పుడమితేఁడు విరహభరంబు భరియింపలేక రాకా నిశా

కరు నుద్దేశించి.

148

సీ. కటచుకొంచును ద్రావఁ ♦ గాఁ గాచియున్నారు

సురలు నేయెమ్మెలు ♦ స్రుక్కవేల

క్షయమునానాట న ♦ గ్గలముగా నిడనొత్తి

వచ్చునీ జాడలు ♦ వదలవేల

పెనుపాప పగవారెడు ♦ పెడతలగండ్రై

యండ నీ మదవృత్తి ♦ యడుగవేల

యదియునుగాక మే ♦ సంతయుఁ గాళివ

ట్టకరాఁ దొడంగె నీ ♦ వికృతియేల

గీ. యదిరిపాటుగ నుదధిలో ♦ నొర్వవహ్ని

నెప్పుడు పడియెదవోగాని ♦ యెరుగరాదు

చెప్పినట్టులువచ్చునే † సితమయాఖ

యేలత్తులైద విదియేమి † మేలునీకు.

149

ఉ రాహువుగాను నిన్నుటగ † రాచినశూరుడఁగాను సీతను

ద్రోహముచేసినట్టి యల † రోహిణితండ్రినిగాను దజ్జగ

న్నోహిని నీలనీలకచ † ముద్దులచక్కెరబొమ్మఁ గూర్చ క

య్యోహరిణాంక తావక మ † యూక ముఖులుల నేచనేటికిన్. 150

వ. అనియితైఱుగునఁ జిత్తంబున నెత్తిన తత్తరంబునం దరంబుగాని విరహ

భరంబు భరియింపఁ జాలక పొరలునంత.

151

గీ. రతిపశర వర్షరాశన † క్రమముదెలుప

మొనసి దీపించునల యుద్ర † ధనువనంగఁ

బ్రాది యమించిన తాంబూల † రసమనంగ

నుదయరాగంబు మెల్లన † నుప్పతిల్లె.

152

గీ. తనదుమనుమని పెండ్లికెం † తయును వేడ్క

నఖల దిగ్నాగ పతుల ర † మృదుచు శోభ

నాక్షతంబులు వెట్టిన † యట్టికరణి

గమలబాంధవదీప్తి వ † ల్లడల నెఱసె.

153

సీ. అటుప్రభాతంబైన † నావంచకాధీశు

తనయుండు కాలకృ † త్యములుదీర్చి

వసియింపనటసింధు † వసుధేశుఁడును మంత్రీ

హితపురోహితుల న † మృతి వహించి

యాహైహధ్వనికి † నాత్మ తనూజాతఁ

గాంతిమతీకన్య † కా లలామఁ

గశ్యాణమొనరింపఁ † గౌతుకోనిద్రమా

నసుండై దిగంతభూ † నాథతతికిఁ

గీ. బీగ్రితి శుభలేఖ లనిచి ర † ప్పించి మిగుల

మంచి లగ్నంబుగా నిశ్చ † యించి పుర మ

లంకరింపంగ నియమించె † లవణవార్ధి

వేషితాశేష మహి జను † ల్వెఱఁగు పడఁగ.

154

సీ వివిధఁ జూచిన ♦ నిదు బింబాననా

లాలితలాస్య కో ♦ లామలంబు

లేచుడఁ జూచిన ♦ నితరేతరాలాప

సమస్త బధిర తా ♦ శాముఖంబు

లేచాయఁ జూచిన ♦ బోచనోత్సవ కర

పత్త్యగ్ మాక్తిక ♦ రంగవల్లు

లేచక్ష్మిఁజూచిన ♦ నిడపుత్యాంగనా

కల్పిత కళ్యాణ ♦ గానభజితు

గీ. లెచటఁ జూచిన నవరత్న ♦ నిచయ రచిత

వివిధ తోరణ మాలికా ♦ విలసనంబు

లెంచఁజూచిన జగదభి ♦ నందితాచ్ఛ

బహు పితానంబు లప్పురి ♦ బరితవిల్లె.

155

క చనుదెంచు పారయాత్రిక

జనులకుఁ బర్యానిలంబు ♦ చలువల కనఁగా

మునువాకిళ్ళచు బెట్టిరి

కనక మయోదగ్గి కదలి ♦ కాస్తంభములన్

156

గీ. అపుడు శుద్ధాంత మునకేగి ♦ యవని విభుఁడు

శుభ ముహూర్తంబు నేడు మె ♦ చ్చులపగుండు

గలిగె మనకాంతిమతిభాగ్య ♦ గౌరవమున

నేలయాలస్య వింకపూ ♦ న్నేడువదన.

157

క. నైరంద్రులఁ బిలిపించి కు

మౌరికఁ గైసేయబుపు ♦ మాయన నద్దే

వేరియు భూపతియనుమతి

వారి నియోగింప నధిక ♦ నైభవ మొదవన్.

158

సీ. అంగనా మణికిని ♦ సుపంగి నూనియ

శిర సులెనొక్కరా ♦ జీవగంధి

పువ్వుఁ బోడికి గోళ్ల ♦ దువ్వి గంధామల

కము వెట్టె నొక్కనై ♦ కత నితంబ

కలకంఠికిఁ ♦ గమ్మపన్నీట ము
జ్జన మార్చెనొక్క వి ♦ శాలనేత్ర
యలిసిల వేణికి ♦ వెలిపట్టుపావడఁ
దడియొత్తెనొక్క వే ♦ దండగమన

గీ. మానవతికోర్తు చెగావి ♦ మడుగు గట్టె
గుడుపయోధరకోర్తు క్రొ ♦ వీరులు దుఱిమెఁ
గీరభాషిణికోర్తు క ♦ స్తూరి యలఁదెఁ
జండ్రముఖకోర్తు రత్న భూ ♦ వణము లిడియె. 159

క. ఆనలిన నేత్ర యప్పుడు
నానావిధ రత్న భూష ♦ ణచ్చవీలొనన్
గానంగఁ బడియెఁ గింశుక
సూనాంతర భాసమాన ♦ శుకియో యనఁగన్. 160

శా. అరితీన్ సఖులాయ్యఁ దేర వసుధా ♦ ధృక్షుండు తానమ్మమా
రీ రత్నంబతి మానమానస ధృఢ ♦ ప్రీతిన్ విలొకించి పై
పై రోమాంచము లంగకంచుకము లై ♦ ప్రాపింపఁ బెల్లుబ్బె జు
భారాతిప్రథమాన వైభవకళా ♦ హంకార సుక్రాంతుడై. 161

గీ. అధికసంభ్రమయుక్తిఁ గ ♦ శ్యాణవేది
కై కుమారికఁ దెమ్మని ♦ యచటి కడుపు
రాజశేఖర్ మేదిని ♦ రమణ వరుని
రా నియోగింప వైభవ ♦ ప్రాభవముల. 162

సీ. తమరు ధమామికా ♦ తమ్మట కాహళ
వటహ భేరీ మహా ♦ ర్భటులు మెఱుమ
సకల పుణ్యాంగనా ♦ జన సమర్పిత లాజ
జాలంబు నక్షత్ర ♦ సమితెదెగడ
భూపాల వర్గంబు ♦ త్రోపుత్రో పాడుచు
గిరికొని రెండు ప ♦ క్కియలు నడువ

నవసే నుర్రేణి ♦ యాశీర్వచః ప్రాధి
కోలాహలంబు ది ♦ క్కులఁజెలంగ

గీ. జయ విశంకటరిపురైల ♦ జుభభేది
జయ త్రిలోకవిసారి త ♦ సారక్షి
జయవిలాసవతీ పుష్ప ♦ చాప యనుచు
మదిజనవాక్య వైఖరి ♦ క్రంశుకొనఁగ. 163

గీ. నగరి మొగసాలకేసెనా ♦ నరవసుండు
తాను బంధులు సంభృతో ♦ తానహు డగుచు
నెదురుగావచ్చి తోడ్కొని ♦ యేగుడేర
జూపఱుఁ జూడ్కులింపుల ♦ జూఱలాడె. 164

ఉ. ఈజగ మెల్ల నేలుమని ♦ యేర్పడఁ జూపెడు భంగిఁ బుకజ
క్రీజనముత్తులైన తమ ♦ చేతులఁగీల్కొనఁ జేసి రత్నవి
భ్రాజ హిరణ్యపాత్రికలు ♦ పల్కఱుఁ శ్రీవృచ నొయ్యనొయ్య నీ
రాజనముల్ ఘటించి రుడు ♦ రాజ నిభాస్యలు ప్రామధన్వికిన్. 165

గీ. చవులుగొలిపెడు ముత్యాల ♦ చవికెలోనఁ
బసనివెలిపట్టు నిండారఁ ♦ బఱచినట్టి
కనకపీఠికఁ జూపి య ♦ జనవిభుండు
చేరివినయంబుసేయ నా ♦ సీనుడయ్యె. 166

శా. డాకేల న్నిజకన్యకామణుల కం ♦ త్రేణి గీలించి వీ
క్షాంకంజాతము లాత్మపాదనఖరే ♦ ఖండాచ్చి సంగీత వి
ద్యాకౌశల్యము గానరా మదికి నా ♦ హృదంబు సంధిల్ల గౌ
రీ కళ్యాణము పాడిరప్పుడు పురం ♦ ధీరత్నముల్ వేడుకన్. 167

శా. రారమ్మొచు గడుగి వృద్ధవనితల్ ♦ ప్రార్థింప లజ్జానతా
కారం బంగజ సజ్యకార్ముక గతిం ♦ గల్పింపనేతొచి త
న్నీరేజాక్షి కెలంకులం బసిడి గిం ♦ డిం దోయము లోయ న
గ్గారాపల్లుని పాదముల్గడిగె న ♦ షయ్యప్రమోదాత్ముడై. 168

ఉ. కల్పిశశోభనోచిత సు ♦ కన్కులు గౌతమార్జ్యగాలవా
నల్పమహాను భావమతు ♦ లాత్మపురోహితు లాగమోక్త సు
కల్పము చెప్ప భూధవశి ♦ ఖామన కన్యక భారవోసె నా
కల్పవిశాలకీర్తికి జ ♦ గజ్జన సుస్తవసీను మూర్తికిన్. 169

క. వరనిశ్చల శౌర్యాంబుధి
తెరయెత్తిన రీతి నడుము ♦ దెరయెత్తిరి య
న్నరపతియు మద్దుపట్టి
దెరమటుంగున కపుడుతోడి ♦ తే నియమింపన్. 170

సీ ప్రాణసఖితత్వ ♦ మరగాను గెంగేలఁ
దొడికి యొయ్యెయ్యన ♦ ననువు మనఁగ
నుడిగంపుఁ దొయ్యలి ♦ యోర్తు పావడఁదెచ్చి
చిటుత నెమ్మొము లే ♦ జెమట తుడవ
సందడి జడియు మ ♦ నిండుబింబాస్యలు
కై పంపలిచ్చును ♦ గ్రంథకొనఁగ
మందయానంబున ♦ మసలుటఁ బడ నఖ
లాఠేరసాంక ము ♦ ల్లత్కృము గనఁ

గీ. గ్రేఖృదాటెడు చూపులు ♦ క్రిందనిండఁ
గ్రమ్మినీలాల నెలకట్టు ♦ కరణి మెఱయ
గాథ లజ్జాభయంబులు ♦ గడలుకొనఁగ
జుద్రముఖవచ్చెఁ బెండిలి ♦ చవికె కడకు. 171

క. మంగళమాత్రముఁ గట్టెఁ గు
రంగవిలోచనకు నపుడు ♦ రాజోత్తంసు
డంగంగ యోగసౌఖ్యత
రంగిత పులకాంకురాళి ♦ గ్రంథ కొనంగన్. 172

మ. చెలులెల్లం గరపాణి పద్మమున నా ♦ చిన్నారి పొన్నారి ము
ద్దుల రాచూలి విలగ్నముం దొడికి తో ♦ డ్రోనెత్తఁగా ముత్యపుం

దలబ్రాలోపై సె వసుంధరాధిప కులీ ♦ త్తంసంబుపై నమ్మహీ
తలనాథుండు నొనర్చె సట్టిపగిడిం ♦ దత్తత్రి యాకేళికల్. 173

గీ. అట్లువై పాహికార్వాకృ ♦ త్యములు నెఱపి
నాలుగవ నాడు సకలబా ♦ ధవులుఁ జెలఁగ
నరవరాగ్రణి లోచనా ♦ నందమునవ
నాగవల్లి యొనర్చుట ♦ కై గుఱింప. 174

సీ. ఆణిము త్రియము లొ ♦ క్కంతగా నొండొండ
మేలేన్చి నిడారఁ ♦ గీలుకొలిపి
వెలలేనిబ్రాతి ప ♦ చ్చలు దెచ్చిదోయిళ్ళ
నించి దట్టఁబుగా ♦ నెఱపి నెఱపి
నెఱ రంగుగల జాతి ♦ నీలాలు గుద్దిగుచ్చి
యేనుఁగుల్ చక్కఁగా ♦ నేర్పఱించి
యెదిరి కన్గనరాని ♦ ముదురుఁ గెంపులువోసి
తెఱపిఁ గానికలుక్కి ♦ క్కిఱియఁజెఱపి

గీ కలయఁ జొక్కంపు గోమేధ ♦ కములు నిలిపి
పంచెవన్నెల మ్రుగ్గులు ♦ పరిధవిల్లఁ
బ్రోలుదీర్చిరి చూడ్కికి ♦ పులు ఘటొపఁ
బడఁతుల త్తఱిఁ బసిఁడి కీ ♦ ల్పొలి మ లనఁగ. 175

గీ. కన్నెచనుదోయి చుట్టముల్ ♦ గానబ్రీతి
వానికళ్యాణ వేళకై ♦ వచ్చినట్టి
తమ్మిపూమొగ్గ లోయనఁ ♦ దాల్చిరచటఁ
బూజకుండలు తారకా ♦ రాజముఖులు. 176

గీ. సింధుభూపాలు సత్కిర్తి ♦ చెలఁగిపద్మ
జాండమవ్వల నీరీతి ♦ నావరించుఁ
జూడుఁడనుమాడ్కిఁ దెల్లని ♦ నున్నమలఁది
మానవతులందు విలిపి రై ♦ రేని కడవ. 177

క. ప్రోలనియెడు కాసారము

లో లీలాజెలంగు చెంగ ♦ లువ మొగ్గలనన్

జాల బహుదీపకళికలు

చాలుగ ముట్టించి రంత ♦ జుద్ర నిభాస్యల్.

178

వ. మజీయు దత్తమచిత కృత్యంబులు మసలక ముసలిముత్తైమవ లొన

రింప నిలింప విభ నిభుడగు నమ్మహీకాంతుండు కాంతిమతీ కన్య

కా సమేతంబుగా హోమక్రియా కలాపంబులు బహువిధ సల్లాపం

బులు గురుజన వందనంబులు గులదేవతా సుదర్శనంబులు నాది

యగు మంగళ కరణీయంబులు గావించి.

179

చ. మగునయు నాధుడుం బడిడి ♦ మంచముపై వసియుచి యొకొరుల్

మొగములువంచి యోరసిలి ♦ ముంచిన సిగ్గలంగన్న గోనలన్

నగవు దొలంక విప్రమిధు ♦ సంబుల కిచ్చిరి దివ్యవాసనల్

బుగులుకొనంగ జేసిన య ♦ పూర్వమనోహర వీటికావళుల్ 180

ఉ. అంతట జారయాత్రక ధ ♦ రా వరమఃఖ్యులు వారివారి క

త్యోతదృఢానురక్తి వివి ♦ ధా భరణంబులు చిత్రవర్ణ సు

క్రాంత వినూతనాంబర ని ♦ కాయములు జదివించి రాత్మనిం

తంతనాని వైభవ మ ♦ హా విభవంబులు సందడింపగన్. 181

ఉ. మామ యమేయ మార్గణ స ♦ మాజ నుధువ్రతపుష్ప వాటికా

సీమ యొసంగె నల్లునకు ♦ సింధు సబంధు తటాక బంధుర

గ్రామము లాతిధేయపుర ♦ రాజ రమావిభవ వ్రయుక్త సం

గ్రామము లిష్టభాంధవ ని ♦ కాయము నివ్వెఱంగంది చూడంగన్.

ఉ. మాకులభర్త శీతరుచి ♦ మాన్యుడు తావకకీర్తి యేతడు

శ్లేశ మడుచెఁ జెల్లదని ♦ చేతికి నక్కునచేసెనో యనన్

గోకకుచా మనోభవున ♦ కున్ దనయల్లున కిచ్చె సింధు ధా

త్రి కమ నాగగణ్యుడొక ♦ దీపిత వజ్రసుగంధ పేటికన్. 183

ఉ. దీనిరణోర్వి నెక్కునర ♦ దేవుడజేయుడతండు గట్టులా

యాన ననేకవర్ణజవ ♦ సౌఖ్యము లాతండు కన్గొనుండ్రిలో

యీ నుత యల్లలమ నృప † కేసరి యల్లనకిచ్చె చొక్కనే
జీ నవరంజి వ్రాతపని † చిత్తప పల్లము లుల్లసిల్లగన్.

184

క. పనుపునకిచ్చె గుమాడికి

వసుధాతల భర్త శాలి † వర వర్జితముల్

కుసుమ శరచాప రుచి భూ

లసమానము లూల్లు నూలు † స్వర్ణము గాంగన్

185

ఉ. మాశనగౌళచోళ కురు † మాగధు లంపిన వారిలోన సు

శీలలగా వివేకవర † సీమలగా రమణీయ రూపరే

ఖా లలితాంగ వల్లరుల † గా నుడిగంబున కేర్పఱివి భూ

పాలకుడిచ్చె నూలుపుర † బాలికలం దనయా లలామకున్.

186

ఉ. పాణము పాణమైన తన † యామణి నప్పుడు చేరఁ బిల్చి యిం

దాణికినైనఁ గంస యిపు † రాణికినైనఁ గణింపరాని క

ట్లాణి మెఱుంగు ముత్తియ మ † స్వర్ణము మంగరకిచ్చెఁ దల్లియ

క్షీణరుచి ప్రకాండములు † చెంగట వెన్నెల గాయుచుండగన్.

187

సీ. ధగధగాయిత రుచి † స్థగిత నానాత్మ

సముదీర్ఘ రత్నభూ † వణ చయంబు

చిత్రనర్ణాంబర † శ్రేణి సమంజిత

కాంచన మయవేటి † కా ప్రజంబు

ఘనసార కస్తూరి † కా సుకు మదపూర్ణ

రారజ్య మాన క † రండ సమితి

ప్రచరముక్తా ఫల † వాత కళాచికా

కర్కరకాసము † త్కరము మఱియు

గీ. వివిధ వస్తువితానంబు † వేలువేట

కంచకీ సంచయంబులు † గొంచురాగ

సింధు భూభర్త దేవే † చిఱుత ముద్దఁ

గూతునకు నిచ్చెఁ గోర్కులు † గొవలుసాగ.

188

క. కంజాత రాగ మణిగణ
సంజాత గుచిచ్చటా వి ♦ శంకట మగుచున్
రంజిలు పంజర మాన్యప
కుంజరుఁ డారామ చిలుక ♦ కుం దగనిచ్చెన్.

189

గీ. అట్లు మామయు నట్లుండు ♦ నఖిల బంధు
సమితియును నీడు జోడాడి ♦ సంభ్రమింక
నంత నరుణో దయంబయ్యె ♦ నవ్వ డుచిత
కృత్యములు దీర్చి సింధుధా ♦ తీర్చి విభుండు.

190

నీ. సకల వస్తువారిత ♦ సంపూరితములైన
కాంచన మయశతాం ♦ గములు నూఱు
ఖచిత నానారత్న ♦ కంకణంబులతోడఁ
గొమరారుదంతా వ ♦ శములు వేయి
కరువలికన్న వె ♦ గ్గలముగా మున్నాడఁ
జాలిన దొడ్డతే ♦ జీలు లక్ష
విక్రమార్కునికంటె ♦ విక్రమోన్నతిగల
పరమాపుత్రులైన స ♦ దృఢులు కోటి

గీ. వేటువేటుగ నేర్చి పృ ♦ క్షీతలేంద్ర
తిలకమగు నాత్మజామాతఁ ♦ గొలిచి వెంటఁ
బోవ నియమించి శుద్ధాంత ♦ మునకుఁ బోయి
తనదు దేవేరితోడ ని ♦ ట్లనియె నృపుడు.

191

క. మన ముద్దుపట్టి భాగ్యం
బనితర సులభంబు మోహా ♦ నాంగుఁడు విద్యా
ఘనపదవి నమనానా
జనపతి వరుడయ్యెనిక వి ♦ చారంబేలా.

192

గీ. తగినబుద్ధులుచెప్పి యీ ♦ తలిరుఁబోడి
ననుఁగుఁ గూతును నిప్పుడ ♦ యనువు మనిన

విన్నదనమున వసినాడి ♦ కన్నుగొనల
నీరుదొలకంగఁ బలికె న ♦ న్నీరజాక్షి.

193

క. నాదిన్నిముద్దుఁ గూతుర
నాచక్కని తెల్లికాన ♦ నా మదిలోనన్
దోచినచింతల నెచ్చో
నే చందమునం జరింతు ♦ నే యిటఁ జెప్పుమా.

194

క. కులమును చూపుచు ప్రాయము
నిలువడియును గలుగు వరున ♦ కీఁగంటి నినున్
దొలినానోచిన నోములు
ఫలియించె జూవె వికచ ♦ పుకజనేత్రా.

195

క. ఏతెఱుగున నీమగనిన్
బ్రీతుని జేసెదవా యెట్లు ♦ పెంపొందెదవా
నీతెలివియు నీకడకయుఁ
జూతముగా యింకనో వి ♦ శుద్ధచరిత్రా.

196

క. నీమగఁడు భానువంశో
ద్దాముఁడు నినుఁగన్నతండ్రి ♦ ధవళాంశు కుల
గ్రామణి యాయుభయకుల
కీమించఁగ జేయనీక ♦ చెల్లుఁ గుమారీ.

197

క. మూసిన ముత్యములై కడు
వాసియు వన్నెయునుగలిగి ♦ వరుఁడౌ ననఁగా
నీ సకల బంధుకోటికిఁ
బూసలలోదార మగుచుఁ ♦ బాసఁగ మెలఁగుమీ.

198

క. నీవేమియుఁ బలివేడకు
దావేడుక విభుఁడొసంగఁ ♦ దగ దనకు నినున్
రావింతుఁ దడవునేయకు
రావింపమి నటకుఁ జేర ♦ రాకు లతాంగీ.

199

క. మగఁడెవ్వరిఁ దెగఁజూచున్

మగఁ డెవ్వరిఁ బ్రోచు నట్టి ♦ మాడ్కిన సతికిన్
దగు నడవ దేవుఁ డనఁగా

మగఁ డనఁగా వేఱుగలదె ♦ మదగజ గమనా.

200

సీ నామాటుగానిత ♦ నాటనుండియు విన్ను

వేడ్కఁబెంచిన దాది ♦ మెట రాఁగ

సకలవిద్యా విచ ♦ త్తూత మించిన యట్టి

వెరవరి సైరంధ్రి ♦ మెటరాఁగఁ

బ్రాణము పాణమై ♦ పాయక నినుఁగూడి

విహించు చతురిక ♦ మెటరాగ

హితవు విశ్వాసంబు ♦ నెఱుకయుఁ గలిగిన

వృద్ధకంచుకులెల్ల ♦ మెటరాఁగ

గీ. సంతతాక్షీణ దాక్షిణ్య ♦ జన్మభూమి

ప్రియ కళాలాపఘన నీను ♦ పెండ్లికర్త

యూశుకీ భర్త మెటరా ♦ నిష్పడింత

దలఁక నేటికి నీవు నా ♦ తల్లికాన.

201

సీ. కాళంజి పట్టు ని ♦ క్కలికి గొడేంద్ర) నం

దన దీనిలెస్సగా ♦ మనుపవమ్మ

కుంచియైచు నీ ♦ కోమలి చోళక

స్యక దీని మన్నన ♦ నడపవమ్మ

యడపంబు పట్టు నీ ♦ యతివ మాళవరాజ

సుతదీనిఁ జులుకగాఁ ♦ జూడ కమ్మ

బాపడవట్టు నీ ♦ పడఁతి మాగధు కూర్చి

బిడ్డ దీనిఁ దలంచి ♦ పెంచవమ్మ

గీ. పసిఁడి పావలువెట్టు నీ ♦ పద్మగంధి

పాండ్యభూపాలు గారావుఁ ♦ బట్టిదీని

ననుదినంబును నరసి కా ♦ పాడవమ్మ

వలయు వారలఁ దగుర్థితి ♦ మెలఁపవమ్మ.

202

వ. అనియదేవేరి తనముద్దుఁగూఁతునకుఁ బెద్దయు బుద్దులు చెప్పి యచ్చి
లుకఁజేసి మొగంబై యిట్లనియె. 203

క. మాచాలి భాగ్యదేవత

వై పేరునుఁ బెంపుఁగల మ ధీరాజునకున్

జేపట్టి పెండ్లిచేసితి

వీపాపరు నిన్ను వేఱ ధీటికిఁ బొగడన్.

204

సీ. అనునయోక్తులు వల్కి ధీతమామల కాత్మఁ

గృహ పుట్టఁగా నప్ప ధీగింపవయ్య

సకలబంధులకు వం ధిచనలేక వినయంబు

సేయఁ బల్కరు బుద్ధి ధీచెప్పవయ్య

పతిచి త్తవృత్తి రా ధీసతతంబు వినువక

సేవయొనర్పశా ధీసింహవయ్య

కినిసి యెవ్వారి నొ ధీచ్చిన నోరఁబల్కక

యోర్పుమై నుండంగ ధీనేర్పవయ్య

గీ. యెల్లవారలవలె నేమి ధీయెఱుంగవయ్య

నిన్నియును నేలనీచేతి ధీకిచ్చినార

మీ కుమారిక మీచిత్త ధీమెట్లువచ్చు

నట్టిజాడలఁ గరుణఁజే ధీపట్టవయ్య.

205

క. పలుమఱు నీగతి నవ్వీభు

కుల పాలిక బుద్ధిచెప్పి ధీగుణశాలికి న

పులుకుం దేనియ కొలఁకుకుఁ

జలుకకుఁ దగ నప్పగించె ధీజలుకల కొలికిన్.

206

క. అప్పుడు శుకకుల చంద్రం

డప్పాటలగంధి కనియె ధీనంగన ప్రియముల్

చొప్పుడఁ బెఱవారికి బలె

జెప్పెడు నన్నింత వేఱు ధీసేయం దగునే.

207

- క. కుటిలాలక నీపుత్రిక
యట యెట గుణశీల గరిమఃమడుగఁగ నేలా
నిటలాంబక కులకాంతకు
నిటువంటి వివేక మేది ♦ యే నెఱుంగుమఁగా. 208
- గీ. ఉభయవంశ పవిత్ర యీ ♦ యుత్పలాక్ష
సర్వలక్షణ సౌభాగ్య ♦ జన్మసీమ
యీకుమారిక చొచ్చిన ♦ యిల్లుబుట్టి
నిల్లు నెంతయు వన్నెకు ♦ నెక్కకున్నె. 209
- క. పతియును దాననోస్య
సితి నిష్పడ కలసిమెలరి ♦ చెలులన్ మనలన్
మతినొక నాఁడుఁ దలంపను
గత విచ్చెద దీనికేమి ♦ కంజాతముఖి. 210
- క. పట్టానదేవియై నీ
పట్టి జగం బెల్లమెచ్చు ♦ బతిమానస మి
టటు చననీక యన్నిట
జట్టిగొనన్నేర్చు నీవు ♦ సంతసమందఁ.
- 211
- క. దినముల వెంబడినన్నియు
వినియెదవేటికి వదంప ♦ విభునిటికి నీ
మనసునఁ దెలివిడికూఁతుం
బనువుమనం దనయఁజూచి ♦ వైకొను మమతఁ.
- 212
- గీ. అమృతారాజుదేవి యి ♦ ట్లనియె మగుడ
నన్నుమన్నించి యీ శుక ♦ నాథుపల్కు
లేమి జివదాటకుండుమీ ♦ యిదియ నీకుఁ
బరమమైనట్టి బుద్ధిపొఁ ♦ బద్ధగంధి.
- 213
- క. మనమున దయపుట్టగ నీ
పనిపాటలు విన్నవించు ♦ బ్రాణేశునకీ

యనఘండ కారణబంధు

డనితెలియం బలికి గుండి ♦ య దిగు ల్లనంగన్.

214

క. తలగుచ్చి క్కాగిలించుచు

దెలిగన్నులనీచు దుడిచి ♦ దీవించి నినుక

నలువదినాళ్ళకె తోడనె

పిలిపించెద నింతయేల ♦ బెగడకు తల్లీ.

215

గీ. అనుచునూరాల్చి పదవమ్మ ♦ యనుచు దాను

బ్రాణసఖులును గత్తొంత ♦ రములుగడచి

దిడ్డివైచిన యొకనూత్తు ♦ దివ్యరత్న

ఖచిత మగు పల్లకీ మీదఁ ♦ గన్నె నునిచి.

216

గీ. ఎట్టకేలకు నప్పు డయ్యింతి యంతి

పురములోనికి వసివాడి ♦ యరిగె మగిడి

మగిడి చూచుచు నెంతయు ♦ మహిమ సుచటఁ

గంచుకులవాక్య వైఖరి ♦ గ్రంధుకొనంగ.

217

గీ. వల్లకీ పాణి పల్లకి ♦ యల్ల నల్లఁ

బురము వెల్పడ సింధు భూ ♦ వరుఁడు దాను

దండచాఢులు సకలబాం ♦ ధవులు వెంట

లీలమై నేగిరపుడ తే ♦ జీలనెక్కి.

218

సీ. అరీతి నేగి ము ♦ న్నఖిల సేనాసమే

తుండయి వెలిని వీడు ♦ విడిసియున్న

మనువంశపతిఁ జేరఁ ♦ జని ముద్దుఁ గూతుఁడు

నప్పగించి విచారమా ♦ వహిల్ల

నొకభంగినెగె న ♦ య్యుర్యే తలాధ్యక్షుఁ

డిట హైమధన్వియుఁ ♦ జటుల పటహ

మురజ మర్దలరావ ♦ ములు మిన్నముట్టంగఁ

గన్యకా సహితుడై ♦ కతివయ పృ

గీ. యాణముల నాత్మపురిఁ జేర † నమగుదెంచి
యప్పడద్వారఁ దుడ్డికిఁ † జెప్పి పనుప
సమ్మదాంభోధి నోలాడి † సకలబలము
నెదురుగాఁ బరిచె నా వంప † కేళ్వేసుడు.

219

వ. ఇట్లు సకలసేనా సమన్వితుండగుచు నక్కుమార పంచాననుం డకించి
దంచిత కాంచన కదళికా నికాయచ్చాయాజ్ఞానుమాన కాయ
మాన గృహ బహిర్భాగంబునుఁ దరుణ తరణి రోచి స్సమీచీన
చీనాంబర విరచిత వితాన ప్రతానంబును వభూవర వరసాందర్య
సందర్శన కుతూహల సముత్పత తృక్తులాక్షి కటాక్ష వీక్షా విలక్షి
తాక్ష యాగురుధూప ప్రదీపిత గోపురంబునుఁ బటు పటహ ఫణవ
శక్కా హుడుక్కరావ బధిరితా శావకాశ ముఖంబును గనక
రుచి విస్తృత్య రతత్పరాభి యుక్త ముక్తారంగ వల్లికంబును ఘనస్థా
కుసుమ రసాలేపిత వితర్దికంబును బునః పునరుద్గ్రీవ పౌరకుల సొకుల
సంకుమదాంకిత రాజ మార్గంబును లోహిత విహితాగ్ర తోరణ
మాలికా శాలికలధౌత సాధతలంబును రంగ త్కురంగ లోచనాంగీ
కృతలాస్య ప్రశస్య మంగళ సంగీత ప్రసంగానుమగ మృదంగ
ధిమ ధిమధ్వన తరంగిత మంచికా సంచయంబును నగుపురంబు
ప్రవేశించి ముహుర్ముహురన్యో న్యాహూత కన్యకాజన లతికానికర
కలితకుసుమ సమాజ భ్రాజమాన లాజాక్షతంబుల వలనం బురంధ్రీ
విరచ్యమాన నీరాజన విరాజ మానంబుల వలనం బృథ్వీ సురా
శీర్వాదంబుల వలనం బ్రముచిత హృదయుండై రాజగృహద్వారంబు
చేరంజని నిజవాహ నావతరణం బొనరించి సౌవిదల్ల వృద్ధామాత్య
సామంత సైనిక ప్రవరుల నుచిత వచన శిరః కంపకర సంజ్ఞా విలోక
నంబులఁ దగినచందంబున ననిచి కక్ష్యంతరంబులు గడచి యయ్యవ
సరంబున.

220

ఉ. ఉల్లము పల్లవింప విన † యోన్నతిఁ జేరి సుధా మరీచి మే
నల్లనిజోలు నమ్మనుకు † లాగ్గిఁ మత్త విరోధి దైత్య సం

పల్లతి కాశితాసి పరి ♦ పాండరక్తి ససంభ్రమంబునన్
దల్లికిఁ దండ్రికిన్ గురుజ ♦ సంబులకున్ ధర్మజాగి మొక్కుడున్.

ఉ. గ్రుచ్చి కవుగిలించుకొని ♦ కోరిక లీరిక లెత్తనమ్మహీ
భృచ్చుడు రాననుండనియె ♦ భీకరదైత్యుల నుక్కడంచి నీ
వచ్చుటఁజేసి ప్రాణములు ♦ వచ్చెఁజూచి యిట నేడు మాకు వి
వ్యచ్చుడు పోరులన్ సవతు ♦ వచ్చునె నీ కసమానమానుషా. 222

మ. రణసీమన్ నురకోటికొంచి ఖచర ♦ వ్రాతంబుఁ దూలించి చా
రణులం దర్పమడంచి బాహుబల గర్వ స్ఫూర్తిమాల్లేక భీ
షణవృత్తిన్ విహరించు దైత్యునొరులే ♦ సుధించు వారివుకా
రణజమ్మండపు గానఁగూల్చితి కుమా ♦ రా రాజకంఠరవా. 223

వ. అని బహువిధంబులు బ్రకంసించి పునః పునరానింగనం బొనరించి
యన్నరదేవుడు దేవియుం దానురు బరమానందంబునం బొంది
యుండ 224

క. కోమల పల్లవ పాణిం
గోమలి నమ్ముద్దుఁ బెట్టి ♦ కూతును నొకమైఁ
దా మొయ్యఁ దార్చియ త్రకు
మామకు మ్రొక్కించి రపుడు ♦ మంజులవాణుల్. 225

క. మ్రొక్కిన కోడలిఁ గొమ్మం
జక్కని జవరాలిఁజూచి ♦ సతియును బతియున్
మిక్కిలి యక్కట మీఱన్
బెక్కువిధంబుల నుతించి ♦ పేళల ఫణిలిన్. 226

క. రావమ్మ సింధుపుత్రి
పావనచారిత్ర నేత్ర ♦ పర్వముగాఁగన్
నీవును బతియును దేవియు
దేవరవలె నుండుడనుచు ♦ దీవించి తగన్. 227

క. కులదేవతానమస్కృతి
సలు పన్నరనాథుడేవి ♦ చక్కని తప ము

నల్లకోడలిఁ జెయివట్టుకొ

ని లీలమైఁజనియె నిచట ♦ సృపతియుఁ బ్రీతిన్ .

225

శా. ఓనిచ్చిద్రీ భుజపత్రాప తపనా ♦ యోబంధు చింతామణీ
యోనారీ మకరాంక యేవగిది న ♦ య్యగ్రాసుకున్ గెల్చితో
మానిశేష్ఠు ని పట్టినెట్టి కరణిన్ ♦ మల్పించితో స్వమున్
వీనుల్పుల్లంగఁ జెప్పుమన్న నతఁడా ♦ విరూభత సమ్మోదియై . 229

క. రాచిల్కమోము చూచుడు

నాచందం బదియెఱింగి ♦ యవస్థశ్వరుతోఁ

దూచాతప్పక యుండఁగ

వాచా గోచరవిశేష ♦ వైఖరి మోఱయన్ .

230

సీ. లోలితాలిఁ గవ్వంపు ♦ మలకు నేగి విశంక

టుని భుజాదర్ప మా ♦ ర్చిన విధంబుఁ

బ్రత్యక్షమైదివ్య ♦ రత్నంబుఁ గాళి యి

చ్చినయట్టి విధముచు ♦ దన విధంబు

ముష్టింపచ స్వామి ♦ ముద్దఁగూతును దెచ్చి

యతని కప్పించిన ♦ యవ్వధంబుఁ

బదరికాశ్రమభూమిఁ ♦ బారికాంక్షులచేత

దీవనల్ చాలఁజెం ♦ దిన విధంబు

గీ. నుత్పవాహ్వయ వనసీమ ♦ నున్నవిధము

భవ్యగుణ భస్మసింధు భూ ♦ పాలకన్యఁ

బెండ్రెయ్యాదిన విధము నొ ♦ ప్పిడముగాఁగఁ

దేటపడఁ జెప్పె రాచిల్క ♦ మేటి యచట .

132

ప. అట్లు పలికిన యక్కిర సునాసీరు మెచ్చుల వల్కుల కమ్మహీ
భృచ్చతురాననుం డిచ్చ నచ్చెరు వంది నివ్వందానంద కందళిత
హృదయార విందుండై సుఖంబుండై, నటరాజశేఖర కుమారుండును
గాంతిమతీ కుమారికా సమేతుండై . 232

ఉ. ఈడిత మాధవీ కుటజ † హింజాల వంజుల మంజుకానన
 కోడములన్ విహరగిరి † కూటములన్ దమకంబు తోపు తోపు
 పాడ మనోనురాగ మన † యంబునులోఁ దొలఁకాడ మన్మథ
 కీడలు సల్పుచుండె నుర † నీ కృత సౌఖ్య కళాభిరాముఁడై 233

ఉ. సారసలోచనా కుసుమ † సాయక బంధుర దాన తోయ వి
 స్తారిత పంచశాఖతల † సుజనిత పద్మమాన వల్లికో
 దార కృపాణికా విమత † ధానిత గోపురవాహ రత్నదు
 ర్వార మాదాంధ సింధుర ధ † రాభరణైక మహాధురంధరా. 234

మాలిని. కుస్మతి పరమహా రా † టూట వృక్కాన్యగస్సర్పీ
 మన్మథ కరకృపాణీ † మార జన్మోలి సింధు
 స్వస్థ విమలయశ త్రివి † త్కౌళితా శాంతదానా
 ప్రస్మతి సలిలధారా † ప్లావితాంభో నిధానా. 235

శా. స్వర్భామా జనకీర్త నీయగుణ ఘో † వద్విత్ప్రతాపార్యమ
 స్వర్భానూదృట పారసీక ఖరిచీ † సావీరఘోటీ ఖురా
 విర్భూతోద్భవ థాటిధూళిభర దో † ర్వీర్యా వధూలార్జునా
 గర్భస్థాపిత భూర్భువ ప్రముఖలో † కన్వచ్ఛక్తిచ్ఛటా. 236

గ ద్య .

ఇది శ్రీమ దఘోర శివాచార్య గురు కరుణా విశేషలబ్ధ సారస్వత
 మాదయామాత్య పుత్రి మల్లయ నామధేయ ప్రణీతం
 బయిన రాజశేఖర చరిత్రంబును మహాప్రబంధంబునందు
 సర్వంబును దృఢీయాశ్వాసము.

